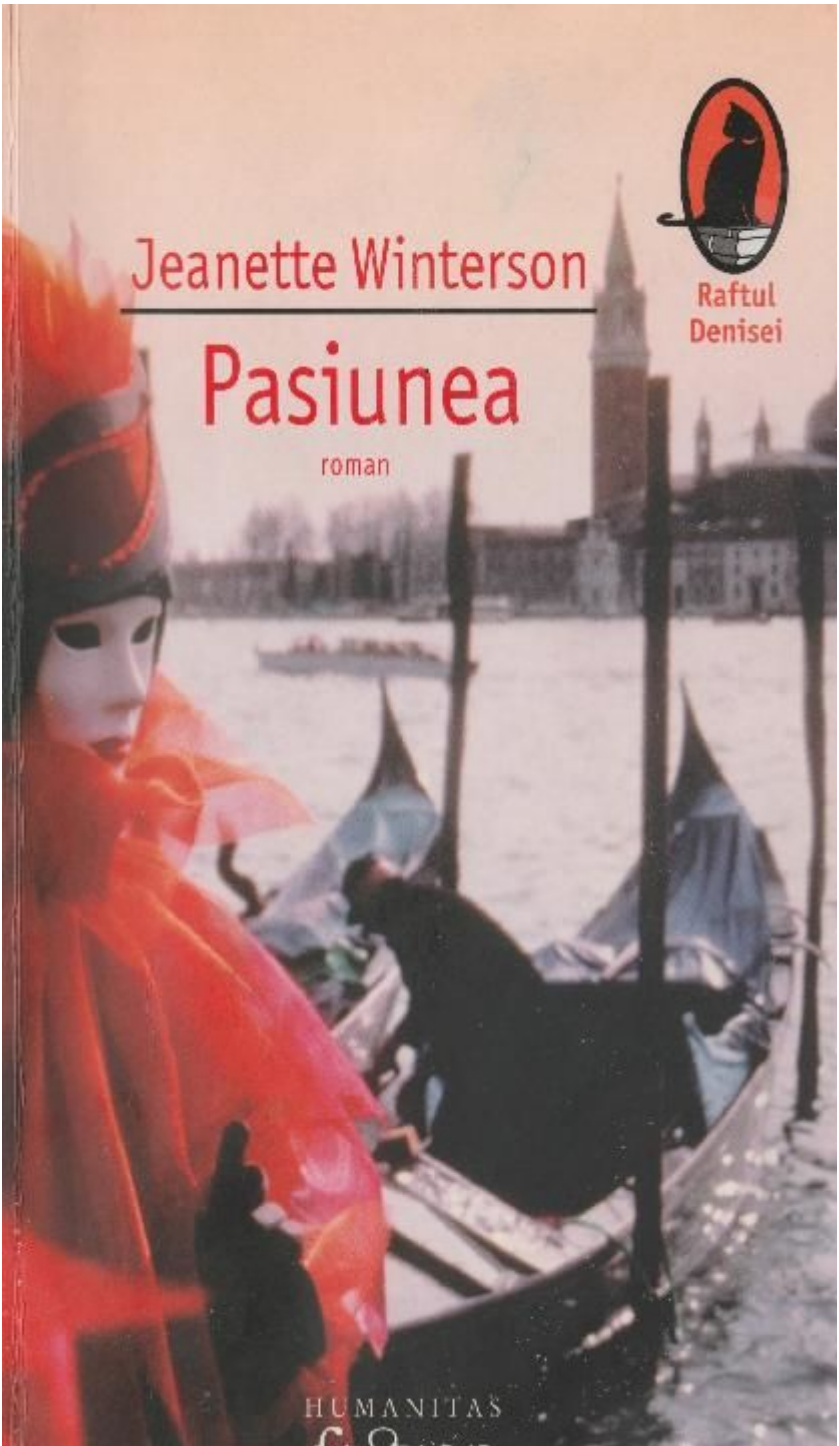
Jeanette Winterson
Pasiunea
roman
Raftul
Denisei
HUMANITAS

JEANETTE WINTERSON

Pasiunea

Titlul original: *The Passion*

Traducere din limba engleză de
GABRIELA ABĂLUŢĂ

EDITURA HUMANITAS
— 2006 —

Pentru Pat Kavanagh

Le datorez mulţumiri lui Don şi Ruth Rendell, a căror ospitalitate mi-a dat posibilitatea să lucrez. Ca şi tuturor celor din Bloomsbury, şi în special Lizei Calder. Îi mulţumesc Philippei Brewster pentru răbdarea ei.

Ţara părinţilor tăi ţi-ai lăsat-o departe, inimă nesăbuită, şi-ai străbătut marea cu stânci duşmănoase şi stai în pământul străin.

Medeea

1. ÎMPĂRATUL

Pasiunea lui Napoleon pentru carnea de pui era atât de mare, încât bucătarii erau obligaţi să lucreze zi şi noapte, fără răgaz. Grozavă bucătărie aveau, cu păsări în toate fazele de preparare; unele încă reci, atârnând de cârlige, altele rotindu-se încetişor în frigări, dar majoritatea în grămezi de prisos, căci împăratul era veşnic ocupat.

Ce ciudăţenie, să fii într-atât de subjugat unui anume gust.

A fost prima mea însărcinare. Am început prin a fi băiatul care suceşte gâtul păsărilor şi în scurt timp am ajuns cel ce purta tava

prin noroiul de câteva degete până la cortul lui. Mă simpatiza pentru că eram scund. Aşa îmi place să cred. În fine, nu-i displăceam. Nu iubea pe nimeni cu excepţia lui Joséphine, iar pe ea o îndrăgea aşa cum iubea şi puii.

Niciun om mai înalt de 1,60 nu-l putea servi pe împărat. Calul lui preferat era înalt de şaptesprezece palme şi avea o coadă cu care-l putea înveli de trei ori pe călăreţ şi tot mai rămânea de-o perucă pentru doamna sa. Calul ăsta avea o privire rea şi numărul rândaşilor morţi în grajd era aproape la fel de mare ca al puilor de pe masă. Cei pe care nu-i ucisese animalul dintr-o lovitură dată într-o doară fuseseră daţi afară de stăpân pentru că nu ţesălaseră bine bidiviul ori nu îi strânseseră zăbala cât trebuie.

— O cârmuire nouă trebuie să-ţi ia ochii, să te ameţească, spunea el.

Presupun că se gândea la pâine şi circ. Aşa că nu-i surprinzător că, atunci când a găsit un grăjdar, acesta provenea dintr-un circ şi-abia de-i ajungea calului până în dreptul coastelor. Când ţesăla animalul, folosea o scară cu picioare zdravene şi cu o platformă triunghiulară în vârf, dar când îl călărea pentru antrenament făcea un salt amplu şi ateriza direct pe spinarea lucioasă în timp ce calul se dădea înapoi, fornăia, dar nu-l putea arunca nici chiar atunci când ajungea cu botul în noroi şi cu picioarele din spate înălţate înspre ceruri. Dispăreau apoi într-o perdea de praf şi alergau kilometri în şir, piticul agăţându-i-se de coamă şi strigând în limba lui caraghioasă pe care niciunul dintre noi n-o putea înţelege.

Dar el înţelegea totul.

Îl făcea pe împărat să râdă şi calul nu-l putea învinge, aşa că a rămas în slujbă. Am rămas şi eu. Şi ne-am împrietenit.

Într-o noapte eram amândoi în cortul bucătăriei când clopotul începu să răsune de parcă la celălalt capăt era însuşi Necuratul.

Am sărit cu toţii, unul se repezi la frigare, un altul făcu lună argintăria, iar eu a trebuit să-mi pun iarăşi cizmele, gata pentru tropăiala peste şanţurile îngheţate. Piticul chicoti şi zise că mai degrabă şi-ar încerca norocul cu armăsarul decât cu stăpânul, dar nouă nu ne ardea de râs.

Şi iată că pasărea soseşte aureolată de smocurile de pătrunjel pe care bucătarul le cultivă cu grijă în casca unui soldat mort. Afară fulgii sunt atât de deşi, încât mă simt ca mica siluetă din globurile cu furtuni de zăpadă, atât de îndrăgite de copii. Trebuie să mă holbez bine ca să urmez pata gălbuie ce luminează cortul lui Napoleon. Nimeni altcineva nu poate avea lumină la această oră din noapte.

Lipsa de combustibil. Nu toţi soldaţii au corturi.

Când intru, stă singur cu un glob în faţă. Nu mă observă, continuă să rotească globul, ţinându-l duios cu amândouă mâinile de parcă ar fi un sân. Am tuşit scurt şi el şi-a ridicat brusc privirea, cu teamă pe chip.

— Pune-l acolo şi pleacă.

— Nu vreţi să-l tranşez, Sire?

— Mă descurc. Noapte bună.

Înţeleg ce vrea să spună. Acum rareori îmi mai cere să-l tai. De cum ies, saltă capacul, ia puiul şi şi-l îndeasă în gură. Ar dori faţa toată să-i fie o gură, ca s-o poată umple cu pasărea întreagă.

Dimineaţă o să mă socotesc norocos dacă găsesc iadeşul.

Nu-i niciun pic de căldură, doar grade diferite de frig. Nu-mi aduc aminte senzaţia focului în faţa genunchilor. Până şi în bucătărie, cel mai călduros loc din orice tabără, căldura este prea firavă ca să se împrăştie, iar tingirile de aramă o înăbuşă. O dată pe săptămână îmi scot şosetele şi-mi tai unghiile de la picioare, iar

ceilalţi zic că-s un filfizon. Suntem palizi, cu nas roşu şi degete albăstrii.

Tricolorul.

Pretinde acest lucru ca să se păstreze puii proaspeţi.

Foloseşte iarna ca pe-o cămară.

Dar asta s-a întâmplat cu mult timp în urmă. În Rusia.

Acum oamenii vorbesc despre ceea ce a făcut el ca şi când toate astea ar avea vreun sens. Ca şi cum până şi cele mai teribile greşeli ale sale ar fi un simplu rezultat al ghinionului ori al mândriei ori al sfidării destinului.

A fost un adevărat dezastru.

Devastare, viol, masacru, carnagiu, foamete sunt lacătul şi cuvintele-cheie pentru a ţine în şah suferinţa, în vreme de război, cuvinte uşor de înţeles.

Vă spun poveşti. Credeţi-mă.

Am vrut să fiu toboşar.

Ofiţerul care ne recruta mi-a dat o nucă şi m-a întrebat dacă o pot sfărâma între degetul mare şi arătător. N-am putut şi el a râs, spunându-mi că un toboşar trebuie să aibă mâini puternice. Mi-am întins palma, nuca a rămas acolo, şi i-am lansat aceeaşi provocare. A roşit şi i-a cerut unui locotenent să mă ducă la corturile bucătăriei. Bucătarul mi-a măsurat silueta slăbănoagă şi-a fost de părere că nu-s bun de măcelar. Oricum, nu suficient de bun pentru a face faţă grămezii de carne ce nu purta niciun nume, dar care trebuia mărunţită pentru tocana de fiecare zi. Spuse că am noroc, căci voi lucra pentru Bonaparte însuşi şi, într-o străfulgerare de-o clipă, m-am imaginat în chip de ucenic patiser construind turnuri

delicate din zahăr şi cremă. Ne-am îndreptat către un cort mai mic păzit de-o parte şi de alta de doi soldaţi impasibili.

— Magazia personală a lui Bonaparte, spuse bucătarul.

Tot spaţiul până-n vârful turnului de pânză era înţesat cu cuşti grosolane din lemn, nişte cuburi cu latura de aproximativ treizeci de centimetri, puse unul peste altul, nelăsând între ele decât coridoare înguste, prin care abia de se putea strecura un om. În fiecare cuşcă se aflau două ori trei păsări, cu ciocul şi ghearele tăiate, zgâindu-se printre stinghii cu aceeaşi privire mută. Nu sunt un laş şi-am văzut o grămadă de mutilări care se obişnuiesc în fermele noastre, dar nu eram pregătit pentru această tăcere totală. Nici 'măcar un freamăt. Ca şi când ar fi fost moarte, ca şi moarte, cu excepţia ochilor. Bucătarul se întoarse gata să plece.

— Treaba ta este să le cureţi de fulgi şi să le suceşti gâtul.

Am şters-o la docuri şi, cum stânca era caldă în acel început de aprilie iar eu călătorisem zile în şir, am adormit visând la tobe şi la uniforma roşie. Am fost trezit de o cizmă, dură şi lucioasă, cu un miros familiar de şa. Mi-am înălţat capul şi am zărit-o odihnindu-se pe pântecele meu aşa cum ţinusem eu nuca în palmă. Ofiţerul nu se uita la mine, dar spuse: „Acum eşti soldat şi vei avea destule ocazii să dormi în aer liber, în picioare".

Îşi luă piciorul de pe burta mea şi, în timp ce mă ridicam, mă lovi cu putere şi, privind tot înainte, spuse:

— Buci tari, e ceva.

Destul de curând am auzit ce reputaţie avea, dar pe mine m-a lăsat în pace. Cred că mirosul de pui l-a ţinut la distanţă.

Mi-a fost dor de casă încă de la început. Mi-era dor de mama. Mi-era dor de dealul unde soarele luminează pieziş de-a lungul

văii. Mi-era dor de toate acele lucruri de fiecare zi pe care le urâsem. Primăvara, acasă, florile de păpădie împestriţează câmpul, iar râul curge iarăşi leneş după atâtea luni de ploaie. Când au venit cu recrutarea, eram o-ntreagă bandă care s-a pus pe râs zicând că sosise timpul să vedem şi altceva decât hambarul roşu şi vacile pe care le moşisem. Am iscălit pe dată, iar cei care nu ştiau să scrie au făcut o pată optimistă pe pagină.

La fiecare sfârşit de iarnă în satul nostru se aprinde un rug. Îl clădiserăm timp de mai multe săptămâni, înalt cât o catedrală cu o turlă blasfematoare din capcane sfărâmate şi paie infestate. Apoi urma să fie vin din belşug şi dans şi câte-o mândră-n întuneric, iar pentru că plecam ni s-a permis să aprindem noi focul. Când soarele a apus ne-am înfipt cele cinci torţe aprinse în inima rugului. Gura mi s-a uscat auzind cum lemnul trosneşte şi prima flacără îşi croieşte drum în afară. Atunci mi-am dorit să fiu un sfânt cu un înger păzitor, ca să pot sări în foc şi să-mi văd păcatele arzând. Mă duc la spovedanie, dar nu găsesc pic de fervoare în asta. Fă-o din inimă sau n-o mai face deloc.

Cu toate că trudim din greu şi avem atâtea sărbători, am rămas un popor căldicel. Nu ne emoţionează prea multe, dar ne-am dori-o. Noaptea stăm treji sperând ca bezna să se despice şi să ni se arate o viziune. A fi prea apropiaţi de copiii noştri e ceva înfricoşător, dar avem grijă să crească aidoma nouă. Căldicei ca şi noi. Într-o noapte ca asta, cu mâinile şi faţa înfierbântate, putem crede că a doua zi în pragul uşii vom vedea îngeri, iar pădurea atât de cunoscută ne va dezvălui o cărare neaşteptată.

Data trecută când am aprins rugul, un vecin a încercat să smulgă duşumelele casei. Spunea că nu sunt altceva decât o grămadă împuţită de bălegar, carne uscată şi păduchi. Spunea c-o să ardă totul. Nevastă-sa se agăţase de braţul lui. Era o femeie

solidă, obişnuită cu bătutul untului şi munca la câmp, dar nu l-a putut opri. A tot izbit cu pumnul în lemnul uscat şi la scurt timp mâna îi arăta ca un cap de miel jupuit. A zăcut apoi lângă foc toată noaptea până ce vântul dimineţii l-a învăluit în cenuşa care se răcea. Nu a vorbit niciodată despre asta. Nu mai vine la aprinderea rugului.

Uneori se-ntreabă de ce n-am încercat niciunul să-l oprim. Cred că voiam cu toţii s-o facă, s-o facă în locul nostru. Să sfâşie vieţile noastre trudnice, ca să putem avea un nou început. Curat şi simplu, plin de speranţă. N-avea să fie aşa, n-avea cum să fie aşa nici măcar când Bonaparte a dat foc la jumătate din Europa.

Dar ce altă şansă aveam?

S-a făcut dimineaţă şi noi am plecat încărcaţi cu pachete cu pâine şi brânză învechită. Femeile plângeau, iar bărbaţii ne-au bătut pe spate zicând că armata-i o viaţă pe cinste pentru un băietan. O fetişcană care se ţinea tot timpul după mine m-a tras de mânecă, cu sprâncenele încruntate de îngrijorare.

— O să omori oameni, Henri?

M-am aplecat spre ea.

— Nu oameni, Louise, numai pe duşman.

— Ce-i ăla duşman?

— Cineva care nu-i de partea noastră.

Ne-ndreptam spre Boulogne să-ntâmpinăm armata Angliei. Boulogne, un port adormit şi neînsemnat, cu o droaie de bordeluri, deveni brusc rampa de lansare a Imperiului. La o depărtare de numai douăzeci de mile, în zilele senine, se vedea Anglia şi aroganţa ei. Ştiam destule despre englezi; cum îşi mănâncă propriii copii şi o nesocotesc pe Sfânta Fecioară. Cum se sinucid cu o

necuviincioasă bucurie. Englezii au cea mai ridicată rată de sinucideri din Europa. Am aflat-o chiar de la un preot. Englezii cu tradiţionala lor friptură de vită şi berea cu spumă. Englezii care chiar în clipa asta se află scufundaţi până la brâu în apele de lângă Kent antrenându-se să înece cea mai bună armată din lume.

Suntem gata să invadăm Anglia.

Întreaga Franţă va fi recrutată dacă va fi nevoie. Bonaparte îşi va înşfăca ţara ca pe-un burete, storcând-o până la ultima picătură.

Îl iubim.

La Boulogne, deşi speranţele mele de-a bate zdravăn toba în fruntea unei coloane mândre sunt spulberate cu desăvârşire, sunt încă destul de entuziasmat pentru că-l voi cunoaşte pe Bonaparte în persoană. Cu mare zarvă, vine întotdeauna de la Tuileries şi scrutează marea aşa cum îşi verifică un om obişnuit butoiul cu apă de ploaie. Domino, piticul, spune că a te afla în preajma lui e ca şi când ţi-ar vui un vânt puternic pe la urechi. Zice că aşa a spus Madame de Stael şi ea-i destul de faimoasă ca să aibă dreptate. Acum nu mai locuieşte în Franţa. Bonaparte a exilat-o pentru că s-a plâns că cenzurează teatrul şi persecută presa. Am cumpărat odată o carte de-a ei de la un negustor ambulant care o avea de la un nobil scăpătat. N-am înţeles mare lucru dar am învăţat cuvântul „intelectual” pe care mi-ar plăcea să mi-l aplic şi mie.

Domino râde de mine.

Noaptea visez flori de păpădie.

Bucătarul înşfăcă un pui din cârligul de deasupra capului şi luă o mână cu umplutură din castronul de aramă.

Zâmbea.

— Ieşim în oraş, băieţi, în noaptea asta, şi o să fie o noapte de pomină, vă jur.

Îndesă umplutura în pasăre, răsucindu-şi degetele ca s-o distribuie uniform.

— Bănuiesc că aţi mai avut femei până acum?

Cei mai mulţi dintre noi au roşit şi câţiva chicotiră.

— Dacă n-aţi avut, e cazul să aflaţi că nimic nu-i mai dulce şi, dacă gustaţi o dată, ei bine, aţi văzut, nici Bonaparte însuşi nu se satură niciodată de gustul ăsta.

Înălţă puiul ca să-l vedem.

Speram să pot rămâne în compania Bibliei de buzunar pe care mi-o dăduse mama la plecare. Mama îl iubea pe Dumnezeu, zicea că Dumnezeu şi Fecioara îi sunt de-ajuns pe-această lume, deşi era recunoscătoare pentru familia ei. Am văzut-o îngenunchind înainte de ivirea zorilor, înainte de-a începe mulsul vacilor, înainte de-a lua prima înghiţitură din terciul de ovăz vâscos, şi cântând cu glas răsunător întru slava lui Dumnezeu, pe care nu-l văzuse niciodată. Noi, cei din satul meu, suntem mai mult sau mai puţin credincioşi şi-l cinstim pe preotul care străbate pe jos zece kilometri ca să ne aducă azima, dar nu suntem pătrunşi până-n adâncul inimii.

Sfântul Pavel a spus că e mai bine să te însori decât să arzi ca pe jar, dar mama m-a învăţat că e mai bine să arzi decât să te însori. A vrut să fie călugăriţă. Spera să devin preot şi a făcut economii ca să-mi asigure o educaţie în timp ce prietenii mei împleteau frânghii şi mergeau în urma plugului.

Nu pot fi preot pentru că, deşi inima mea e tot atât de plină de zel ca a ei, nu pot pretinde că mi s-a răspuns cu o fervoare pe măsură. Am strigat către Dumnezeu şi Sfânta Fecioară, dar ei nu mi-au răspuns la fel de tare, iar pe mine nu mă interesează un glas firav şi liniştit. Nu-i aşa că Dumnezeu poate răspunde pasiunii cu o pasiune pe măsură?

Mama zice că da.

Atunci ar trebui s-o facă.

Familia mamei nu era bogată, dar era respectabilă. Mama a fost crescută sobru, cu muzică şi literatură, aşa cum se cuvenea, iar la masă nu se discuta niciodată politică, nici măcar atunci când rebelii sfărâmau uşile. Cei din familie erau monarhişti. Când a împlinit doisprezece ani le-a spus că vrea să se călugărească, dar lor nu le plăceau excesele şi au asigurat-o că în căsătorie şi-ar găsi o mai mare împlinire. A crescut în secret, departe de privirile lor. Părea supusă şi iubitoare, dar în sinea ei alimenta o foame ce i-ar fi dezgustat, dacă însuşi dezgustul n-ar fi un exces. Citea despre vieţile sfinţilor şi ştia aproape toată Biblia pe de rost. Era convinsă că însăşi Binecuvântata Fecioară Maria o va ajuta când va veni vremea.

Vremea a venit pe când avea cincisprezece ani, la un târg de vite. Aproape tot oraşul se dusese să vadă boii greoi şi oile cu glasuri piţigăiate. Mama şi tatăl ei erau într-o dispoziţie de sărbătoare şi într-un moment de nesăbuinţă tatăl ei arătă către un bărbat solid, bine îmbrăcat, ce purta un copil pe umăr. Zise că nici nu se putea găsi altul mai bun de soţ. Ceva mai târziu acesta avea să ia cina cu ei şi spera ca Georgette (mama mea) să le cânte ceva după masă. Atunci când îmbulzeala a crescut, mama a fugit luând cu ea doar hainele cu care era îmbrăcată şi Biblia pe care o avea întotdeauna cu sine. S-a ascuns într-un car cu fân şi în acea seară pârjolită de soare a plecat din oraş, străbătând agale ţinutul paşnic până când carul ajunse în satul în care m-am născut eu. Liniştită, fără să se teamă, căci credea în puterea Fecioarei, mama l-a abordat pe Claude (tatăl meu) şi l-a rugat s-o ducă la cea mai apropiată mănăstire. Claude era un bărbat cam încet la minte, dar

cumsecade, cu zece ani mai în vârstă ca ea, şi i-a oferit un pat pentru noapte, gândind ca a doua zi s-o ducă acasă şi să primească poate o recompensă.

Dar ea nu s-a mai dus niciodată acasă, şi nici mănăstirea n-a găsit-o. Zilele s-au făcut săptămâni şi ei îi era frică de tatăl său, despre care auzise că bătea ţinutul în lung şi-n lat oferind bani tuturor lăcaşurilor religioase. Trecură astfel trei luni şi ea descoperi că se pricepe la plante şi că putea linişti animalele speriate. Claude abia de-i vorbea şi n-o deranjase niciodată, dar îl surprindea uneori privind-o lung, stând nemişcat cu palma pavăză la ochi.

Într-o noapte, târziu, când dormea, a auzit o bătaie uşoară în uşă şi aprinzând lampa l-a zărit pe Claude în prag. Se bărbierise, era îmbrăcat în cămaşa de noapte şi mirosea a săpun cu fenol.

— Vrei să te măriţi cu mine, Georgette?

Ea îşi clătină capul în semn de refuz iar el plecă, dar revenea din când în când, rămânând mereu lângă uşă, proaspăt ras şi mirosind a săpun.

A spus da. Nu se mai putea duce acasă. Nu se putea duce nici la o mănăstire, atâta timp cât tatăl ei le mituise pe toate Maicile Superioare cu bani ca să ridice un nou altar, dar nici nu putea să continue să trăiască alături de acest bărbat liniştit şi vecinii lui clevetitori dacă nu se mărita cu el. Claude s-a urcat în pat alături de ea, a mângâiat-o pe faţă şi luându-i mâna i-a pus-o pe faţa lui. Ei nu-i era teamă. Credea în puterea Sfintei Fecioare.

După asta, ori de câte ori o dorea, el bătea la uşă în acelaşi fel şi aştepta până ce ea spunea da.

Apoi m-am născut eu.

Mi-a povestit despre bunici, despre casa lor şi despre pian, şi-o umbră îi întuneca privirea la gândul că eu nu voi vedea niciodată toate astea, dar mie îmi plăcea acest anonimat. Toţi cei din sat

aveau rubedenii de care trebuiau să ţină seamă şi cu care se ciondăneau. Eu am născocit tot felul de istorii despre neamurile mele. Erau ce voiam eu să fie, după cum aveam eu chef.

Datorită eforturilor mamei mele şi erudiţiei demodate a preotului nostru am învăţat să citesc în propria-mi limbă, în latină şi în engleză. Am învăţat aritmetica, câteva rudimente de prim ajutor şi, pentru că preotul îşi rotunjea venitul cam anemic pariind şi jucând jocuri de noroc, am învăţat toate jocurile de cărţi, precum şi câteva trucuri. Nu i-am spus niciodată mamei că preotul avea o Biblie goală în care ţinea un pachet de cărţi de joc. Uneori o scotea din greşeală la slujbă şi atunci citea întotdeauna din primul capitol al Genezei. Sătenii credeau că preotului îi place povestea creaţiei. Era un om bun, dar nu entuziasmul îl caracteriza. Aş fi preferat un iezuit înflăcărat, atunci poate că aş fi găsit extazul de care aveam nevoie ca să cred.

L-am întrebat de ce se făcuse preot, şi îmi răspunsese că, dacă tot trebuie să lucrezi pentru cineva, atunci cel mai bun şef este unul absent.

Pescuiam împreună şi-mi arăta fetele pe care le voia şi-mi spunea s-o fac eu în locul lui. N-am făcut-o niciodată. Am ajuns la femei târziu, ca şi tatăl meu.

Când am plecat, mama nu a plâns. Claude a fost cel care a plâns. Ea mi-a dat Biblia ei micuţă, cea pe care o păstrase vreme de atâţia ani, şi i-am promis că o voi citi.

Bucătarul văzu că ezit şi mă pocni cu o tingire.

— Eşti boboc, băiete? Nu-ţi fie teamă. Fetele pe care le ştiu eu sunt curate ca lacrima şi largi cât câmpiile Franţei.

M-am pregătit, spălându-mă peste tot cu săpun cu fenol.

Bonaparte, corsicanul. Născut în 1769, Leu.

Scund, palid, morocănos, privind mereu spre viitor, având o capacitate aparte de-a se concentra. În 1789 Revoluţia a deschis o lume închisă şi pentru o vreme chiar şi cel mai umil tânăr de pe stradă a avut mai multe avantaje decât orice aristocrat. Şansele erau favorabile pentru un tânăr locotenent priceput la artilerie şi în câţiva ani generalul Bonaparte a transformat Italia într-un domeniu al Franţei.

— Ce altceva-i norocul, spunea, decât priceperea de-a exploata întâmplările?

Credea că este buricul pământului şi mult timp nimic nu i-a putut zdruncina această credinţă. Nici măcar John Bull[1]. Era îndrăgostit de el însuşi şi Franţa i se alătură în această iubire. Era ca o poveste de dragoste. Probabil că toate poveştile de dragoste sunt astfel; nu un contract între părţi egale, ci o explozie de visuri şi dorinţe ce nu-şi pot găsi făgaşul în viaţa de fiecare zi. Numai o dramă poate face asta şi, cât timp focul durează, cerul are altă culoare. A devenit împărat. L-a chemat pe Papa din Cetatea Sfântă ca să-l încoroneze, dar în ultima clipă a luat coroana în propriile mâini şi şi-a pus-o singur pe cap. Pentru că nu-i putea da un copil, a divorţat de singura fiinţă care îl înţelegea, singura fiinţă pe care a iubit-o vreodată cu adevărat. A fost singura parte a poveştii de dragoste pe care n-a putut-o controla.

Este, pe rând, respingător şi fascinant.

Ce ai face dacă ai fi împărat? Ar deveni soldaţii nişte simple numere? Ar deveni bătăliile nişte scheme? Ar deveni intelectualii o

---

[1] Denumire generică dată englezilor. (N. tr.)

ameninţare? Ţi-ai sfârşi zilele pe-o insulă unde hrana-i sărată şi anturajul politicos?

A fost cel mai puternic om din lume, dar nu o putea bate pe Joséphine la biliard.

Vă spun poveşti. Credeţi-mă.

Bordelul era condus de o zdrahoancă din Suedia. Părul galben ca păpădia îi învăluia genunchii asemeni unui covor viu. Mânecile rochiei erau suflecate şi prinse cu o pereche de jartiere, lăsându-i braţele goale. La gât avea legată o cureluşă din piele de care atârna o păpuşă din lemn cu faţa teşită. A văzut că mă holbez la ea şi mi-a luat capul între mâini, mi l-a apropiat de păpuşă şi m-a silit s-o miros. Mirosea a mosc şi flori ciudate.

— Din Martinica, la fel ca Joséphine a lui Bonaparte.

Am zâmbit şi am spus, „Trăiască Stăpâna victoriilor noastre”, iar zdrahoanca a râs pretinzând că Joséphine nu va fi niciodată încoronată la Westminster aşa cum promisese Bonaparte. Bucătarul se răsti la ea să-şi măsoare cuvintele, dar ea nu se temea deloc de el şi ne părăsi, lăsându-ne singuri într-o încăpere rece cu ziduri din piatră şi mobilată cu paturi din scânduri şi-o masă lungă înţesată de urcioare cu vin roşu. Mă aşteptasem la catifele roşii, aşa cum îmi descrisese preotul aceste locuri ale plăcerilor trecătoare, dar aici nu era nici urmă de moliciune, nimic care să mascheze cât de cât tot ce-avea să urmeze. Când femeile intrară, am constatat că erau mai în vârstă decât îmi imaginasem şi nu aminteau cu nimic de pozele din cartea cea păcătoasă a preotului. Nu semănau deloc cu nişte şerpoaice, sau cu Eva cu sânii ca merele, erau planturoase şi resemnate, cu părul strâns în ghemotoace neglijente sau atârnându-le direct pe umeri. Tovarăşii mei au început să zbiere şi

să fluiere, dând pe gât vinul direct din urcior. Eu voiam o cană cu apă, dar nu ştiam cum s-o cer.

Bucătarul se mişcă primul, plesni o femeie peste fund făcând glume pe seama corsetului ei. Nu-şi descălţase cizmele murdare de grăsime. Ceilalţi începură să formeze perechi lăsându-mă cu o femeie cu dinţi negri care purta zece inele pe un deget.

— De-abia m-am înrolat, i-am spus, sperând că va înţelege că nu ştiu cum să procedez.

Mă ciupi de obraz.

— Asta spun toţi, îşi închipuie că trebuie să fie mai ieftin prima oară. Eu zic că-i o treabă grea, ca şi când ai învăţa pe cineva să joace biliard fără tac.

Privi spre bucătar care se ghemuise pe unul dintre paturi şi încerca să-şi scoată cocoşelul. Femeia îngenunchease în faţa lui, cu braţele încrucişate. Deodată el o pălmui peste obraz şi plesnitura opri un moment rumoarea glasurilor.

— Ajută-mă, căţea, nu poţi să-ţi vâri mâna înăuntru, ce, ţi-e teamă de ţipari?

Am văzut-o cum strânge din buze în timp ce pata roşie de pe obraz licărea, în ciuda tenului ei negricios. Nu-i răspunse, îşi vârî doar mâna în pantaloni şi-l scoase cum scoţi un dihor de ceafă.

— În gură.

Gândul îmi zbură la terciul de ovăz.

— Drăguţ bărbat prietenul tău, zise femeia mea.

Voiam să mă duc la el şi să-i înfund faţa în pătură până rămânea fără suflare. Apoi termină scoţând un muget puternic şi se trase brusc înapoi, sprijinindu-se în coate. Femeia se ridică şi scuipă, deliberat, în vasul de pe podea, apoi îşi dăţi gura cu vin şi scuipă din nou. Totul cu mult zgomot, aşa că bucătarul o auzi şi-o întrebă cum de-i aruncă sperma în canalele Franţei.

— Şi ce-ai vrea să fac cu ea?

Matahala se îndreptă spre ea cu pumnul ridicat, dar nu mai apucă să dea. Femeia mea îl şi pocni în cap, pe la spate, cu un urcior cu vin. Îşi îmbrăţişă o clipă tovarăşa, apoi o sărută uşor pe frunte.

Mie nu-mi va face niciodată aşa ceva.

I-am spus că mă doare capul şi am ieşit să stau afară.

Ne-am cărat acasă conducătorul, purtându-l pe umeri, pe rând, câte patru, ca pe-un coşciug, cu faţa în jos în caz c-ar vomita. Dimineaţa se fuduli în faţa ofiţerilor lăudându-se cum a silit-o pe căţea să-nghită totul şi cum obrajii i se umflaseră ca la şobolani.

— Ce-ai păţit la cap?

— Am căzut la întoarcere, spuse, privindu-mă.

Se ducea la târfe aproape în fiecare seară, dar eu nu l-am mai însoţit niciodată. În afară de Domino şi de Patrick, preotul răspopit cu ochi de vultur, nu prea mai vorbeam cu altcineva. Îmi petreceam timpul învăţând cum să umplu puiul şi să încetinesc procesul de preparare. Îl aşteptam pe Bonaparte.

În cele din urmă, într-o dimineaţă fierbinte, când marea lăsa cratere de sare printre pietrele docului, veni. A venit cu generalii Murat şi Bernadotte. A venit cu noul amiral al flotei. A venit cu soţia lui, a cărei graţie l-a făcut până şi pe cel mai grosolan soldat din tabără să-şi lustruiască de două ori cizmele. Dar eu n-aveam ochi decât pentru el. Ani în şir, mentorul meu, preotul, care sprijinise Revoluţia, mi-a spus că Bonaparte este Fiul lui Dumnezeu pogorât a doua oară. În loc de istorie şi geografie am învăţat despre bătăliile şi campaniile sale. Împreună cu preotul mă aplecam deasupra unei hărţi vechi şi ferfeniţite, căutând locurile pe unde fusese şi observând cum se extind graniţele Franţei. Alături

de chipul Fecioarei preotul purta cu el un portret al lui Bonaparte şi eu am crescut cu amândouă, fără ştirea mamei, care rămăsese monarhistă şi se mai ruga încă pentru sufletul Mariei Antoaneta.

Aveam doar cinci ani când Revoluţia a făcut din Paris un oraş al omului liber, iar din Franţa, biciul Europei. Satul nostru nu era prea departe de Sena, dar parcă am fi trăit pe Lună. Nimeni nu ştia cu exactitate ce se întâmpla, doar că regele şi regina au fost întemniţaţi. Noi ne încredeam în zvonuri, dar preotul se furişa pe ici şi pe colo bizuindu-se pe straiele sale ca să scape de ghiulele ori de pumnal. Satul era împărţit. Cei mai mulţi credeau că este drept să avem rege şi regină chiar dacă regelui şi reginei nu le păsa de noi decât ca izvor de venituri ori ca decor. Astea-s cuvintele mele, învăţate de la un om inteligent care n-avea nimic sfânt. Bună parte din prietenii mei din sat nu puteau vorbi despre temerile lor, dar eu ghiceam cum le apasă umerii seara când strângeau vitele, le citeam pe feţe când îl ascultau pe preot în biserică. Rămâneam nişte neputincioşi, oricine ar fi fost la putere.

Preotul ne spunea că trăim zilele de pe urmă, că Revoluţia va aduce un nou Mesia şi cei o mie de ani de fericire pomeniţi în Biblie. Niciodată nu a mers atât de departe în biserică. Astea mi le-a spus mie, nu şi celorlalţi. Nu lui Claude cu ciuberele lui, nu lui Jacques, care-şi înghesuia drăguţele prin colţuri întunecoase, nu mamei mele cu nesfârşitele ei rugăciuni. M-a luat pe genunchi, lipindu-mă de straiele lui negre care miroseau a lucruri vechi şi a fân şi mi-a spus să nu mă tem de zvonurile din sat după care toţi cei din Paris erau înfometaţi ori morţi. „Christos a spus că vine nu ca să aducă pacea, ci sabia, Henri, nu uita asta.” Când am mai crescut şi vremurile tulburi s-au transformat în ceva ce aducea cu calmul, Bonaparte a început să-şi facă un nume. Îi spuneam

împăratul nostru cu mult înainte ca el să-şi ia acest titlu. Şi pe când, prin bezna iernii, ne-ntorceam de la biserica improvizată, preotul, privind la dârele rămase în urmă, mă apucă strâns de braţ. „Te va chema”, îmi şopti, „aşa cum Dumnezeu l-a chemat pe Samuel, şi tu te vei duce.” În ziua când a venit, nu făceam instrucţie. Ne-a luat pe nepregătite, probabil intenţionat, şi, când primul mesager epuizat descinse în galop în tabără avertizându-ne că Bonaparte călătoreşte fără oprire şi va sosi înainte de amiază, eram cu toţii tolăniţi, numai în cămaşă, beam cafea şi jucam zaruri. Ofiţerii erau turbaţi de frică şi-ncepură să-şi organizeze oamenii de parcă ar fi debarcat englezii în persoană. Nimic nu era pregătit pentru a-l primi, în bivuacul conceput special pentru el se odihneau două tunuri, iar bucătarul era beat criţă.

— Tu. (Am fost înşfăcat de un căpitan pe care nu l-am recunoscut.) Fă ceva cu păsările. Lasă uniforma, o să fii ocupat cât se face trecerea în revistă.

Aşadar, asta mă aştepta, adio glorie, doar un morman de păsări moarte.

În furia mea, am umplut cu apă rece oala cea mai mare pe care am găsit-o şi am răsturnat-o peste bucătar. Nici nu s-a clintit.

Peste o oră, când păsările erau înfipte în frigări să se rumenească pe rând, căpitanul reveni teribil de agitat şi-mi spuse că Bonaparte voia să inspecteze bucătăria. Aşa îi stătea în fire, să se intereseze de toate amănuntele din armata sa, iar acest lucru era destul de stânjenitor.

— Luaţi-l pe individul ăla de aici, ne ordonă căpitanul în timp ce ieşea.

Bucătarul cântărea cam o sută de kilograme, iar eu abia de aveam vreo şaizeci. Am încercat să-l ridic de subsuoară şi să-l trag;

dar nicio speranţă, tot ce-am reuşit să fac a fost să-i târăsc puţin picioarele mai încolo.

Dacă aş fi fost profet iar acest bucătar mesagerul păgân al unui dumnezeu mincinos, m-aş fi rugat Domnului care mi-ar fi trimis o oaste de îngeri ca să-l mute de-acolo. Dar aşa, Domino mi-a venit în ajutor pomenindu-mi despre Egipt.

Ştiam câte ceva despre Egipt pentru că Bonaparte fusese pe-acolo. Campania din Egipt, tragică dar eroică, kilometri în şir străbătuţi călare, prin praf şi fără strop de apă, şi din care a rămas imun la ciumă şi la friguri.

„Cum ar fi putut, spusese preotul, dacă n-ar fi fost ocrotit de Dumnezeu?”

Planul lui Domino era să-l ridicăm pe bucătar aşa cum îşi înălţaseră egiptenii obeliscurile, folosind un sistem de pârghii, în cazul nostru o vâslă. I-am introdus vâsla sub spinare, apoi i-am săpat lângă picioare o groapă.

— Acum, spuse Domino. Ne sprijinim cu toată greutatea pe capătul vâslei şi-o să-l ridice.

A fost ca Lazăr înviat din morţi.

L-am adus în poziţia verticală şi i-am înfipt vâsla sub curea ca să-l împiedice să cadă.

— Şi-acum ce facem, Domino?

Şi cum stăteam noi de-o parte şi de alta a mormanului de carne, poalele cortului fură date în lături şi căpitanul păşi înăuntru, în ţinuta adecvată. Culoarea i se scurse din obraji de parcă cineva îi smulsese un cep din gâtlej. Deschise gura, mustaţa i se mişcă, dar asta fu totul.

Dându-l în lături, intră Bonaparte.

Se învârti de două ori în jurul exponatului nostru şi ne întrebă cine este.

— Bucătarul, Sire. Puţin băut, Sire. Oamenii ăştia voiau să-l ia de aici.

Căutam disperat să ajung la frigarea pe care unul dintre pui începuse să se ardă, dar Domino păşi în faţa mea şi, vorbind într-o limbă aspră despre care mai târziu mi-a spus că era dialectul corsican al lui Bonaparte, i-a explicat cumva ce se întâmplase şi cum ne străduiserăm să îndreptăm lucrurile bizuindu-ne pe cele învăţate din campania lui din Egipt. Când Domino terminase, Bonaparte veni spre mine şi mă ciupi de ureche atât de tare, că a fost umflată zile în şir.

— Vezi, căpitane, de ce este armata mea invincibilă? Până şi cel mai umil dintre soldaţi dă dovadă de ingeniozitate şi hotărâre.

Căpitanul schiţă un zâmbet, apoi Bonaparte se întoarse spre mine.

— În curând vei vedea lucruri măreţe şi-ţi vei mânca prânzul din farfuria unui englez. Căpitane, ai grijă să fiu servit personal de băiatul ăsta. În armata mea nu trebuie să fie nicio verigă slabă, vreau să mă pot bizui pe cei ce mă servesc întocmai ca pe generalii mei. Domino, în după-amiaza asta călărim.

I-am scris imediat prietenului meu, preotul. Întâmplarea asta era perfectă, mai mult decât un miracol. Fusesem ales. N-am prevăzut că bucătarul îmi va deveni duşman pe viaţă. Până seara mai toţi cei din tabără auziseră întâmplarea şi brodaseră pe seama ei, cum că-l îngropaserăm pe bucătar într-un şanţ, îl bătuserăm crunt, sau ceva şi mai ciudat, că Domino îi făcuse vrăji.

— Măcar de m-aş pricepe, spuse el. N-ar mai fi trebuit să săpăm atât.

Bucătarul, care se trezise cu o durere cumplită de cap şi mai morocănos ca oricând, nu mai putea ieşi din bucătărie fără ca

vreun soldat să-i dea ghiont şi să-i facă cu ochiul. În cele din urmă mă căută acolo unde mă retrăsesem cu Biblia mea de buzunar şi mă luă de guler.

— Te simţi în siguranţă pentru că Bonaparte te vrea. Acum eşti în siguranţă, dar mai sunt mulţi ani de-acum încolo.

Mă împinse la loc peste sacul cu ceapă şi mă scuipă în faţă. A trecut mult timp până ne-am întâlnit din nou, căci căpitanul l-a transferat la nişte depozite, undeva departe de Boulogne.

— Uită-l, spuse Domino în timp ce-l priveam cum se îndepărtează, cocoţat într-o căruţă.

E greu să te gândeşti că această zi nu se va mai întoarce niciodată. Că timpul e acum iar locul aici şi că nu există a doua şansă în aceeaşi clipă. În zilele în care Bonaparte a stat la Boulogne aveam sentimentul unui zor permanent şi-al unui privilegiu. Se trezea înaintea noastră şi se culca mult după noi, examinând fiecare detaliu al instrucţiei noastre, şi ne regrupa personal, îşi întindea mâna spre Canal şi făcea ca totul să sune de parcă Anglia ne aparţinea deja. Fiecăruia dintre noi. Acesta era darul lui. A devenit punctul central al vieţii noastre. Gândul la luptă ne înflăcăra. Nimeni nu vrea să fie ucis, dar greutăţile, orele nesfârşite, frigul, ordinele erau lucruri pe care oricum le-am fi îndurat în fermele ori oraşele noastre. Nu eram oameni liberi. El a dat un sens monotoniei.

Ridicolele barje cu fundul plat construite cu sutele au căpătat siguranţa galioanelor. Când ieşeam pe mare antrenându-ne pentru acea primejdioasă traversare de douăzeci de mile, nu mai glumeam ca de obicei numindu-le plase pentru creveţi sau albii tocmai bune pentru spălătorese. În timp ce el stătea pe ţărm strigându-ne pe rând ordinele, noi ne înălţăm chipurile în bătaia vântului şi ne-ndreptam inimile către el.

Barjele erau concepute să transporte şaizeci de oameni şi se accepta ideea că douăzeci de mii dintre noi vor pieri în timpul traversării ori vor fi seceraţi de englezi înainte de debarcare. Bonaparte credea că este o proporţie bună, era obişnuit să piardă acest număr de oameni în bătălie. Niciunul dintre noi nu-şi făcea griji că va fi unul din cei douăzeci de mii. Nu ne adunaserăm acolo ca să ne facem griji.

Conform planului său, dacă flota franceză reuşea să controleze Canalul timp de şase ore, putea să-şi debarce armata şi Anglia ar fi fost a lui. Părea absurd de uşor. Nici chiar Nelson în persoană nu putea fi mai isteţ ca noi în numai şase ore. Ne băteam joc de englezi şi cei mai mulţi îşi făcuseră şi planuri pentru vizita lor acolo. Eu doream mai ales să vizitez Turnul Londrei, pentru că preotul îmi spusese că era plin de orfani; bastarzi de viţă nobilă ai căror părinţi se ruşinau să-i ţină acasă. Noi, în Franţa, suntem altfel, noi ne bucurăm de copiii noştri.

Domino îmi spuse că umbla vorba c-o să săpăm un tunel şi-o să ţâşnim ca nişte cârtiţe direct pe câmpurile din Kent. „Nouă ne-a luat o oră ca să săpăm o groapă de nicio jumătate de metru pentru prietenul nostru.”

Alte poveşti vorbeau despre aterizarea unui balon, un tun care folosea oameni în loc de obuze şi un plan pentru a arunca în aer Parlamentul întocmai cum aproape că o făcuse Guy Fawkes[2]. Chestia cu aterizarea balonului era cea pe care englezii o luau cel

---

[2] Complotist catolic (1570-1606) care a încercat să arunce în aer Parlamentul englez în 5 noiembrie 1605.

mai în serios şi, ca să ne împiedice, au construit turnuri înalte de-a lungul Cinque Ports[3], ca să ne zărească şi să ne doboare.

O întreagă nebunie, dar cred că dacă Bonaparte ne-ar fi cerut să ne punem aripi şi să zburăm la Palatul St. James[4] am fi pornit-o cu aceeaşi încredere cu care un copil înalţă un zmeu.

Fără el, în cursul nopţilor şi zilelor când afacerile de stat îl duceau înapoi la Paris, nopţile şi zilele noastre se deosebeau doar prin cantitatea de lumină ce-o revărsau. În ceea ce mă priveşte, neavând pe nimeni pe care să-l iubesc, eram retras ca un arici şi-mi ascundeam inima printre frunze.

Aveam o slăbiciune pentru preoţi, aşa că n-a fost de mirare că, alături de Domino, celălalt prieten al meu avea să fie Patrick, preotul răspopit cu ochi de vultur, importat din Irlanda.

În 1799, când Napoleon încă mai lupta pentru putere, generalul Hoche, un erou pentru toţi elevii şi fost iubit al doamnei Bonaparte, debarcase în Irlanda şi aproape că-l învinsese pe John Bull. În timpul petrecut acolo i s-a povestit despre nefericitul preot al cărui ochi drept nu se deosebea de-al meu ori de-al tău, dar al cărui ochi stâng putea face de ruşine cel mai bun telescop. Fusese alungat din biserică pentru că se cocoţa în clopotniţă şi privea la fete pe furiş. Ce preot n-o face? Dar în cazul lui Patrick, datorită caracteristicilor miraculoase ale ochiului său stâng, niciun sân nu mai era în siguranţă. O fată se putea dezbrăca la o distanţă de două

---

[3] Denumire de origine normandă, desemnând cele cinci porturi din Kent şi Sussex – Hastings, New Rommey, Hythe, Dover şi Sandwich – deţinând importanţă strategică şi comercială mai ales în Evul Mediu şi Renaştere. (N. tr.)

[4] Reşedinţa monarhilor englezi. (N. tr.)

sate, dar dacă seara era senină şi storurile ridicate, era ca şi cum s-ar fi dus la preot şi şi-ar fi aşternut lenjeria la picioarele sale.

Hoche, un om de lume, nu credea în poveştile gospodinelor, dar curând îşi dădu seama că acestea erau mai înţelepte decât el. Deşi la început Patrick a negat acuzaţia şi bărbaţii au râs, zicându-şi că aşa-s muierile, cu închipuirile lor, femeile şi-au lăsat ochii-n pământ spunând că ele ştiu când sunt privite. Episcopul însă le-a luat în serios, nu pentru că ar fi crezut zvonurile despre ochiul lui Patrick, ci pentru că el, unul, prefera formele bucălate ale băieţilor din cor şi găsea toată tărăşenia asta respingătoare.

Un preot ar trebui să aibă lucruri mai bune de făcut decât să se uite la femei.

Hoche, prins în această plasă de zvonuri, îi dădu lui Patrick să bea până când abia se mai ţinea pe picioare şi apoi, târâş-grăpiş, îl duse pe-un dâmb ce oferea o perspectivă largă asupra văii pe-o distanţă de câţiva kilometri. S-au aşezat împreună şi-n timp ce Patrick moţăia Hoche scoase un steag roşu şi-l flutură câteva minute. Apoi îl înghionti pe Patrick cu cotul, ca să-l trezească, şi comentă, cum ar fi făcut oricine, cât de splendidă este acea seară şi ce frumos este peisajul. Din curtoazie pentru gazda sa, Patrick se străduí să urmărească gestul făcut de braţul lui Hoche, mormăind ceva din care se înţelegea că irlandezii au fost binecuvântaţi, primindu-şi porţia de paradis pe pământ. Apoi dintr-odată se sumeţi, îşi roti un ochi şi spuse cu un glas tot atât de discret şi evlavios ca al episcopului la împărtăşanie:

— N-aţi vrea să vă uitaţi?

— La ce, la şoimul acela?

— Lăsaţi-l încolo de şoim, e puternică şi roşcovană ca o vacă.

Hoche nu reuşea să zărească nimic, dar ştia ce vede Patrick. Plătise o târfă să se dezbrace pe câmp la o depărtare de vreo

optzeci de kilometri şi-şi amplasase oamenii cu steguleţe roşii la intervale regulate.

Când a plecat în Franţa, l-a luat pe Patrick cu el.

La Boulogne, de obicei îl puteai găsi cocoţat, ca Simeon Stâlpnicul, pe un stâlp construit special. De acolo privea dincolo de Canal, raporta mişcările flotei de blocadă a lui Nelson şi avertiza trupele noastre la cea mai mică ameninţare din partea englezilor. Vasele franceze care se aventurau prea departe de raza portului puteau fi doborâte cu o salvă de la tribord dacă englezii aveau chef să patruleze. Ca să ne avertizeze, Patrick fusese înzestrat cu un corn alpin de lungimea unui stat de om. În nopţile cu ceaţă, sunetul lui trist răsuna până la stâncile din Dover, alimentând zvonul că Bonaparte îl angajase pe însuşi Necuratul să stea de veghe.

Ce simţea lucrând pentru francezi?

Era mai bine decât să lucreze pentru englezi.

Când Bonaparte era plecat şi nu trebuia să-l servesc, îmi petreceam mult timp cu Patrick pe stâlp. La vârf acesta avea o platformă cam de şase metri pe cinci, aşa că era loc destul ca să jucăm cărţi. Uneori urca şi Domino pentru un meci de box. Greutatea lui neobişnuită nu era câtuşi de puţin un dezavantaj şi, deşi Patrick avea pumnii precum ghiulelele de tun, nu l-a pus niciodată la podea pe Domino, a cărui tactică era să sară în jurul adversarului său până când acesta începea să obosească. Evaluând acest moment, Domino lovea întotdeauna numai o singură dată, nu cu pumnii ci cu picioarele, răsucindu-se într-o parte ori înspre spate ori ţâşnind cu picioarele în sus, palmele fiindu-i proptite în duşumea. Meciurile astea erau doar în joacă, dar l-am văzut cum a doborât cândva un bou sărindu-i de-a dreptul în frunte.

— Când ai statura mea, Henri, trebuie să înveţi să ai grijă de tine, nu te poţi bizui pe bunătatea celorlalţi.

Patrick privea de pe stâlp şi-mi descria activitatea de pe puntea de jos a vaselor englezeşti. Putea să-i vadă pe amirali în uniformele lor albe şi pe marinarii ce zoreau în sus şi-n jos pe velatură, schimbând pânzele pentru a obţine vânt maxim. De asemenea, mi-a raportat o mulţime de pedepse. Patrick mi-a spus că a văzut cum au jupuit pielea de pe spinarea unui om dintr-o singură mişcare. Apoi l-au scufundat în mare ca să nu se infecteze şi l-au părăsit pe punte cu ochii în soare. Patrick afirma că putea să vadă gărgăriţele din pâine.

Pe-asta să n-o credeţi.

20 iulie, 1804. N-au sosit încă zorile, dar nici noapte nu mai este.

O nelinişte se-aţine prin copaci, în largul mării, pe câmp. Picotim precum păsările; am vrea să dormim duşi, dar nu ne dă pace ideea trezirii. Cam într-o jumătate de oră va fi lumina aceea rece şi cenuşie, atât de familiară. Pe urmă soarele. Apoi pescăruşii ţipând deasupra apei. În cele mai multe dimineţi mă trezesc la această oră. Mă plimb până în port şi privesc navele priponite ca nişte dulăi.

Aştept ca soarele să biciuiască apa.

Ultimele nouăsprezece zile au fost calme ca iazul morii. Ne-am uscat hainele pe pietrele încinse, nu le-am mai atârnat în bătaia vântului, dar azi mânecile cămăşii mi se răsucesc pe braţe, iar navele se înclină rău de tot.

Astăzi are loc o simulare. În câteva ore Bonaparte trebuie să vină să asiste la plecarea noastră pe mare. Vrea să lanseze douăzeci şi cinci de mii de oameni în cincisprezece minute.

O va face.

Această schimbare a vremii este neaşteptată. Dacă se înrăutăţeşte, este imposibil să te mai aventurezi pe Canal.

Patrick spune că acesta este plin de sirene. Spune că sirenele tânjesc după bărbaţi şi îi vor trage pe mulţi dintre noi în adâncuri.

Şi-n timp ce privesc spuma albă care se sfărâmă de nave mă întreb dacă această furtună răuvoitoare nu este opera lor.

Să fim optimişti, poate să treacă.

Amiaza. Ploaia ni se scurge de pe nas în jos pe piept şi de acolo ajunge în cizme. Ca să pot vorbi cu cel de-alături, trebuie să-mi fac palmele pâlnie la gură. Vântul a dezlegat deja o mulţime de barje, făcând inutile până şi nodurile cele mai trainice, silindu-i pe oameni să se scufunde până la piept în apa-ngrozitoare. Ofiţerii spun că astăzi nu putem risca un exerciţiu. Bonaparte, cu gulerul ridicat în jurul capului, spune că putem. Şi o vom face.

20 iulie 1804. Două mii de oameni s-au înecat astăzi.

Am descoperit că pe-un vânt atât de puternic, încât Patrick, ce stătea de veghe, a trebuit să fie legat de câteva butoaie pline cu mere, barjele noastre nu-s decât nişte jucării de copii. Bonaparte stătea în picioare la docuri şi le spunea ofiţerilor săi că nicio furtună nu ne putea înfrânge.

—Cerurile de-ar fi să cadă, noi le-am ridica la loc în vârful lăncilor noastre.

Poate. Dar nu există voinţă ori armă care să poată ţine marea în frâu.

Stăteam întins, legat alături de Patrick, abia zărind câte ceva din cauza stropilor, dar fiecare gol pe care vântul îl lăsa în urmă-i îmi dezvăluia un gol unde înainte fusese un vas.

Sirenele nu vor mai fi singure.

Ar fi trebuit să ne întoarcem împotriva lui, să-i râdem în faţă, să-i zvârlim în faţă pletele celor morţi transformate-n mănunchiuri de alge.

Dar chipul lui ne cerea parcă-ntotdeauna să-i dăm dreptate.

Seara, când furtuna s-a potolit iar noi am rămas în corturile îmbibate de apă, cu cănile aburinde de cafea în faţă, nimeni n-a spus nimic.

Nimeni n-a spus: „Să-l părăsim, să-l urâm”. Ţineam cănile cu amândouă mâinile şi ne beam cafeaua în care pusesem porţia de coniac pe care, cu bună ştiinţă, o dăduse fiecăruia dintre noi.

În seara aceea a trebuit să-l servesc şi zâmbetul lui a alungat vârtejul de braţe şi picioare care se-ngrămădeau să-mi pătrundă în urechi şi-n gură.

Eram acoperit cu morţi.

Dimineaţa, două mii de recruţi au intrat mărşăluind în Boulogne.

Vă gândiţi vreodată la copilărie?

De câte ori simt mirosul de terci de ovăz, mă gândesc la ea. Uneori, după ce mă duc la docuri, cobor în oraş şi-mi folosesc nasul ca să iau urma mirosului de pâine proaspătă şi de costiţă. De câte ori trec pe lângă o anume casă, înşiruită alături de celelalte, aidoma lor, simt miros de ovăz. Dulceag, dar cu o urmă de sare. Gros ca o pătură. Nu ştiu cine locuieşte în acea casă, dar îmi închipui focul galben şi vasul tuciuriu. Acasă foloseam un vas din aramă pe care-l lustruiam eu, căci îmi plăcea să lustruiesc lucrurile care sclipesc. Mama pregătea terciul lăsând noaptea ovăzul lângă tăciunii de peste zi. Apoi, dimineaţa când, după ce sufla din răsputeri, scânteile începeau să ţâşnească în sus pe coş, rumenea

ovăzul pe margini astfel încât vasele păreau bordate cu hârtie maronie iar interiorul se revărsa alb pe deasupra.

Călcam direct pe podeaua din lespezi, dar iarna mama aşternea pe jos fân, iar fânul combinat cu ovăzul ne dădea un miros de iesle.

Cei mai mulţi dintre prietenii mei mâncau dimineaţa pâine caldă.

Eram fericit, dar fericit este un cuvânt pentru adulţi. Nu-i nevoie să-l întrebi pe-un copil dacă este fericit, asta se vede. Copiii sunt sau nu sunt fericiţi. Adulţii vorbesc despre fericire pentru că de cele mai multe ori nu sunt fericiţi. Să vorbeşti despre asta e ca şi cum ai încerca să prinzi vântul. E mult mai simplu să-l laşi să te pătrundă în întregime. Aici nu sunt de acord cu filosofii. Vorbesc despre lucruri pline de pasiune, dar nu-i niciun dram de pasiune într-înşii. Să nu vorbeşti niciodată despre fericire cu un filosof.

Dar nu mai sunt copil şi adesea împărăţia Cerurilor mă ocoleşte şi ea. Acum cuvintele şi ideile se vor strecura întotdeauna între mine şi sentimente. Chiar şi sentimentul dreptului înnăscut de-a fi fericit.

În această dimineaţă simt mirosul de ovăz şi zăresc un băieţel privindu-şi imaginea reflectată într-un vas de aramă pe care l-a lustruit. Tatăl lui intră şi râde, oferindu-i în schimb oglinda de bărbierit. Dar în oglindă băiatul nu poate zări decât un singur chip. În vasul de aramă poate zări toate distorsionările propriului chip. Descoperă acolo multe feţe posibile şi astfel vede ceea ce ar putea deveni.

Au sosit recruţii, cei mai mulţi fără mustaţă, dar toţi cu obrajii rumeni ca merele. Produse proaspete de la ţară, ca şi mine. Chipurile le sunt deschise şi nerăbdătoare. E mare agitaţie în jurul lor, li se împart uniformele şi însărcinările făcute să înlocuiască

zbieretele după găleata de muls şi guiţatul insistent al porcilor. Ofiţerii dau mâna cu ei; ca între oameni maturi.

Nimeni nu aminteşte de simularea de ieri. De bine, de rău, ne-am uscat, corturile se zvântă şi ele, la chei barjele răsturnate sunt întoarse cu faţa în sus. Marea este nevinovată iar Patrick, cocoţat pe stâlpul lui, se rade liniştit. Recruţii sunt împărţiţi în regimente; prietenii sunt despărţiţi din principiu. Este un nou început. Băieţii ăştia sunt bărbaţi acum.

Suvenirurile pe care le-au adus de-acasă vor fi cât de curând pierdute ori mâncate.

E ciudat, ce schimbare aduc câteva luni. Când am sosit aici eram exact ca ei, încă mai sunt în multe privinţe, dar tovarăşii mei nu mai au nimic din băieţii timizi cu ochii scăpărători ca o salvă de tun. Sunt mai duri, mai aspri. E normal, spuneţi, asta-i viaţa în armată.

Dar mai este ceva în plus, ceva de care ne vine greu să vorbim.

Când am venit aici, ne-am rupt de lângă mame şi iubite. Eram încă obişnuiţi cu mamele noastre, cu braţele lor învăţate cu truda şi care, dacă era cazul, oricât de puternici am fi fost, ne pălmuiau de ne ţiuiau urechile. Şi ne curtam iubitele după obiceiul de la ţară. Pe-ndelete, când holdele se coc pe câmp. Nestăpânit, când scroafele sălbatice râmă pământul. Aici, fără femei, doar cu imaginaţia noastră şi-o mână de târfe, nu ne putem aduce aminte ce anume din femeie poate ca, prin pasiune, să transforme un bărbat în ceva sfânt. Iarăşi cuvinte din Biblie, dar mă gândesc la tatăl meu care şi-a ferit ochii de lumină în acele seri pârjolite de soare şi a învăţat să aibă răbdare cu mama. Mă gândesc la mama mea cu inima ei furtunoasă şi la toate femeile care-i aşteaptă în câmp pe bărbaţii care s-au înecat ieri şi la toţi fiii altor mame, care le-au luat locul.

Aici, nu ne gândim niciodată la ele. Ne gândim la trupurile lor şi din când în când vorbim despre cele de-acasă, dar nu ne gândim la ele aşa cum sunt: cele mai puternice, cele mai îndrăgite, cele atât de cunoscute.

Ele merg mai departe. Orice facem sau desfacem noi, ele merg mai departe.

Era în satul nostru un om care se credea inventator. Petrecea o mulţime de timp cu scripeţi, bucăţi de sfoară şi decupaje din lemn, construind dispozitive care să ridice vacile ori montând ţevi ca să aducă apa din râu direct în casă. Avea glasul plin de voioşie şi era îngăduitor cu vecinii. Obişnuit cu dezamăgirile, putea întotdeauna să aline dezamăgirile celorlalţi. Şi într-un sat bătut de ploi şi arşiţă ai de-a face cu o droaie de dezamăgiri.

Şi-n tot acest timp cât el inventa şi reinventa şi ne susţinea nouă moralul, soţia lui, care, cu excepţia cuvintelor „masa-i gata”, nu vorbea aproape niciodată, muncea la câmp, ţinea gospodăria şi, pentru că bărbatului îi plăcea patul, în curând avu de crescut şi şase copii.

Odată, omul plecă la oraş pentru câteva luni să-şi încerce norocul şi să facă avere, şi când se întoarse tot atât de sărac şi cu toate economiile pierdute, ea rămase tăcută în casa curată, cârpind straie curate, iar ogoarele fură însămânţate pentru noul an.

Îmi plăcea acest om, şi aş fi nebun dacă aş afirma că nu muncea, că nu aveam cu toţii nevoie de el şi de firea lui optimistă. Dar când nevasta lui a murit pe neaşteptate, la amiază, voioşia i-a dispărut din glas şi ţevile s-au umplut cu noroi şi de-abia putea să strângă recolta de pe ogor, ca să nu mai vorbim de creşterea celor şase copii.

Ea era cea care făcuse posibilă existenţa lui. Prin aceasta, ea era dumnezeul lui.

Şi, asemeni lui Dumnezeu, era nebăgată în seamă.

Noii recruţi plâng când ajung aici, se gândesc la mamele şi iubitele lor, se gândesc la întoarcerea acasă. Îşi amintesc ce anume din tot ce înseamnă acasă le stăpâneşte inima; nu-s sentimentele ori petrecerile, ci chipurile celor dragi. Cei mai mulţi nu au nici şaptesprezece ani şi li se cere ca în numai câteva săptămâni să facă ceea ce-i uimeşte pe cei mai buni filosofi o viaţă întreagă; adică să-şi adune toată pasiunea de-a trăi şi să-i dea un sens în faţa morţii.

Nu ştiu cum s-o facă dar ştiu cum să uite şi încetul cu încetul alungă vara-nflăcărată din trupurile lor şi rămân în schimb cu patima şi cu furia.

După dezastrul de pe mare am început să ţin un jurnal. L-am început ca să nu uit. Pentru ca mai târziu în viaţă, când voi fi tentat să stau lângă foc şi să privesc în trecut, să am ceva limpede şi sigur care să-mi contrazică festele pe care ni le joacă memoria. I-am mărturisit asta lui Domino şi el mi-a spus: „Felul în care vezi toate astea acum nu-i cu nimic mai real decât le vei privi atunci”.

N-am putut să-i dau dreptate. Ştiam cum se estompează totul pentru bătrâni şi cum aceştia mint făcând trecutul să pară atât de bun doar pentru că s-a dus. N-o spusese însuşi Bonaparte?

— Uită-te la tine, spuse Domino, un tânăr crescut de un preot şi de-o mamă pioasă. Un tânăr care nu poate pune mâna pe-o muschetă ca să-mpuşte un iepure. Ce te face să crezi că poţi vedea limpede? Ce-ţi dă dreptul să notezi totul într-un caiet pe care să mi-l fluturi în faţă peste treizeci de ani, dac-o să mai fim în viaţă, şi să pretinzi că deţii adevărul?

— Nu-mi pasă de fapte, Domino, mă interesează ce simt. Felul în care simt se va schimba şi asta nu vreau să uit.

A ridicat din umeri şi m-a lăsat în pace. Nu vorbea niciodată despre viitor şi doar uneori, când era beat, vorbea despre trecutul lui minunat. Un trecut plin de femei în haine cu paiete şi cai cu două cozi şi-un tată care-şi câştiga existenţa ca obuz viu pentru tun. Venea de undeva din estul Europei şi pielea lui avea culoarea măslinelor vechi. Ştiam doar că ajunsese în Franţa din greşeală, cu ani în urmă, şi o salvase pe Joséphine de sub copitele unui cal ce scăpase din frâu. Pe atunci era doar doamna Beauharnais, de abia ieşită din închisoarea din Carmes şi de curând văduvă. Soţul ei fusese executat în zilele Terorii; ea scăpase numai pentru că Robespierre fusese asasinat în dimineaţa în care-i venise şi ei rândul. Domino spunea că-i o doamnă cu simţ practic şi că-n zilele când rămăsese fără niciun sfanţ îi provoca pe ofiţeri să joace cu ea biliard. Dacă pierdea, ofiţerii puteau să rămână pentru micul dejun. Dacă ea câştiga, ei îi achitau una din notele de plată cele mai presante.

Nu a pierdut niciodată.

Ani după aceea, l-a recomandat pe Domino soţului ei, care dorea un grăjdar pe care să-l poată păstra; l-au găsit înghiţind flăcări într-un număr din deschiderea unui spectacol. Loialitatea lui faţă de Bonaparte era destul de încâlcită, dar Domino iubea atât caii cât şi pe Joséphine.

Mi-a povestit despre ghicitoarele pe care le cunoscuse şi cum mulţimile veneau săptămânal ca să li se prezică viitorul sau să li se dezvăluie trecutul. „Dar îţi spun, Henri, fiecare clipă pe care-o furi prezentului este o clipă pierdută pentru totdeauna. Nu există decât clipa de acum.”

Nu l-am băgat în seamă şi-am continuat să-mi văd de caieţel, iar în august, când soarele îngălbenise iarba, Bonaparte şi-a anunţat încoronarea pentru decembrie următor.

Am primit imediat permisie. Mi-a spus c-o să aibă nevoie de mine după aceea. Mi-a spus că vom înfăptui lucruri măreţe. Mi-a spus că-i plăcea să aibă în preajma lui, la cină, un chip zâmbitor. Aşa mi se întâmplă întotdeauna; ori mă ignoră toată lumea, ori au deplină încredere în mine. La început am crezut că doar preoţii se poartă aşa, pentru că ei au sentimente mai puternice ca oamenii obişnuiţi. Dar nu-i vorba numai de preoţi; probabil că toate astea au legătură cu felul în care arăt.

Când am început să lucrez direct pentru Napoleon am crezut că acesta vorbeşte în aforisme, pentru că niciodată nu spunea o propoziţie aşa cum am spune-o eu sau tu, era spusă ca un gând important. Le-am scris pe toate şi abia mai târziu am înţeles cât de bizare erau cele mai multe. Erau rânduri din discursurile lui memorabile şi trebuie să recunosc că plângeam când îl auzeam vorbind. Chiar şi când l-am urât, tot mă putea face să plâng. Şi nu de frică. Era măreţ. E greu să conştientizezi o măreţie ca a lui.

Mi-a luat o săptămână încheiată ca să ajung acasă, cocoţat în câte-o căruţă atunci când se putea, în restul timpului mergând pe jos. Vestea încoronării se răspândea şi înţelegeam din zâmbetele celor cu care călătoream împreună cât de bine-venită era. Niciunul nu se gândea că în urmă cu numai cincisprezece ani ne luptam să înlăturăm regii pentru totdeauna. Că juraserăm să nu mai luptăm niciodată decât ca să ne apărăm. Acum voiam un conducător care să conducă lumea. La urma urmelor, nu ne deosebim de restul popoarelor.

Datorită uniformei mele de soldat eram tratat cu amabilitate, hrănit şi îngrijit, mi se dădea tot ce era mai bun. În schimb, eu le

povesteam despre tabăra din Boulogne, cum îi vedeam noi pe englezi tremurând în cizme pe celălalt ţărm. Brodam şi inventam, ba chiar minţeam. De ce nu? Asta îi făcea fericiţi. Nu le-am povestit despre cei ce se însuraseră cu sirenele. Toţi tinerii de la ferme voiau să ni se alăture pe dată, dar îi sfătuiam să aştepte până după încoronare.

— Când împăratul nostru va avea nevoie de voi, vă va chema. Până atunci, munciţi pentru Franţa acasă la voi.

Desigur, acest lucru le făcea plăcere femeilor.

Fusesem plecat de acasă şase luni. Când căruţa cu care călătoream m-a lăsat cam la un kilometru de casă, îmi venea să fac cale întoarsă. Îmi era teamă. Teamă că lucrurile vor fi cu totul altfel, că nu voi fi bine-venit. Întotdeauna călătorul doreşte ca acasă toate să fie întocmai cum le-a lăsat. Călătorului i se pare firesc ca el să se schimbe, să revină cu o barbă stufoasă ori cu un copil abia născut şi să povestească despre o viaţă miraculoasă unde izvoarele-s pline de aur şi vremea e blândă. Eram burduşit de asemenea poveşti, dar voiam să ştiu dinainte că ascultătorii mei şi-au ocupat locurile. Ocolind drumul obişnuit, m-am strecurat în sat ca un hoţ. Hotărâsem deja cam cu ce se va ocupa fiecare. Că mama abia de se va vedea pe câmpul de cartofi, iar tata va fi în staul, la vite. Eu aveam să cobor în fugă dealul şi apoi vom organiza o petrecere. Nu ştiau că vin, aşa că nu mă aşteptau. Niciun mesaj n-ar fi putut ajunge la ei într-o săptămână.

Am privit. Erau amândoi pe câmp. Mama, cu mâinile în şold şi capul dat pe spate, urmărea norii care se adunau. Aştepta ploaia. Îşi făcea planuri în funcţie de ploaie. Lângă ea, nemişcat, era tata, cu câte un sac în fiecare mână. Când eram mic, îl văzusem pe tata cu doi saci ca aceştia, dar erau plini de cârtiţe oarbe, cu mustăţile

încă murdare de noroi. Erau moarte. Le puseserăm capcane pentru că distrugeau recolta, dar pe atunci nu ştiam acest lucru, ştiam doar că tata le omorâse. Mama a fost cea care m-a luat, ţeapăn de frig, de la priveghiul de noapte. Dimineaţa, sacii dispăruseră. De atunci am omorât eu însumi destule, dar întotdeauna îmi întorceam privirile în altă parte.

Mamă. Tată. Vă iubesc.

stat de multe ori până noaptea târziu bând din coniacul aspru al lui Claude, până ce focul lua culoarea trandafirilor care pălesc. Mama vorbea cu bucurie despre trecutul ei, părea a crede că având un conducător pe tron multe vor fi iar cum au fost. Pomenea chiar cum că ar putea să le scrie părinţilor ei. Ştia că ar sărbători întoarcerea unui monarh. Am fost mirat, crezusem că-i susţinuse întotdeauna pe Bourboni. Faptul că devenea împărat nu-l putea transforma pe acest bărbat pe care-l urase într-unul pe care îl putea îndrăgi, nu-i aşa?

— Face ce trebuie, Henri. O ţară are nevoie de un rege şi o regină, altfel spre cine să ne ridicăm privirile cu admiraţie?

— Îl poţi admira pe Bonaparte. Indiferent dacă e rege sau nu.

Dar ea nu putea şi el ştia că ea nu poate. Ceea ce-l aşeza pe omul ăsta pe tron nu era o simplă vanitate.

Când mama a pomenit de părinţii ei, a nutrit aceleaşi speranţe pe care le nutreşte călătorul când se întoarce acasă. Şi-i închipuia neschimbaţi, descria mobila ca şi când nimic nu ar fi fost mutat ori stricat în cei peste douăzeci de ani. Barba tatălui ei avea aceeaşi culoare. I-am înţeles speranţele. Cu toţii aveam câte-o speranţă de încredinţat lui Bonaparte.

Timpul le vindecă pe toate. Oamenii uită, îmbătrânesc, se plictisesc. Acum vorbea cu afecţiune despre mama şi tatăl de la care fugise riscându-şi viaţa. Uitase? Timpul îi tocise toată mânia?

Se uită la mine.

— Pe măsură ce îmbătrânesc sunt tot mai puţin lacomă, Henri. Iau ce se găseşte şi nu mă mai întreb de unde vine. Îmi face plăcere să mă gândesc la ei. Îmi face plăcere să-i iubesc. Asta-i tot.

Mi s-au aprins obrajii. Ce drept am eu s-o înfrunt? Să-i iau lumina din priviri şi s-o fac să se considere caraghioasă şi sentimentală? Am îngenuncheat în faţa ei, cu spatele la foc, şi mi-am sprijinit pieptul de genunchii ei. S-a oprit din cârpit.

— Eşti cum eram şi eu, spuse. N-ai răbdare cu o inimă slabă.

A plouat zile în şir. Nu era o ploaie în rafale ci doar una ţârâită, dar care te mura într-o jumătate de oră. Mă duceam din casă în casă şi stăteam de vorbă, îmi vedeam prietenii, ajutându-i dacă aveau ceva de reparat ori la strânsul recoltei. Prietenul meu preotul era plecat într-un pelerinaj, aşa că i-am lăsat scrisori lungi aşa cum mi-ar fi plăcut mie să primesc.

Îmi place când începe să se-ntunece. Nu-i noapte, întunericul este încă prietenos. Nimănui nu-i e frică să umble singur fără felinar. Fetele cântă întorcându-se acasă după ultimul muls şi, dacă le sar în faţă, strigă şi mă alungă, dar inima nu le bate tare. Nu ştiu cum un întuneric poate fi atât de diferit de un altul. Întunericul adevărat este mai dens şi mai tăcut, el umple spaţiul dintre haină şi inimă. Îţi intră în ochi. Când trebuie să ies afară noaptea târziu, nu mă tem de cuţite ori lovituri, deşi sunt destule în spatele zidurilor şi-al gardurilor. Mă tem de Beznă. Tu, cel care păşeşti atât de vesel, fluierând pe drum, stai nemişcat timp de cinci minute. Stai nemişcat în Beznă pe câmp sau pe-un drum oarecare. Atunci

înţelegi că eşti doar tolerat acolo. Bezna îţi permite să faci doar câte un pas. Păşeşti, şi Bezna se închide în spatele tău. În faţă, nu ai spaţiu până când nu ţi-l iei. Bezna este absolută. Să umbli prin Beznă e ca şi cum ai înota sub apă, numai că nu poţi ieşi la suprafaţă după aer.

Dacă stai întins noaptea, Bezna este moale la pipăit şi atât de mătăsoasă, că pare făcută din blană de cârtiţă. La ţară, ne bizuim pe lună, şi când nu-i lună nicio urmă de lumină nu poate pătrunde prin fereastră. Fereastra este astupată, o suprafaţă perfect neagră. Oare asta simt orbii? Aşa credeam, dar mi s-a spus că nu este adevărat. Un negustor ambulant orb care ne vizita regulat a râs de poveştile mele cu Bezna spunând că Bezna este nevasta lui. Cumpăram de la el găleţile şi-i dădeam să mănânce în bucătărie. Nu împroşca niciodată tocana şi-şi nimerea întotdeauna gura, ceea ce eu nu reuşeam mereu. „Pot să văd”, spunea, „dar nu-mi folosesc ochii.”

A murit iarna trecută, mi-a spus mama.

Acum e întunericul de început şi asta e ultima noapte de permisie. Nu vom face nimic deosebit. Nu vrem să ne gândim că plec din nou.

I-am promis mamei că va veni la Paris curând după încoronare. Nici eu n-am fost niciodată acolo şi gândul la această călătorie mi-a făcut despărţirea mai uşoară. Domino va fi acolo îngrijindu-şi calul zănatic, învăţând fiara turbată să păşească liniştit în rând cu animalele de la Curte. Nu este clar de ce Bonaparte a insistat ca acel cal să fie prezent într-un moment atât de important. Este calul unui soldat, nu o făptură pentru paradă. Dar ne aminteşte mereu că el însuşi este soldat.

Când Claude s-a dus în sfârşit la culcare şi am rămas singuri, n-am vorbit. Ne-am ţinut de mână până ce fitilul a ars complet şi apoi ne-am aflat în beznă.

Parisul nu văzuse nicicând atâţia bani.

Bonapartiştii comandau orice, de la frişcă la David. David, care-l flatase pe Napoleon spunând că are un desăvârşit cap de roman, primise comanda să picteze încoronarea, şi-l puteai găsi în fiecare zi la Notre-Dame făcând schiţe şi certându-se cu muncitorii care încercau să înlăture ravagiile Revoluţiei şi ale falimentului. Joséphine, care urma să se ocupe de flori, nu se mulţumea doar cu vazele şi aranjamentele. Desenase un plan al itinerarului de la palat până la catedrală şi era tot atât de dedicată ca şi David efemerei ei capodopere. Am întâlnit-o prima oară la masa de biliard unde juca o partidă cu Monsieur Talleyrand, un domn care nu prea avea treabă cu bilele. În ciuda rochiei care, întinsă, ar fi ajuns, ca un covor, până la catedrală, Joséphine se apleca şi se mişca de parcă n-ar fi purtat nimic pe dânsa, formând frumoase linii paralele cu tacul. Bonaparte mă îmbrăcase în uniformă de valet şi mi-a ordonat să-i duc înălţimii Sale o gustare de după-amiază. Îi plăcea la nebunie să mănânce pepene galben la ora patru. Domnului Talleyrand urma să-i servesc un porto.

Această dispoziţie de sărbătoare a lui Napoleon aducea mai mult a nebunie. Cu două seri înainte îşi făcuse apariţia la cină îmbrăcat ca Suveranul Pontif şi fără ruşine o întrebase pe Joséphine cât de intimă i-ar plăcea să fie cu Dumnezeu. Eu am privit stăruitor puii din farfurie.

Aşadar, m-a dezbrăcat de uniforma de soldat şi m-a îmbrăcat în cea de slujitor la curte. Groaznic de strâmtă. Îi plăcea să se amuze. Era singura lui relaxare, exceptând acele băi din ce în ce mai

fierbinţi pe care le făcea la orice oră din zi sau din noapte. La palat, cei ce slujeau la baie trăiau în aceeaşi stare de nelinişte ca şi cei de la bucătărie. Putea striga după apă fierbinte în orice clipă, şi vai de cel de serviciu dacă vana nu era plină, aşa cum trebuia. Am văzut baia o singură dată. O încăpere mare cu o cadă de dimensiunile unui vas de linie şi un cuptor imens într-un colţ, unde apa era încălzită şi scoasă şi returnată şi încălzită fără încetare până când sosea momentul când el o cerea. Cei ce slujeau la baie erau special aleşi dintre cei mai zdraveni luptători cu taurii din Franţa. Indivizi în stare să mânuiască oalele de aramă ca pe nişte ceşti de ceai. Lucrau singuri, goi până la brâu, purtând doar pantaloni de marinar care le absorbeau sudoarea lăsând dâre întunecate în lungul fiecărui picior. Ca şi marinarii, îşi primeau porţia de băutură, dar nu ştiu din ce era făcută. Cel mai solid dintre ei, André, mi-a oferit o înghiţitură din sticla lui atunci când mi-am vârât capul pe uşă, holbându-mă la aburi şi la uriaşul ăsta care părea un duh. Am acceptat din politeţe, dar am scuipat numaidecât pe dale lichidul ăla maroniu care mi-a ars gâtlejul. Mă apucă de braţ aşa cum bucătarul apuca spaghetele şi-mi spuse că lichidul pe care-l bei este cu atât mai arzător cu cât este mai cald împrejur.

— De ce crezi că beau atâta rom în Martinica? şi-mi făcu cu ochiul, imitând mersul înălţimii Sale, Joséphine.

Şi acum, iat-o în faţa mea, iar eu eram prea timid ca s-o anunţ că am adus pepenele.

Talleyrand tuşi.

— N-o să greşesc pentru că mormăi, spuse ea.

El tuşi din nou şi ea-şi ridică privirea şi, văzându-mă stând acolo, lăsă tacul şi veni spre mine să ia tava.

— Îi ştiu pe toţi servitorii, dar pe tine nu te ştiu.

— Sunt de la Boulogne, Majestate. Am venit să servesc puii.

Râse şi mă măsură din cap până-n picioare cu privirea.

— Nu te îmbraci ca un soldat.

— Nu, Majestate. Am primit ordin să mă îmbrac ca la Curte acum că sunt la Curte.

Dădu din cap.

— Cred că ar trebui să te îmbraci aşa cum doreşti, îl voi ruga să mi te dea mie. Nu ţi-ar plăcea să mă serveşti pe mine? Pepenele e mult mai dulce decât puiul.

Am fost îngrozit. Trecusem prin atâtea doar ca să-l pierd?

— Nu, Majestate. N-aş putea să servesc pepenele. Pot să mă ocup doar de pui. Am fost instruit pentru asta.

(Vorbeam ca un derbedeu de pe stradă.)

Îşi ţinu o clipă mâna pe braţul meu, avea o privire pătrunzătoare.

— Îmi dau seama cât eşti de zelos. Poţi pleca.

M-am înclinat mulţumindu-i şi m-am retras cu spatele, iar apoi am alergat jos în holul servitorilor unde aveam o cămăruţă numai a mea: privilegiul de a fi un servitor special. Acolo îmi ţineam câteva cărţi, un flaut la care speram să învăţ să cânt şi jurnalul. Am scris despre ea, sau, oricum, am încercat să scriu. Îmi scăpa aşa cum îmi scăpaseră şi târfele din Boulogne. Aşa că, în loc să scriu despre ea, am hotărât să scriu despre Napoleon.

După asta, am fost ocupat cu banchete după banchete, căci toate teritoriile cucerite de noi au venit să-l felicite pe viitorul împărat. În timp ce oaspeţii se îmbuibau cu peşti rari şi carne de viţel în sosuri proaspăt inventate, el rămânea la puii lui, mâncând câte unul în fiecare seară, uitând de obicei de legume. Nimeni nu a menţionat vreodată acest lucru. Era suficient ca el să tuşească şi toţi tăceau. Câteodată o surprindeam pe Majestatea Sa privindu-mă, dar, dacă

privirile ni se întâlneau, ea zâmbea în felul acela al ei, cu jumătate de zâmbet parcă, şi eu îmi plecam privirea. Chiar şi simplul fapt de a privi însemna că-l ofensez pe el. Ea îi aparţinea lui. O invidiam pentru asta.

În săptămânile ce urmară, o teamă morbidă că va fi otrăvit ori asasinat puse stăpânire pe el. Nu se temea pentru el însuşi, ci pentru viitorul Franţei. Îmi cerea să-i gust toată mâncarea înainte de-a se atinge de ea şi-şi dublă garda. Umbla zvonul că îşi cerceta patul înainte de culcare. Nu că ar fi dormit mult. Era precum câinele, putea să-nchidă ochii şi să sforăie într-o clipă, dar când avea mintea plină de idei putea sta treaz zile în şir în timp ce generalii şi prietenii picau cu toţii în jurul lui.

Pe neaşteptate, la sfârşitul lui noiembrie, cu numai două săptămâni înainte de încoronare, îmi ordonă să mă întorc la Boulogne. A spus că-mi lipsea o instrucţie ostăşească în adevăratul sens al cuvântului, că-l voi servi mai bine când voi fi în stare să mânuiesc muscheta tot atât de bine precum cuţitul. Poate că a văzut cum am roşit, poate că-mi cunoştea sentimentele, le ştia pe ale celor mai mulţi oameni. Mi-a răsucit urechea în felul acela insuportabil şi mi-a promis că în noul an mă aştepta o sarcină specială.

Aşa că am părăsit oraşul viselor tocmai când acesta era gata să-nflorească şi-am auzit doar din gura altora relatări de la acea zi cu fast îndoielnic în care Napoleon a luat coroana din mâna Papei şi şi-a pus-o singur pe cap înainte de-a o încorona pe Joséphine. Se spune că a cumpărat de la Madame Clicquot tot stocul pe acel an. Cum soţul ei murise şi întreaga afacere era pe umerii ei, probabil că a binecuvântat întoarcerea unui rege. De altfel, nu era singura. Parisul şi-a deschis toate uşile şi a aprins toate luminile timp de trei zile. Numai bătrânii şi bolnavii s-au mai culcat, restul o duceau

într-o beţie, nebunie şi veselie. (Îi exclud pe aristocraţi, dar ei nu sunt importanţi.)

La Boulogne, pe o vreme îngrozitoare, mă antrenam timp de zece ore pe zi, iar seara mă prăbuşeam frânt într-un bivuac umed, cu două pături rupte. Condiţiile şi aprovizionarea noastră fuseseră întotdeauna bune, dar în lipsa mea ni se adăugaseră mii de oameni noi crezând, datorită preoţilor fervenţi ai lui Napoleon, că drumul spre Rai trece întâi prin Boulogne. Nimeni nu era exceptat de la concentrare. Doar ofiţerii ce făceau recrutarea hotărau cine rămâne şi cine merge. Până la Crăciun, în tabără erau peste o sută de mii de oameni şi încă mai erau aşteptaţi. Alergam cu încărcături de peste douăzeci de kilograme, intram şi ieşeam din mare, ne luptam între noi corp la corp şi foloseam tot pământul cultivat ca să ne hrănim. Chiar şi aşa, nu era de-ajuns şi, în ciuda faptului că lui Napoleon nu-i plăceau furnizorii, ne primeam cea mai mare parte din carne din regiuni necunoscute şi, bănuiesc, de la animale pe care nici Adam nu le-ar recunoaşte. Raţia zilnică era de 2 pfunzi de pâine, 4 uncii de carne şi 4 uncii de legume. Furam ce puteam, ne cheltuiam soldele, atunci când le primeam, pe hrană prin taverne şi dădeam iama în comunitatea tăcută din jurul nostru. Napoleon însuşi a dat ordin să fie trimise vivandiere în taberele speciale. Vivandiere, un cuvânt optimist în limbajul militar. A trimis târfe care nu aveau niciun motiv să fie *vivante*[5]. Adesea hrana lor era şi mai proastă decât a noastră, trebuiau să ne primească atâtea ore din zi câte puteam noi face faţă, iar plata era mizeră. Târfele bine căptuşite din oraş le căinau şi le puteai adesea vedea venind în tabără cu pături şi pâine. Vivandierele erau fugare, fete rămase fără

---

[5] Vii, pline de viaţă (fr.). (N. tr.)

căpătâi, sau fiicele mai tinere ale unor familii prea numeroase, servitoare care obosiseră să se tot lase în voia stăpânilor beţi, precum şi prostituate bătrâne şi grase care nu-şi mai puteau practica meseria în altă parte. Când au sosit, fiecare dintre ele a primit un set de lenjerie de corp şi o rochie în care le îngheţau sânii în zilele reci, bătute de vântul sărat dinspre ţărmul mării. Li s-au distribuit şi şaluri, dar orice femeie care era prinsă că se acoperă cu el în timpul serviciului putea fi pârâtă şi amendată. Amendată însemna că, în loc de prea puţini bani, în acea săptămână nu primea niciun ban. Spre deosebire de târfele din oraş care se protejau şi cereau cât voiau şi, desigur, cereau individual, vivandierele trebuiau să servească atâţia bărbaţi câţi le solicitau, zi sau noapte. O femeie pe care am întâlnit-o târându-se către casă după o petrecere la un ofiţer mi-a mărturisit că le-a pierdut şirul după treizeci şi nouă.

Christos şi-a pierdut cunoştinţa la treizeci şi nouă.

În iarna aceea cei mai mulţi dintre noi s-au ales cu răni serioase pe porţiunile în care sarea şi vântul ne roseseră pielea. Rănile dintre degetele de la picioare şi cele de deasupra buzei superioare erau cele mai frecvente. Mustaţa nu ajuta cu nimic, perii făceau şi mai mult rău.

De Crăciun, vivandierele n-au avut deloc liber, dar noi am avut, şi am stat în jurul focului aprins cu raţia suplimentară de buşteni închinând în cinstea împăratului cu raţia suplimentară de coniac. Eu şi Patrick sărbătoream înfulecând dintr-o gâscă pe care o furaserăm şi o pregătiserăm chiar acolo, în vârful stâlpului. Ar fi trebuit să o împărţim cu alţii, dar eram încă hămesiţi. Îmi spunea poveşti despre Irlanda, despre focurile de turbă şi despre spiriduşii care trăiau în adâncul fiecărui deal.

— Omuleţii mi-au făcut şi mie o pereche de ghete cât unghia.

Spunea că ieşise la braconaj, că era o noapte de iulie frumoasă, nu foarte întunecoasă, cu lună şi o puzderie de stele. Şi cum mergea el aşa prin pădure a zărit un inel de foc verde, de înălţimea unui om. În mijlocul inelului erau trei spiriduşi. I-a recunoscut că sunt spiriduşi şi nu elfi după pălării şi bărbi.

— Aşa că am rămas mut ca un clopot de biserică în noaptea de sâmbătă şi m-am furişat târându-mă spre ei ca după fazani.

I-a auzit vorbind despre comoara furată de la zâne şi îngropată sub pământ înlăuntrul inelului de foc. Deodată unul dintre spiriduşi şi-a înălţat nasul în aer adulmecând bănuitor.

„Simt miros de om, spuse. Un om cu ghetele murdare de noroi.”

Altul râse.

„Ce contează? Nimeni din cei cu noroi pe ghete nu poate intra în camera noastră secretă.”

„Să nu riscăm, s-’o ştergem”, spuse primul şi-ntr-o clipită au şi plecat, cu tot cu inelul de foc.

Câteva clipe Patrick a rămas nemişcat la pământ, printre frunze, întorcând pe toate părţile cele auzite. Apoi, asigurându-se că este singur, şi-a scos ghetele şi s-a târât până pe locul unde fusese inelul de foc. Pe pământ nu era nici urmă de foc, dar a simţit o mâncărime pe tălpi.

— Aşa că am ştiut că mă aflam într-un loc fermecat.

A săpat toată noaptea şi când s-a făcut dimineaţă nu găsise nimic în afară de o pereche de cârtiţe şi o grămadă de râme. Istovit, s-a întors să-şi ia ghetele şi atunci le-a văzut.

— Nu mai mari ca unghia de la degetul mare.

Căută în buzunar şi-mi întinse o pereche de ghetuţe, perfecte, cu tocurile tocite şi şireturile destrămate.

— Şi-ţi jur, cândva mi s-au potrivit.

Nu ştiam dacă să-l cred sau nu, şi Patrick a observat cum, frământându-mi mintea, îmi ridicam şi coboram sprâncenele. Întinse mâna ca să-i înapoiez ghetele.

— Am făcut tot drumul până acasă desculţ şi când m-am dus pentru liturghie în acea dimineaţă de-abia am reuşit să mă târăsc până la altar. Eram atât de obosit că le-am dat liber tuturor enoriaşilor. (Afişă zâmbetul lui şiret şi mă bătu pe spate.) Crede-mă, îţi spun poveşti.

Mi-a mai spus o mulţime de poveşti. Poveşti despre Sfânta Fecioară şi despre cum nu te poţi bizui pe ea.

— Femeile sunt întotdeauna mai isteţe, spunea. Îşi dau întotdeauna seama când minţim. Până şi Preasfânta Fecioară rămâne tot femeie, chiar dacă este Preasfântă, şi nu cunosc niciun bărbat care să se fi descurcat cu ea. Poţi să te rogi toată ziua şi toată noaptea, că nu te aude. Dacă eşti bărbat, e mai bine să rămâi la Isus.

Am bâiguit ceva despre faptul că Preasfânta este mijlocitoarea noastră.

— Sigur că este, dar mijloceşte doar pentru femei. Păi aveam acasă o statuie a ei, atât de reală că puteai crede că este chiar Maica Domnului. Femeile veneau la ea înlăcrimate, cu flori în mâini, iar eu m-am ascuns în spatele stâlpului şi jur pe toţi sfinţii că am văzut statuia mişcându-se. Ei bine, când veneau bărbaţii, cu pălăria în mână, rugând-o de una şi de alta şi îngânându-şi rugăciunile, statuia rămânea ca piatra din care era făcută. Le-am spus adevărul de nu ştiu câte ori. Adresaţi-vă direct lui Isus, zic – avea şi el o statuie în apropiere, dar nu mă iau în seamă pentru că oricărui bărbat îi place să creadă că este ascultat de o femeie.

— Tu nu te rogi la Sfânta Fecioară?

— Sigur că nu. Avem un aranjament, cum s-ar zice. Am grijă de ea, îi acord respectul cuvenit şi ne dăm pace unul altuia. Ar fi cu totul altfel dacă Dumnezeu nu ar fi violat-o.

Ce voia să spună?

— Ştii, femeilor le place să le tratezi cu respect. Să le întrebi înainte de-a le atinge. Ei bine, nu cred că Dumnezeu a procedat aşa cum se cuvine când şi-a trimis îngerul, fără ca măcar să-ntrebe, după care şi-a impus voinţa nelăsându-i nici măcar timp să-şi pieptene părul. Nu cred că i-a iertat-o vreodată. Prea s-a grăbit. Aşa că n-o condamn pentru că e acum atât de trufaşă.

Nu mai auzisem niciodată vorbindu-se despre Sfânta Fecioară în felul acesta.

Lui Patrick îi plăceau fetele şi nu se dădea în lături să strecoare câte-o privire chiar şi neinvitat.

— Dar, la o adică, niciodată nu iau o femeie fără să-i las timp să se pieptene.

Ne-am petrecut restul permisiei de Crăciun în vârful stâlpului, adăpostiţi după butoiaşele cu mere, jucând cărţi. Dar, în ajunul Anului Nou, Patrick desfăşură scara şi spuse că trebuie să mergem să ne împărtăşim.

— Nu sunt credincios.

— Atunci o să vii în calitate de prieten al meu.

M-a momit cu o sticlă de coniac pe care aveam s-o bem după aceea şi am pornit pe străzile îngheţate către biserica marinarilor, pe care Patrick o prefera slujbelor din armată.

Biserica se umplea încetul cu încetul cu oameni din oraş, înfofoliţi ca să se apere de ger, şi purtând cele mai bune straie pe care le aveau. Eram singurii veniţi din tabără. Probabil că singurii încă treji pe această vreme câinoasă. Biserica era simplă, fără ornamente, exceptând ferestrele colorate şi statuia Fecioarei

înfăşurată în veşminte roşii. Fără să vreau i-am făcut o mică reverenţă şi Patrick, surprinzându-mă, zâmbi pieziş.

Am cântat cât ne-a ţinut gura, căldura şi apropierea altor oameni au topit inima mea de necredincios şi L-am zărit şi eu pe Dumnezeu prin ger. Ferestrele austere erau acoperite cu flori de gheaţă, iar pardoseala din piatră pe care ni se odihneau genunchii era rece ca mormântul. Bătrânii aveau feţele zâmbitoare, iar copiilor, din care unii erau atât de săraci încât, ca să se încălzească, îşi bandajaseră mâinile, le crescuseră bucle ca ale îngerilor.

Stăpâna Cerurilor privea în jos către noi.

Când am pus deoparte cărţile de rugăciuni pătate, pe care doar câţiva dintre noi le puteau citi, ne-am primit cuminecătura cu inimile curate, şi Patrick, care-şi tunsese mustaţa, o zbughi iar la coadă şi reuşi să primească împărtăşania de două ori.

— De două ori binecuvântat, îmi şopti.

Nu avusesem deloc intenţia să mă împărtăşesc, dar dorul după nişte braţe puternice şi proteguitoare, precum şi atmosfera de sfântă pace din juru-mi m-au silit să mă ridic şi s-o pornesc printre rânduri întâlnind privirile unor străini care se uitau la mine ca la propriul lor fiu. Îngenunchind în mirosul ameţitor de tămâie, în timp ce cuvintele pe care le repeta încet preotul îmi linişteau inima ce-mi bubuia, m-am gândit din nou la o viaţă alături de Dumnezeu, la mama mea, care acum probabil că îngenunchea şi ea, acolo departe, făcându-şi palmele căuş ca să-şi dobândească partea din împărăţia Cerurilor. În satul meu, fiecare casă era goală şi cufundată în tăcere, dar staulul era plin. Plin de oameni cinstiţi care nu aveau o biserică, aşa că-şi înălţau o biserică în ei înşişi. Din carnea şi sângele lor.

Somnul vitelor răbdătoare.

Am luat azima pe limbă şi am simţit cum mi-o arde. Vinul avea gustul morţilor, al celor două mii de morţi, în faţa preotului i-am văzut pe cei morţi acuzându-mă. Am văzut corturile îmbibate de apă în zori. Am văzut femeile cu sânii vineţi. Am apucat strâns potirul, deşi am simţit că preotul încearcă să mi-l smulgă.

Am strâns potirul.

Când preotul, cu blândeţe, mi-a descleştat degetele, am văzut urma argintului pe fiecare palmă. Aşadar, acestea aveau să fie stigmatele mele? Voi sângera pentru fiecare moarte şi fiecare mort viu? Dacă s-ar întâmpla aşa ceva cu fiecare soldat, atunci nu ar mai rămâne niciun soldat. Am coborî cu toţii sub deal, alături de spiriduşi. Ne-am căsători cu sirenele. Nu ne-am mai părăsi niciodată casele.

L-am lăsat pe Patrick să-şi primească a doua împărtăşanie şi-am ieşit în noaptea geroasă. Nu era încă miezul nopţii. Nu băteau clopotele şi nicio faclă nu ardea, nimeni nu anunţa un nou an şi nu-l slăvea pe Dumnezeu şi pe împărat.

Anul ăsta s-a dus, mi-am spus. Pleacă şi nu se mai întoarce niciodată. Domino are dreptate, nu există decât prezentul. Uită-l. Uită-l. Nu-l poţi aduce înapoi. Nu-i poţi aduce înapoi.

Se zice că fiecare fulg de zăpadă e altfel. Dacă-i adevărat, cum poate lumea să meargă mai departe? Cum ne vom mai putea ridica vreodată din genunchi? Cum ne vom putea vindeca vreodată de această minune?

Uitând. Nu putem păstra în minte prea multe lucruri.

Nu există decât prezentul şi nimic de ţinut minte.

Pe dalele de piatră, încă vizibil sub pojghiţa de gheaţă, un copil mâzgălise cu cretă roşie de croitorie un joc de „gol şi plin”. Joci şi

câştigi, joci şi pierzi. Joci. Nu te poţi împotrivi jocului. Arunci zarurile de la un an la altul punând gaj lucrurile la care ţii, ceea ce rişti dezvăluie ceea ce preţuieşti. M-am aşezat şi scrijelind în gheaţă mi-am desenat propriul careu de zerouri inocente şi cruci mânioase. Poate că Necuratul îmi va fi tovarăş. Poate că Stăpâna Cerurilor, Napoleon, Joséphine. Contează în faţa cui pierzi, dacă pierzi?

Dinspre biserică se auzi răsunând puternic ultimul imn.

Nu ca acele imnuri înălţate fără tragere de inimă în duminicile monotone când enoriaşii ar fi preferat să stea în pat ori cu iubitele. Nu o chemare călduţă a unui Dumnezeu sever: dragostea şi încrederea atârnau de-a dreptul de grinzi şi răbufniră deschizând larg uşile bisericii, alungară frigul din pietre silindu-le să scoată strigăte scurte. Biserica întreagă vibra.

Sufletul meu îl preamăreşte pe Domnul.

Ce le dădea această bucurie?

Ce-i făcea pe oamenii ăştia înfometaţi şi înfriguraţi să fie atât de siguri că un alt an va fi mai bun? Să fie El, cel de pe tron? Micuţul lor Dumnezeu în uniforma lui simplă?

Ce contează? De ce mă îndoiesc de realitatea a ceea ce văd?

Pe stradă vine spre mine o femeie cu părul în dezordine, ghetele ei scot scântei portocalii pe gheaţă. Râde. Ţine strâns în braţe un copil. Vine direct către mine.

— Un an nou fericit, soldatule!

Copilul are nişte ochi albaştri larg deschişi şi degete care se întind curioase înspre mine, trecându-mi în revistă nasturii şi ajungând la nas. Îi înconjor pe amândoi cu braţele şi alcătuim o formă ciudată care se leagănă uşor lângă zid. Imnul se termină şi momentul de tăcere mă ia prin surprindere.

Copilul sughiţe.

Apoi făcliile se aprind peste Canal şi urale puternice se-aud clar dinspre tabăra noastră aflată la trei kilometri depărtare de locul unde ne găsim. Femeia se desprinde, mă sărută şi dispare cu tocurile ei care scot scântei. Fecioară din Ceruri, fii alături de ea.

Iată-i că ies, cu sămânţa Domnului în suflet pentru încă un an. Braţ la braţ, înghesuiţi unul în altul, unii alergând, alţii cu paşi mari, asemeni oaspeţilor la o nuntă. Preotul stă în uşa bisericii, scăldat în lumină; alături de el băieţii de altar, în straiele lor purpurii, protejează de vânt sfânta lumină. De acolo de unde mă aflu, pe cealaltă parte a străzii, pot să văd prin uşa deschisă, printre rândurile de bănci până la altar. În biserică nu mai e nimeni acum, cu excepţia lui Patrick, care stă în picioare cu spatele la mine sprijinit de balustrada altarului. Până ce iese şi el din biserică, clopotele răsună frenetic, şi cel puţin o duzină de femei pe care nu le-am întâlnit în viaţa mea îşi aruncă braţele în jurul gâtului meu şi mă binecuvântează. Cei mai mulţi bărbaţi sunt încă în preajma bisericii, în grupuri de cinci ori şase, dar femeile se iau de mână şi formează o horă uriaşă care blochează drumul şi umple tot spaţiul din acea parte a străzii. Încep să danseze, învârtindu-se tot mai repede şi, încercând să le urmăresc, simt că ameţesc. Nu recunosc cântecul, dar glasurile lor răsună până departe.

Linişteşte-te, inimă.

Oriunde e iubire vreau să fiu şi eu, o voi urma cu siguranţa cu care un peşte eşuat pe ţărm găseşte marea.

— Bea, spuse Patrick, întinzându-mi o sticlă. N-o să mai guşti în viaţa ta aşa ceva.

— De unde-ai luat-o?

Am mirosit dopul, era rotund, şi copt, şi senzual.

— Din spatele altarului. Vinişorul cel mai de soi îl păstrează întotdeauna pentru ei.

Am străbătut pe jos cele câteva mile până la tabără şi-n drum am întâlnit o ceată de soldaţi care-l cărau pe unul ce se-aruncase-n mare drept ofrandă de Anul Nou. Nu era mort, dar era prea îngheţat ca să poată vorbi. Îl duceau la un bordel ca să-l mai încălzească.

Soldaţi şi femei. Asta-i lumea. Orice alt rol e temporar. Orice alt rol e doar gesticulaţie.

În acea noapte am dormit în cortul bucătăriei, cedând în faţa unei temperaturi de neimaginat: iarna geroasă. Şi care nu putea fi simţită. Trupul se blochează când are prea mult de îndurat; în felul lui tăcut, se retrage-n sine însuşi, aşteptând să vină vremuri mai bune, lăsându-te amorţit, doar pe jumătate viu. Înconjuraţi de trupuri îngheţate, de oameni beţi care înecau în somn încă un an, am terminat vinul şi coniacul, ne-am strecurat picioarele sub sacii de cartofi, după ce ne-am scos doar cizmele. Am ascultat cum respiraţia regulată a lui Patrick se îneacă într-un sforăit. Era pierdut în lumea spiriduşilor şi a comorilor, mereu sigur că va găsi o comoară, chiar dacă era doar o sticlă de vin de împărtăşanie din spatele altarului. Poate că Fecioara din Ceruri avea grijă de el.

Am rămas treaz până când au început să ţipe pescăruşii. Era ziua de Anul Nou 1805, şi eu aveam douăzeci de ani.

2. DAMA DE PICĂ

Există un oraş înconjurat de apă, cu coridoare de apă în loc de străzi şi de drumuri, cu treceri dosnice şi mocirloase prin care numai şobolanii pot pătrunde. Dacă greşeşti drumul, ceea ce nu-i deloc greu, te trezeşti zgâindu-te la o sută de ochi ce păzesc un palat nămolos de zdrenţe şi de oase. Dacă-ţi găseşti drumul, ceea ce e tot atât de lesne, poţi da nas în nas cu o bătrână în pragul unei uşi. Ea îţi va ghici norocul doar uitându-se la chipul tău.

Acesta este oraşul labirinturilor. Zilnic o poţi porni din acelaşi loc şi ajunge în acelaşi loc şi niciodată să nu urmezi aceeaşi cale. Şi dacă totuşi acest lucru se petrece este doar o întâmplare. Nasul de copoi nu-ţi va fi de niciun folos. Cursurile de orientare cu ajutorul busolei vor da greş. Dacă le vei da, sigur pe tine, sfaturi trecătorilor, îi vei trimite fără să vrei în piaţete despre care n-au auzit niciodată, peste canale ce nu sunt trecute în niciun ghid.

Deşi, indiferent de locul unde te duci, acesta se află chiar în faţa ta, aici nu există drept înainte. Nicio scurtătură în linie dreaptă nu te ajută să ajungi la cafeneaua de dincolo de apă. Scurtăturile sunt doar pentru pisici, prin spărturi imposibile, după colţuri ce par să te poarte în sens opus. Dar aici, în acest oraş nestatornic, trebuie să-ţi reînvii credinţa.

Cu credinţă, totul este posibil.

Se zvoneşte că locuitorii acestui oraş păşesc pe apă. Că, lucru şi mai ciudat, au degetele de la picioare palmate. Dar nu toţi, nu toate degetele, ci numai ale barcagiilor a căror meserie se moşteneşte din tată în fiu.

Aşa spune legenda.

Când nevasta unui barcagiu este însărcinată, aşteaptă o noapte cu lună plină şi, când şi ultimii întârziaţi s-au retras, ia barca bărbatului ei şi vâsleşte până la o insulă înfricoşătoare unde sunt îngropaţi cei morţi. Ea pune crenguţe de rozmarin la prora şi pupa

bărcii, astfel încât cei fără membre să nu se poată întoarce cu ea şi zoreşte până la mormântul ultimului mort din familie. A adus cu ea ofranda: o sticlă cu vin, o buclă din părul bărbatului ei şi un ban de argint. Trebuie să depună ofrandele pe mormânt şi să se roage pentru un suflet curat, dacă va avea o fată, şi pentru picioare de barcagiu, dacă cel născut este băiat. Nu are timp de pierdut. Trebuie să ajungă acasă înainte de ivirea zorilor şi barca trebuie lăsată o zi şi o noapte acoperită cu sare. În felul acesta, barcagiii îşi păstrează secretele şi meseria. Niciun nou-venit nu poate concura cu ei. Şi niciun barcagiu nu îşi scoate încălţămintea, indiferent cât l-ai plăti pentru asta. Am văzut turişti care aruncă diamante la peşti, dar niciodată n-am văzut un barcagiu care să-şi scoată ghetele.

A fost odată un bărbat slab şi nebun a cărui nevastă curăţa barca şi vindea peşte şi a crescut mulţi copii, şi care se ducea la insula cea înfricoşătoare an de an, aşa cum se cuvenea, la soroc. În casa lor era prea cald vara şi prea frig iarna, prea puţină mâncare şi prea multe guri. Odată, pe când ducea un turist de la o biserică la alta, s-a întâmplat ca barcagiul să intre în vorbă cu bărbatul care a pomenit ceva despre picioarele cu degete palmate. În acelaşi timp a scos din buzunar o pungă cu galbeni pe care o aşeză tăcut pe fundul bărcii. Iarna era aproape, iar barcagiul era slab şi s-a gândit că n-ar face niciun rău dacă şi-ar desface şireturile de la o gheată, lăsându-l pe vizitator să vadă despre ce este vorba. A doua zi dimineaţa barca a fost găsită de doi preoţi care mergeau la liturghie. Turistul bolborosea vorbe de neînţeles trăgându-se cu mâinile de degetele de la picioare. Nici urmă de barcagiu. Pe turist l-au dus la azilul de nebuni, la San Servelo, un loc liniştit unde sunt îngrijiţi netoţii cu dare de mână. Din câte ştiu, este şi acum acolo.

Dar barcagiul?

Barcagiul a fost tatăl meu.

Nu l-am cunoscut niciodată pentru că nu eram născută când a dispărut.

La câteva săptămâni după ce mama fusese lăsată doar cu o barcă goală, a descoperit că era însărcinată. Deşi viitorul îi era nesigur şi, la drept vorbind, nu mai era măritată cu un barcagiu, a hotărât să continue ritualul întunecat şi-n noaptea potrivită a vâslit în tăcere de cealaltă parte a lagunei. În timp ce lega barca, o bufniţă zbură atât de jos că-i atinse umărul cu aripa. Nu o duru, dar ţipă şi făcu un pas înapoi şi, făcând pasul, scăpă rămurica de rozmarin în mare. O clipă se gândi să se întoarcă pe dată, dar îşi făcu cruce şi zori către mormântul tatălui ei, unde îşi depuse ofranda. Ştia că soţul ei ar fi trebuit să fie cel ales, dar el nu avea mormânt. Cât de bine îi seamănă, gândi ea, e tot atât de absent în moarte pe cum a fost în viaţă. După ce făcu ce avea de făcut, se desprinse de ţărmul pe care până şi crabii îl ocoleau şi apoi acoperi barca cu atâta sare, încât se scufundă.

Sfânta Fecioară trebuie c-a ocrotit-o. S-a măritat din nou chiar înainte să mă nasc eu. De data asta, cu un brutar prosper care îşi permitea să-şi ia liber duminicile.

Ora naşterii mele a coincis cu o eclipsă de soare şi mama s-a străduit cât a putut să-şi încetinească travaliul până când aceasta se va fi sfârşit. Dar eu eram tot atât de nerăbdătoare atunci pe cât sunt şi acum şi mi-am forţat capul să iasă în timp ce moaşa era jos, la parter, să-şi încălzească nişte lapte. Un cap frumos cu puf roşu şi-o pereche de ochi ce înlocuiau eclipsa de soare.

O fată.

A fost o naştere uşoară şi moaşa m-a ţinut de călcâie, cu capul în jos, până ce am ţipat. Dar când m-a întins ca să mă usuc, mama a leşinat, iar moaşa s-a simţit obligată să mai deschidă o sticlă de vin.

Aveam degetele de la picioare palmate.

Până atunci, în întreaga istorie a barcagiilor, nu se mai pomenise o fată care să aibă laba piciorului palmată. În leşinul ei mama a avut vedenii cu rămurele de rozmarin şi se-nvinovăţi pentru neglijenţa ei. Sau poate că ar fi trebuit să se-nvinovăţească pentru plăcerea lipsită de griji alături de brutar? Nu se mai gândise la tatăl meu de când barca lui se scufundase. Nu se gândise prea mult la el nici pe când barca plutea. Moaşa îşi scoase cuţitul cu lama lată şi propuse să înlăture pe dată adaosurile acelea nefireşti. Mama încuviinţă dând uşor din cap, gândindu-se că nu voi simţi nicio durere ori că acea durere de moment ar fi mai suportabilă decât o ruşine pentru toată viaţa. Moaşa încercă să facă o incizie în triunghiul translucid dintre primele două degete, dar cuţitul îi sări de pe pieliţă fără să lase nicio urmă. A încercat de nenumărate ori între toate degetele de la fiecare picior. Tot ce a reuşit să facă a fost să îndoaie vârful cuţitului.

— Asta-i voinţa Fecioarei, zise în cele din urmă, terminând sticla. Nu există cuţit care s-o poată străpunge!

Mama se puse pe plâns şi văicărit şi o ţinu tot aşa până când tatăl meu vitreg veni acasă. Era un om trecut prin multe şi nu se lăsa uşor speriat de nişte picioare palmate.

— Nimeni nu vede cât timp este încălţată, cât despre bărbatu-său, nu picioarele îl vor interesa.

Asta a alinat-o oarecum pe mama şi următorii optsprezece ani am dus o viaţă de familie obişnuită.

Din 1797, de când Bonaparte a cucerit oraşul nostru de labirinturi, ne-am abandonat, mai mult sau mai puţin, plăcerilor. Ce altceva puteam face când trăiserăm o viaţă liberă, de oameni mândri, şi deodată nu mai eram nici liberi, nici mândri? Am devenit o insulă minunată pentru nebuni, bogaţi, oameni plictisiţi şi perverşi. Zilele de glorie rămăseseră în urmă, dar excesele abia

începeau. Dintr-un simplu capriciu, omul ăsta ne-a demolat bisericile şi ne-a prădat comorile. Femeia lui avea în coroană giuvaieruri care proveneau de la Catedrala San Marco. Şi necazul cel mare: a furat caii noştri care păreau vii, deşi erau făuriţi de oameni ce se ţineau de mână şi cu Diavolul şi cu Dumnezeu şi care le-au încarcerat vieţile într-o formă de bronz. I-au smuls Bazilicii şi i-au zvârlit într-o piaţetă oarecare din Paris, târfa oraşelor lumii.

Erau patru biserici pe care le îndrăgeam. Se înălţau undeva, cum priveşti spre lagună, către insulele tăcute ce ne înconjoară. El le-a dărâmat ca să facă o grădină publică. De ce avem nevoie de-o grădină publică? Şi, de-am fi vrut şi-am fi ales-o noi înşine, n-am fi umplut-o niciodată cu sute de pini aliniaţi rânduri-rânduri ca la armată. Se spune că Joséphine e botanistă. Nu ne-ar fi putut găsi ceva mai exotic? Nu-i urăsc pe francezi. Tata îi îndrăgeşte. Datorită lăcomiei lor pentru prăjituri nebuneşti afacerea lui a înflorit.

El mi-a dat un nume franţuzesc.

Villanelle. E destul de drăguţ

Nu-i urăsc pe francezi. Îi ignor.

Când am împlinit optsprezece ani am început să lucrez la cazinou. Nu sunt prea multe slujbe pentru o fată. Nu voiam să mă apuc de brutărie şi să îmbătrânesc cu mâinile roşii şi braţele la fel de groase ca pulpele. Nu puteam fi dansatoare, din motive evidente, şi ceea ce mi-ar fi plăcut cel mai mult să fac, să fiu barcagiu, îmi era interzis pentru că eram femeie.

Ieşeam uneori cu barca, vâslind singură ore în şir în susul şi în josul canalelor ori afară, în lagună. Am deprins secretele barcagiilor urmărindu-i îndelung şi îmi vine să cred că şi din instinct.

Când zăream uneori vreo pupă dispărând în josul unei căi întunecoase, neospitaliere, o urmam şi aşa am descoperit oraşul

din interiorul oraşului, cel pe care puţini îl cunosc. În acest oraş interior sunt hoţi şi evrei şi copii cu ochii oblici, orfani de pe meleagurile pustii ale Răsăritului. Hoinăresc în haite precum pisicile şi şobolanii în căutarea aceleiaşi hrane. Nimeni nu ştie de ce sunt aici sau de pe ce vas sinistru au debarcat. Se pare că pe la doisprezece-treisprezece ani mor şi totuşi vin mereu alţii care le iau locul. I-am văzut repezindu-se cu şişurile unul la altul pentru o bucată împuţită de pui.

Mai sunt şi exilaţii. Bărbaţi şi femei alungaţi din strălucitoarele lor palate ce se deschid atât de elegant către canalele însorite. Bărbaţi şi femei care oficial sunt morţi, conform registrelor de la Paris. Ei sunt aici, cu câte-un fragment desperecheat dintr-o foiţă de aur îndesat în grabă într-un sac, atunci când au fugit. Atâta timp cât evreii cumpără aur şi foiţa nu s-a isprăvit, supravieţuiesc şi ei. Când le vezi leşurile plutind cu burta în sus pe canale, ştii că aurul s-a terminat.

O femeie care cândva a avut o flotilă de bărci şi o droaie de pisici şi care făcea comerţ cu mirodenii trăieşte acum acolo, în oraşul tăcut. Nu vă pot spune ce vârstă are, părul îi e verzui de la mâlul din pereţii văgăunilor unde trăieşte. Se hrăneşte cu plantele care se-agaţă de pietre când fluxul e lin. Nu are niciun dinte. Nu are nevoie de dinţi. Poartă încă perdelele pe care le-a smuls de la ferestrele salonului când a plecat. O perdea şi-o înfăşoară în jurul trupului, iar pe cealaltă şi-o pune pe umeri ca pe-o mantie. Aşa doarme întotdeauna.

Am vorbit cu ea. Când vede vreo barcă trecând, capul i se iţeşte din văgăună şi te-ntreabă cam ce oră poate fi. Niciodată ce oră este; căci e prea filosoafă pentru asta. Am văzut-o într-o seară, cu părul ei ca de vârcolac scăldat de lumina unei lămpi. Întindea bucăţi de

carne râncedă pe-o cârpă. Lângă ea se aflau mai multe pocale de vin.

— Am oaspeţi la cină! îmi strigă, pe când alunecam cu barca mea. Te-aş invita, dar nu ştiu cum te cheamă.

— Villanelle, i-am răspuns strigând.

— Eşti veneţiancă, dar îţi porţi numele ca pe-o mască. Fii atentă la zaruri şi la jocul de cărţi.

S-a întors la cârpa ei şi, deşi ne-am reîntâlnit, nu mi-a spus niciodată pe nume şi nici n-a dat vreun semn că mă recunoaşte.

M-am dus să lucrez la cazinou. Dădeam cu zarul, întindeam cărţile şi umflam portofelele ori de câte ori puteam. În fiecare noapte se bea o pivniţă de şampanie şi ţineam flămând un câine rău ca să se-ocupe de cei care nu puteau plăti. Mă îmbrăcam în straie bărbăteşti pentru că asta voiau clienţii să vadă. Făcea parte din joc să încerci să ghiceşti ce sex se ascunde dincolo de pantalonii strâmţi şi fardul extravagant...

Era în august. Ziua de naştere a lui Bonaparte, o noapte fierbinte. Urma să se organizeze un bal, o mare sărbătoare în Piaţa San Marco, deşi nu era prea limpede ce aveam noi, veneţienii, de sărbătorit. Potrivit obiceiului nostru, balul avea să fie costumat. La cazinou aranjaserăm mese de joc în aer liber şi câteva gherete ale norocului. Oraşul nostru forfotea de francezi şi austrieci în căutare de plăceri, obişnuitul şuvoi de englezi aiuriţi şi chiar nişte ruşi dornici să-şi găsească mulţumirea. Să ne mulţumim oaspeţii, la asta ne pricepem cel mai bine. Preţul este mare, dar plăcerea e pe măsură.

Mi-am colorat buzele în roşu-purpuriu, iar pe faţă mi-am aşternut un strat gros de pudră albă. Nu trebuia să-mi aplic o aluniţă, căci aveam una naturală, chiar în locul cuvenit. Purtam

pantalonii galbeni, uniforma de la cazinou, cu dungă pe fiecare picior, şi o cămaşă de pirat care-mi ascundea sânii. Aşa mi se cerea. Dar mustaţa pe care am adăugat-o a fost doar pentru propriul meu amuzament. Şi poate pentru a mă proteja. Sunt prea multe alei întunecate şi prea multe mâini de beţivani în nopţile de sărbătoare.

De cealaltă parte a pieţei noastre fără de pereche, pe care Bonaparte a numit-o, plin de dispreţ, cel mai frumos salon din Europa, inginerii noştri au ridicat un schelet din lemn burduşit cu explozibil. Praful de puşcă urma să fie detonat la miezul nopţii şi eram optimistă gândindu-mă că atâtea capete privind în sus făceau vulnerabile tot atâtea buzunare.

Balul a început la ora opt, când am prins şi eu să desfăşor cărţile în ghereta norocului.

Dama de pică, câştigi; asul de treflă, pierzi. Joacă din nou. Ce pierzi? Ceasul? Casa? Amanta? îmi place să le amuşin nerăbdarea. Chiar şi cel mai calm, cel mai bogat, prinde acest iz. Situat undeva între teamă şi sex. Pasiune, presupun.

E un bărbat care vine la cazinou să joace cărţi cu mine aproape în fiecare seară. Un bărbat solid, palmele lui sunt numai pernuţe una lângă alta, umflate ca aluatul dospit. Când mă strânge de ceafă, sudoarea şiroaie-şiroaie îi face palmele să plescăie. Am întotdeauna cu mine o batistă. Poartă pe sub haină o vestă verde şi l-am văzut în această ţinută deoarece după ce dă cu zarul nu se poate abţine să nu-l urmărească plin de încordare. Are o groază de bani. N-are cum să n-aibă. Cheltuieşte într-o clipă cât câştig eu într-o lună. În ciuda nebuniei de la masa de joc, este viclean. Majoritatea bărbaţilor, când se îmbată, îşi ţin pungile în mânecă. Vor ca toţi să afle cât sunt de bogaţi, cât sunt de ghiftuiţi cu aur, dar el nu. Îşi poartă punga în pantaloni şi când umblă la ea se întoarce cu spatele. Niciodată nu i-o voi fura.

Nu ştiu ce altceva ar putea avea acolo, în partea de jos a pantalonilor.

La rându-i, probabil că se-ntreabă acelaşi lucru despre mine. Îl surprind privindu-mă între picioare şi din când în când îmi introduc acolo nişte boaşe false ca să-mi bat joc de el. Am sânii mici, aşa că nu există nicio umflătură care să mă trădeze şi sunt destul de înaltă pentru o fată, mai ales pentru o veneţiancă.

Mă întreb ce-ar zice de picioarele mele.

În seara asta poartă cel mai bun costum şi mustaţa îi străluceşte. Întind cărţile în faţa lui: le adun, le amestec, le întind din nou. Alege. Prea mică pentru a câştiga. Alege din nou. Prea mare. Forfait. Râde şi azvârle o monedă pe tejghea.

— De-acum două zile, ţi-a crescut mustaţă.

— Mă trag dintr-o familie de păroşi.

— Îţi stă bine.

Mă măsoară cu privirea, ca de obicei, dar mă ţin tare în spatele mesei de joc. Scoate încă o monedă. Îi întind pachetul. Valetul de cupă. O carte cu ghinion, dar lui nu-i pasă, promite să se întoarcă şi, luând valetul cu el ca să-i poarte noroc, se duce la masa de joc. Haina îi e grozav de întinsă, gata să-i crape pe fund. Întotdeauna iau cărţile cu ei. Mă întreb dacă să scot un alt pachet sau pur şi simplu să-l trişez pe clientul următor. Mă gândesc că asta depinde de cine va fi următorul client.

Îmi place noaptea. În Veneţia, cu mult timp în urmă, pe când aveam propriul nostru calendar şi ne ţineam departe de lume, zilele noastre începeau încă din timpul nopţii. La ce ne folosea soarele, când comerţul nostru, secretele şi diplomaţia noastră depindeau de întuneric? în întuneric eşti deghizat şi acesta este oraşul deghizării. În acele zile (nu le pot situa în timp pentru că

timpul înseamnă să ai de-a face cu lumina zilei), în acele zile, când soarele apunea, ne deschideam uşile şi alunecam pe apele şerpuitoare cu un felinar acoperit la probă. Toate bărcile noastre erau negre şi nu lăsau nicio urmă pe apă. Făceam comerţ cu parfumuri şi mătăsuri. Smaralde şi diamante. Afaceri de stat. Nu construiam poduri doar pentru a evita să păşim peste apă. Ar fi fost prea simplu. Podul este un loc de întâlnire. Un loc neutru. Un loc obişnuit. Duşmanii aleg ca loc de întâlnire podul şi îşi încheie conturile în acel hău. Unul va traversa până la celălalt capăt. Celălalt nu se va mai întoarce. Pentru îndrăgostiţi, podul este o posibilitate, o metaforă a şanselor pe care le au. Cât despre traficul cu bunuri interzise, unde altundeva să se desfăşoare decât pe-un pod, noaptea?

Suntem un popor de filosofi, familiarizaţi cu natura lăcomiei şi a dorinţei, ţinându-ne de mână şi cu Diavolul şi cu Dumnezeu. Nu am vrea să-i dăm drumul nici unuia. Acest pod viu este tentant pentru toţi şi aici poţi să-ţi pierzi ori să-ţi regăseşti sufletul.

Dar sufletele noastre?

Sunt siameze.

Acum bezna e mai luminată decât zilele din vechime. Pretutindeni sunt torţe şi soldaţilor le place ca străzile să fie scăldate în lumină, să vadă reflexii pe canale. N-au încredere în paşii noştri furişaţi şi-n cuţitele ascuţite. Şi totuşi, bezna poate fi întâlnită pe canalele mai puţin umblate sau în largul lagunei. Este o beznă cum nu e alta. E moale la atingere şi-i simţi greutatea în palme. Dacă-ţi deschizi gura, se afundă înlăuntru-ţi şi-o simţi cum alcătuieşte o minge închisă în pântecele tău. Poţi jongla cu ea, te poţi feri de ea, poţi înota în ea. O poţi deschide ca pe-o uşă.

Vechii veneţieni aveau ochi de pisică ce pătrundeau prin cea mai deasă noapte şi-i purtau pe căi impenetrabile fără să se

împiedice. Chiar şi acum, dacă ne priveşti cu atenţie, vei observa că ochii unora sunt oblici în lumina zilei.

Credeam că bezna şi moartea sunt cam acelaşi lucru. Că moartea e absenţa luminii. Că moartea nu-i altceva decât tărâmul umbrelor, unde oamenii cumpără şi vând, iubesc ca de obicei, dar cu mai puţină convingere. Noaptea pare mai trecătoare decât ziua, şi mai ales pentru îndrăgostiţi ea pare mai nesigură. În felul acesta noaptea rezumă vieţile noastre, care sunt nesigure şi trecătoare. Uităm asta în timpul zilei. În timpul zilei îi dăm înainte cu-ale noastre, la nesfârşit. Asta-i oraşul incertitudinii, unde drumurile şi chipurile arată mereu la fel, dar nu sunt. Poate că aşa e moartea. Să recunoşti pururi oamenii pe care nu i-ai întâlnit niciodată.

Dar bezna şi moartea nu sunt la fel.

Bezna este trecătoare, moartea nu.

Funeraliile noastre sunt fabuloase. Le ţinem în timpul nopţii, întorcându-ne la rădăcinile noastre întunecate. Bărcile negre abia ating apa, iar pe coşciug, desenată cu-o bucată de lignit, se află o cruce. De la fereastra mea de la etaj, care dă spre răspântia câtorva canale, am zărit odată cortegiul unui bogătaş, alcătuit din cincisprezece bărci (numărul trebuie să fie impar), alunecând pe lagună. În aceeaşi clipă a ieşit şi barca unui om sărac cu un coşciug nelustruit, dar acoperit cu catran, condusă de-o bătrână care abia avea putere să tragă la vâsle. Mi-am zis că se vor ciocni, dar barca bogătaşului s-a dat la o parte. Apoi văduva acestuia a făcut un semn cu mâna şi cortegiul şi-a întrerupt şirul la barca a unsprezecea şi a intercalat barca celui sărac, au legat-o cu o funie în jurul provei, aşa că bătrâna nu avea altceva de făcut decât să orienteze ambarcaţiunea.

Şi astfel şi-au continuat drumul spre înfricoşătoarea insulă San Michele, iar eu i-am pierdut din vedere.

În ceea ce mă priveşte, de va fi să mor, aş vrea s-o fac singură, departe de lume. Mi-ar plăcea să zac pe piatra caldă, în mai, până ce mă părăsesc puterile, apoi să cad uşor în canal. Asemenea lucruri se pot încă petrece la Veneţia.

Acum, noaptea este făcută pentru cei ce caută plăcerea şi, cum ei înşişi o recunosc, noaptea aceasta este un *tour de force.* Sunt înghiţitori de flăcări care fac spume la gură cu limbile lor gălbui. Este şi un urs care joacă. O trupă de fetiţe, cu trupuri trandafirii nostime, fără pic de păr, poartă alune cu zahăr pe platouri de aramă. Sunt femei de tot soiul şi nu chiar toate femei. În mijlocul pieţei, lucrătorii de la Murano au făurit un uriaş condur de sticlă care este umplut întruna cu şampanie. Ca să bei din el trebuie să lipăi ca un câine, şi cât de mult le place asta oaspeţilor! Unul s-a şi înecat, dar ce contează o moarte în mijlocul acestei vieţi trepidante?

De scheletul de lemn, unde praful de puşcă aşteaptă clipa exploziei, sunt suspendate mai multe plase şi trapeze. De aici acrobaţii se leagănă deasupra pieţei, aruncând umbre groteşti pe pântecele dansatoarelor. Din când în când, câte unul atârnă agăţat de genunchi şi fură un sărut de la oricare din cei ce se află dedesubt. Îmi plac săruturile astea. Îţi umplu gura şi-ţi lasă trupul liber. Ca să poţi săruta bine, trebuie doar să săruţi. Fără mâini care bâjbâie sau inimă care tresaltă. Buzele şi numai buzele singure înseamnă plăcerea. Pasiunea-i mai dulce dacă e tăiată în bucăţi. Divizată iar şi iar ca mercurul, apoi adunată la un loc în ultima clipă abia.

Ştiţi, nu sunt străină de iubire.

E târziu, cine vine cu o mască pe faţă? îşi va încerca norocul?

Şi-l încearcă. În palmă ţine o monedă, ca să o culeg de-acolo. Pielea ei e caldă. Întind cărţile. Alege. Decarul de caro. Treiul de treflă. Apoi dama de pică.

— O carte norocoasă. Simbolul Veneţiei. Ai câştigat.

Îmi zâmbi şi scoţându-şi masca îmi dezvălui doi ochi verzi-cenuşii cu scântei aurii. Pomeţii îi erau înalţi şi fardaţi în roşu. Părul, mai închis şi mai roşu decât al meu.

— Mai joci o dată?

Ea făcu semn din cap că nu şi-i ceru unui chelner să aducă o sticlă de şampanie. Nu orice şampanie. Madame Clicquot. Singurul lucru bun venit din Franţa. A ridicat paharul într-un toast mut, probabil pentru propriul ei noroc. Dama de pică înseamnă un câştig serios, de care de obicei avem grijă să ne ferim. Ea tăcea în continuare, dar mă privea atentă prin cristal şi deodată, golindu-şi paharul, mă atinse pe obraz. Mă atinse doar pentru o clipă şi apoi dispăru, lăsându-mă cu inima mai-mai să-mi spargă pieptul şi cu trei sferturi de sticlă din cea mai bună şampanie. Am avut grijă să le ascund pe amândouă.

Când vine vorba de dragoste, sunt pragmatică, şi-am avut partea mea de plăcere atât cu bărbaţi, cât şi cu femei, dar niciodată n-a trebuit să-mi pun pavăză inimii. Inima mea este un organ pe care mă pot baza.

La miezul nopţii au aprins praful de puşcă şi cerul deasupra lui San Marco a explodat într-un milion de culori. Focurile de artificii au durat cam o jumătate de oră şi în răstimp am putut să pun mâna pe destui bani ca să-mi mituiesc un prieten să-mi ia locul la chioşc o bună bucată de vreme. M-am strecurat prin mulţime către condurul din sticlă încă plin, căutând-o.

Dispăruse. Erau o mulţime de chipuri şi rochii şi măşti şi sărutări pe care le puteai avea şi câte-o mână la fiecare cotitură, doar ea lipsea. Am fost reţinută de-un infanterist care îmi arătă două biluţe de sticlă şi mă-ntreabă dacă vreau să le dau pe-ale mele în locul lor. Dar nu aveam chef de jocuri galante şi l-am împins într-o parte, privirile mele cerşind un indiciu cât de neînsemnat care să ducă la ea.

Ruleta. Masa de joc. Poveştile şi ghicitorile. Fabuloasa femeie cu trei sâni. Maimuţa care cântă. Dominoul rapid şi tarotul.

Nu era acolo.

Nu era nicăieri.

Timpul mi se terminase şi m-am întors la ghereta norocului balonată de şampanie şi cu inima pustie.

— Te-a căutat o femeie, îmi spuse prietenul meu. Uite ce ţi-a lăsat.

Pe masă era un cercel. Părea un cercel roman, avea o formă ciudată, era făcut din acel străvechi aur galben pe care timpurile noastre nu-l mai cunosc.

Mi l-am pus în ureche şi, întinzând cărţile într-un evantai perfect, am extras dama de pică. Nimeni altcineva nu mai trebuia să câştige în noaptea asta. Îi voi păstra cartea până va avea nevoie de ea.

Veselia îmbătrâneşte repede.

La ora trei petrecăreţii se retrăgeau de prin arcadele ce înconjurau Piaţa San Marco ori zăceau îngrămădiţi pe lângă cafenelele care deschideau devreme ca să le ofere cafea tare. Jocul se terminase. Crupierii de la cazinou îşi strângeau benzile înzorzonate şi optimistele măsuţe verzi. Îmi terminasem lucrul şi era aproape ziuă. De obicei, mă duc direct acasă şi mă-ntâlnesc cu

tatăl meu vitreg care se pregăteşte să plece la brutărie. Mă bate pe umăr şi face câteva glume despre banii pe care-i câştig. Este un om ciudat; o ridicare din umăr şi-un făcut cu ochiul, ăsta-i el. Nu i s-a părut niciodată ciudat faptul că fiica lui se-mbracă în haine bărbăteşti ca să-şi câştige existenţa şi, pe deasupra, mai aduce şi pungi la mâna a doua. Dar la urma urmei, nu i s-a părut niciodată ciudat nici faptul că fiica lui s-a născut cu picioare palmate.

— Există lucruri mai ciudate, spunea.

Şi îmi închipui că aşa este.

În această dimineaţă, nici vorbă de mers acasă. Stau dreaptă ca o săgeată, picioarele-mi nu simt oboseala şi singurul lucru de bun-simţ pe care-l pot face este să împrumut o barcă şi să mă duc să-mi caut liniştea, ca orice veneţian, pe apă.

Grand Canal este deja înţesat de bărci cu zarzavaturi. Sunt singura care pare că are intenţia să se recreeze şi ceilalţi mă privesc curioşi, întrerupându-se din încărcatul unei bărci sau din cearta cu un prieten. Sunt de-ai mei, mă pot privi cât doresc.

Am vâslit pe San Rialto, acea jumătate de pod care poate fi ridicat împiedicând astfel o jumătate de oraş să o mai deranjeze pe cealaltă. În cele din urmă îl vor sigila şi vom fi fraţi şi mame. Dar acesta va fi sfârşitul paradoxului.

Podurile leagă, dar şi separă.

Departe, dincolo de casele care se-apleacă deasupra apei. Dincolo de cazinou. Dincolo de cămătari, de biserici şi de clădirile oficiale. Departe, în lagună, având drept tovarăşi doar vântul şi pescăruşii.

Vâslele, ca şi faptul că generaţie după generaţie toţi ai mei au stat aplecaţi deasupra lor, vâslind ritmic şi uşor, îmi dau o anumită

siguranţă. Acest oraş este o-nvălmăşeală de stafii ce-şi poartă singure de grijă. Nicio familie n-ar fi completă fără strămoşii săi.

Strămoşii noştri. Rudele noastre. Viitorul e prevestit încă din trecut, viitorul este posibil numai datorită trecutului. Fără trecut şi viitor, prezentul este ciuntit. Tot timpul este prezent etern şi desigur tot timpul ne aparţine. Uitarea n-are niciun sens, iar visarea le are pe toate. Astfel prezentul devine bogat. Astfel prezentul devine un întreg. În dimineaţa asta în lagună, cu trecutul lângă mine, vâslind alături de mine, zăresc viitorul sclipind pe apă. Mă văd pe mine însămi în apă şi văd în distorsiunile feţei ceea ce aş putea deveni.

Dacă o găsesc, cum îmi va fi viitorul?

O voi găsi.

Undeva între teamă şi sex se află pasiunea.

Pasiunea nu este atât o emoţie, cât un destin. Faţă în faţă cu acest vânt, ce altceva pot alege decât să renunţ la navigat şi să-mi las vâslele să se odihnească?

Se ivesc zorile.

Săptămânile ce-au urmat mi le-am petrecut într-o letargie înfrigurată.

Există aşa ceva? Există. E acea stare care aminteşte cel mai mult de-un anume soi de dereglare mentală. Am văzut pe unii asemenea mie la San Servelo. Se manifestă prin acea nevoie de-a face mereu acelaşi lucru, oricât de lipsit de sens ar fi. Trupul trebuie să se mişte, dar mintea este goală.

Mergeam pe străzi, înconjuram Veneţia vâslind, mă trezeam în miezul nopţii cu aşternuturile învârtejite într-un ghem incredibil şi cu muşchii rigizi. Am început să lucrez câte două schimburi la cazinou, îmbrăcându-mă ca femeie după-amiaza şi ca bărbat tânăr

seara. Mâncam doar când mi se punea în faţă mâncarea şi dormeam când trupul îmi tremura de epuizare.

Am slăbit.

Mă trezeam privind în gol, uitând unde trebuia să merg.

Îmi era tot timpul frig.

Nu merg niciodată să mă spovedesc; Dumnezeu nu vrea să ne spovedim, vrea să-l provocăm, dar o vreme m-am dus în bisericile noastre pentru că erau zidite din inimi. Inimi atât de pline de dor, încât aceste pietre vechi încă le mai strigă extazul. Sunt biserici pline de căldură, construite sub soare.

Stăteam în spate, ascultând muzica sau îngânând rugăciunile. Dumnezeu nu mă ispiteşte deloc, dar îmi plac capcanele lui. Nu mă ispiteşte, dar înţeleg de ce alţii sunt atraşi de el. Cu acest sentiment înlăuntru-mi, cu această iubire sălbatică şi ameninţătoare, cum mai poate fi un loc sigur acolo? Unde depozitezi praful de puşcă? Cum mai poţi dormi noaptea? Dacă aş fi puţin mai altfel aş putea să transform pasiunea în ceva ceresc şi apoi aş adormi din nou. Şi atunci extazul meu ar fi extazul meu şi nu mi-ar mai fi teamă.

Prietenul meu cel fleşcăit, care decisese că-s femeie, m-a cerut în căsătorie. Mi-a promis că voi avea o viaţă îmbelşugată şi tot felul de lucruri scumpe, cu condiţia să continui să mă îmbrac ca un tânăr în intimitatea căminului nostru. Îi place asta. Spune că-mi va pune mustăţi şi-mi va adăuga boaşe false între picioare şi ne vom distra ca-n vremurile de-odinioară, jucând cărţi şi îmbătându-ne. Mi-a trecut prin minte să-i înfig un cuţit în piept, chiar acolo, în mijlocul cazinoului, dar pragmatismul meu de veneţiancă şi-a făcut apariţia şi m-am gândit că aş putea să mă joc un pic. Acum orice e bun ca să-mi uşurez durerea de-a nu o fi găsit.

M-am întrebat întotdeauna de unde are bani. I-a moştenit? Maică-sa îi achită încă notele de plată?

Nu. Îi câştigă. Îi câştigă aprovizionând armata franceză cu carne şi cai. Carne care în mod normal n-ar fi bună nici să hrănească o pisică şi cai care n-ar fi încălecaţi nici de-un cerşetor, îmi spune.

Cum de scapă basma curată?

Nu-i nimeni altcineva care să poată livra atât de mult şi atât de repede; de îndată ce primeşte comenzile, marfa e pe drum.

Se pare că Bonaparte câştigă bătăliile foarte repede sau deloc. Asta-i felul lui. Nu are nevoie de calitate, are nevoie de acţiune. Are nevoie ca oamenii lui să fie pe picioare pentru un marş de câteva zile şi pentru o bătălie de câteva zile. Are nevoie de cai pentru o singură şarjă. E de-ajuns. Ce contează dacă oamenii sunt otrăviţi ori caii sunt şchiopi din moment ce rezistă atât timp cât e nevoie de ei?

M-aş mărita cu un negustor de carne.

L-am lăsat să-mi cumpere şampanie. Din cea mai bună. Nu mai gustasem Madame Clicquot din noaptea aceea fierbinte de august. Alunecarea ei rapidă pe limbă şi apoi în gâtlej a readus alte amintiri. Amintirea unei singure atingeri. Cum poate ceva atât de trecător să fie atât de copleşitor?

Dar Christos a spus, „Urmaţi-mă”, şi aşa au făcut.

Cufundată în aceste vise, de-abia i-am simţit mâna în lungul piciorului, degetele pe pântece. Atunci a revenit vie amintirea sepiei şi a ventuzelor ei şi m-am scuturat strigând că nu mă voi mărita niciodată cu el, nici pentru toată şampania Veuve Clicquot din Franţa şi nici pentru o Veneţie plină de mormane de boaşe

false. Era întotdeauna roşu la faţă, aşa că mi-a fost greu să spun ce-a simţit auzind aceste insulte. S-a ridicat de acolo de unde era îngenuncheat şi şi-a îndreptat jiletca. M-a întrebat dacă vreau să-mi păstrez slujba.

— O să-mi păstrez slujba pentru că mă pricep, iar clienţi ca tine intră în fiecare zi pe uşa aia.

Atunci m-a lovit. Nu tare, dar am fost şocată. Nu mai fusesem lovită până atunci. L-am lovit la rându-mi. Puternic.

A început să râdă, venind spre mine, şi m-a lipit de perete. Parcă eram sub o grămadă de peşte. N-am încercat să mă mişc, era de cel puţin două ori mai greu ca mine, şi apoi nu sunt o eroină. De altfel, nu aveam nimic de pierdut, căci ceea ce fusese de pierdut pierdusem în timpuri mai fericite.

Mi-a lăsat o pată pe cămaşă şi mi-a aruncat o monedă în chip de bun rămas.

La ce mă puteam aştepta de la un negustor de carne?

M-am întors la sala de joc.

Noiembrie marchează începutul sezonului de guturai în Veneţia. Guturaiul este o parte a moştenirii noastre, la fel ca Piaţa San Marco. Cu mult timp în urmă, pe când Consiliul celor Trei domnea din umbră, pentru orice trădător ori nenorocit de care se descotoroseau se făcea câte-un anunţ că a murit de guturai. În felul acesta nimeni nu se simţea stânjenit. Ceaţa care vine în trâmbe dinspre lagună şi face ca dintr-un capăt al pieţei să nu-l poţi zări pe celălalt ne aduce boala asta atât de urâtă. Mai e şi ploaia care cade funebră şi tăcută, în timp ce barcagiii stau sub zdrenţele ude şi privesc neputincioşi spre canale. Această vreme îi alungă pe vizitatori şi ăsta-i cel mai bun lucru care se poate spune despre ea. Până şi apa strălucitoare a ecluzei de la Fenice devine cenuşie.

Într-o după-amiază, când cazinoul n-avea chef de mine şi nici măcar eu însămi nu mai aveam, m-am dus la Cafeneaua Florian să beau şi să privesc Piaţa San Marco. Este şi ăsta un mod de a-ţi petrece timpul.

Stătusem cam o oră când am avut sentimentul că sunt privită. Nu era nimeni alături de mine, dar era cineva în spatele unui paravan aflat ceva mai departe. Mi-am lăsat mintea să o ia razna din nou. Ce conta? întotdeauna privim sau suntem priviţi. Chelnerul veni spre mine cu un pacheţel în mână.

L-am desfăcut. Era un cercel. Perechea.

Era în faţa mea şi mi-am dat seama că eram îmbrăcată aşa cum fusesem în acea noapte, căci aşteptam să mă duc la lucru. Mi-am dus mâna la buză.

— Ţi-ai ras-o, îmi spuse.

Am zâmbit. Nu puteam vorbi.

M-a invitat să iau cina cu ea în seara următoare, iar eu i-am luat adresa şi am acceptat.

În noaptea aceea la cazinou am încercat să mă decid ce să fac. Credea că sunt bărbat. Dar nu eram. Să mă duc să o văd sub adevărata mea înfăţişare, să glumesc pe seama acestei confuzii şi să plec plină de graţie? Inima mi se înfiora la acest gând. S-o pierd din nou atât de repede! Şi, de fapt, cum eram eu însămi? Erau pantalonii şi cizmele acestea mai puţin adevărate decât jartierele mele? Ce anume o interesa la mine?

Joci, câştigi. Joci, pierzi. Joci.

Am avut grijă să fur suficient ca să cumpăr o sticlă din cea mai bună şampanie.

Îndrăgostiţii nu-s niciodată în cea mai bună formă atunci când trebuie să fie. Gura se usucă, palmele asudă, conversaţia trenează

şi tot timpul inima ameninţă să-şi ia zborul din trup odată pentru totdeauna. Se ştie că îndrăgostiţii fac atac de inimă. Îndrăgostiţii beau prea mult ca să poată face faţă. Mănâncă prea puţin şi leşină în timpul încununării atât de focos dorite. Nu mângâie pisica favorită şi fardul li se topeşte. Şi asta nu-i totul. Orice ai pregătit din timp – rochia, cina, poezia – va ieşi prost.

Casa, care se înălţa pe un canal liniştit, era graţioasă, modernă fără a fi vulgară. Salonul, enorm, cu ferestre mari la fiecare capăt şi un cămin care ar fi putut adăposti un câine-lup. Era simplu mobilat; o masă ovală şi un *chaise-longue.* Câteva podoabe chinezeşti pe care îi plăcea să le cumpere direct de la corăbiile asiatice ce se nimereau pe aici. Avea şi o ciudată colecţie de insecte moarte montate în cutii pe pereţi. Nu mai văzusem asemenea lucruri înainte şi m-am mirat de această pasiune a ei.

Stătea foarte aproape de mine în timp ce mă plimba prin toată casa, arătându-mi anumite tablouri ori cărţi. Mă conducea cu mâna înspre scări, iar atunci când ne-am aşezat la masă nu a făcut-o deloc ceremonios, căci m-a poftit lângă ea, sticla stând între noi.

Am vorbit despre operă şi teatru, despre vizitatori şi vreme şi despre noi înşine. I-am spus că tatăl meu adevărat fusese barcagiu şi ea a râs şi m-a întrebat dacă e adevărat că avem picioarele palmate.

— Desigur, i-am spus şi ea râse şi mai tare la această glumă.

Terminaserăm de mâncat. Sticla era goală. A spus că s-a măritat târziu, că nici nu se aşteptase să se mărite, fiind o fire independentă şi încăpăţânată. Soţul ei se ocupa de cărţi rare şi manuscrise din Răsărit. Hărţi vechi care indicau bârlogurile grifonilor şi adăposturile balenelor. Hărţi preţioase care pretindeau

că urmăresc peripeţiile Sfântului Graal. Era un bărbat tăcut şi cultivat pe care îl îndrăgea foarte mult.

Acum era plecat.

Terminaserăm de mâncat. Sticla era goală. Nu mai era nimic de spus fără a exagera ori a ne repeta. Eram cu ea de mai bine de cinci ore şi sosise timpul să plec. Când ne-am ridicat şi ea a făcut o mişcare să ia ceva eu mi-am întins braţul, asta a fost tot, şi ea s-a răsucit în braţele mele aşa că mâinile mele erau acum pe umerii ei iar ale ei pe spatele meu. Am rămas aşa preţ de câteva clipe până ce am avut destul curaj ca s-o sărut uşor pe gât. Nu s-a retras. Am devenit mai îndrăzneaţă şi am sărutat-o pe gură, muşcând-o uşor de buza de sus.

M-a sărutat şi ea.

— Nu pot face dragoste cu tine, îmi spuse.

Uşurare şi disperare.

— Dar te pot săruta.

Şi aşa, încă de la început, ne-am separat plăcerea. Stătea întinsă pe covor iar eu eram alături, într-un unghi drept, astfel încât doar buzele ni se puteau întâlni. Să săruţi în acest fel este cea mai stranie dintre nebunii. Trupul lacom care cere satisfacţie este silit să se mulţumească doar cu o singură senzaţie şi, aşa cum orbul aude cu mai mare acuitate iar surdul poate să simtă iarba crescând, tot aşa gura devine centrul iubirii şi toate lucrurile trec prin ea şi sunt redefinite. Este o tortură dulce şi precisă.

Ceva mai târziu, când am părăsit casa ei, nu am plecat imediat, ci am privit-o trecând dintr-o încăpere în alta pentru a stinge luminile. S-a dus sus, răspândind întunericul în urma sa, până ce n-a mai rămas decât o singură lumină şi asta era a ei însăşi. Mi-a spus că atunci când soţul ei era plecat citea adesea până noaptea

târziu. În noaptea asta n-a citit. S-a oprit pentru scurt timp la fereastră şi casa s-a cufundat în întuneric.

La ce se gândea?

Ce simţea?

M-am plimbat încet prin pieţele tăcute şi pe lângă Rialto, unde ceaţa plutea deasupra apei. Bărcile erau acoperite şi goale, dacă nu ţinem seama de pisicile care-şi făceau culcuşul sub bănci. Nu era nici ţipenie de om, nici măcar cerşetorii care se-nfăşuraseră în zdrenţele lor pe sub porticuri.

Cum se face că până într-o zi viaţa e normală şi eşti mulţumit, puţin cinic poate, dar în mare e-n regulă, şi apoi, dintr-odată, fără niciun avertisment, constaţi că podeaua cea solidă este o trapă şi te trezeşti în alt loc, a cărui geografie este nesigură şi ale cărui obiceiuri sunt ciudate?

Călătorii, cel puţin, pot alege. Cei care pornesc pe mare ştiu că lucrurile nu vor mai fi ca acasă. Exploratorii sunt pregătiţi. Dar pentru noi, cei care călătorim în lungul vaselor de sânge, care ajungem în oraşe lăuntrice absolut din întâmplare, nu există nicio pregătire. Noi, cei atât de fluenţi, constatăm că viaţa este o limbă străină. Undeva între mlaştină şi munte. Undeva între frică şi sex. Undeva între Dumnezeu şi Diavol se află pasiunea şi drumul într-acolo e abrupt, iar calea de întoarcere este şi mai rea.

Mă mir de mine însămi că vorbesc în felul acesta. Sunt tânără, am viaţa înainte, vor mai fi şi alte iubiri. De când am întâlnit-o îmi descopăr prima licărire de sfidare. Prima răzvrătire a sinelui. Nu o voi mai vedea. Mă pot duce acasă, să arunc aceste haine şi să merg mai departe. Pot să plec dacă vreau. Sunt sigură că negustorul de carne poate fi convins să mă ducă la Paris, pentru unul-două favoruri.

Pasiunea, scuip pe ea.

Am scuipat în canal.

Apoi printre nori apăru luna, o lună plină şi m-am gândit la mama vâslind plină de credinţă către insula înfricoşătoare.

Suprafaţa canalului este asemeni unui şuvoi lustruit. Mi-am scos încet cizmele, slăbind şireturile, lărgindu-le astfel. Câte una între fiecare deget se-nşirau propriile mele luni. Palide şi opace. Nefolosite. Mă jucasem adesea cu ele, dar niciodată nu le-am considerat reale. Mama n-a vrut să-mi spună dacă zvonurile erau adevărate şi eu n-am veri barcagii. Fraţii îmi sunt plecaţi.

Puteam păşi pe apă?

Puteam?

Am bâjbâit până la scările alunecoase care duceau în întuneric. Eram în noiembrie, la urma urmei. Aş putea muri dacă se întâmplă să cad. Am încercat să-mi ţin piciorul în echilibru pe suprafaţă şi mi-a alunecat dedesubt în nimicul cel rece.

Poate o femeie să iubească o altă femeie mai multă vreme decât o noapte?

Am ieşit de acolo şi de dimineaţă se zvonea că un cerşetor alerga prin Rialto vorbind despre un tânăr care a traversat canalul ca şi când acesta ar fi fost solid.

Vă spun poveşti, credeţi-mă.

Când ne-am întâlnit din nou eu împrumutasem o uniformă de la un ofiţer. Sau, mai exact, o furasem.

Uitaţi cum s-a întâmplat.

La cazinou, mult după miezul nopţii, s-a apropiat de mine un soldat care mi-a propus un rămăşag neobişnuit. Dacă-l pot învinge la biliard îmi va da un cadou din punga lui. O ridică în faţa mea.

Era rotundă şi bine căptuşită şi probabil că în venele mele curge ceva din sângele tatălui meu, fiindcă n-am fost niciodată-n stare să rezist la vederea unei pungi.

Şi dacă pierd? Urma să-i dau un cadou din punga mea. A spus-o destul de clar, nu era loc de interpretare.

Am jucat, încurajaţi de vreo zece jucători plictisiţi şi, spre surprinderea mea, soldatul juca bine. Dar după câteva ore petrecute în cazinou nimeni nu mai joacă bine.

Am pierdut.

Ne-am dus în camera lui. Era un bărbat căruia îi plăcea ca femeile să stea cu faţa în jos, cu braţele întinse precum Christos pe cruce. Era priceput şi iute şi în scurt timp adormi. Era cam de înălţimea mea. I-am lăsat cămaşa şi cizmele, dar am luat restul.

M-a întâmpinat ca pe un vechi prieten şi numaidecât a adus vorba de uniformă.

— Nu eşti soldat.

— E-o costumaţie.

Am început să mă simt asemeni lui Sarpi, acel preot şi diplomat veneţian care a spus că niciodată n-a minţit dar că nu a spus adevărul tuturor. De mai multe ori în cursul acelei seri, pe când mâncam şi beam şi jucam zaruri, am fost gata să-i explic. Dar limba mi se încleia iar inima se revolta, căutând să mă apere.

— Picioarele, spuse.

— Cum?

— Lasă-mă să-ţi masez picioarele.

Sfântă Fecioară, nu picioarele.

— Nu-mi scot niciodată cizmele când nu sunt acasă. Este un obicei enervant.

— Atunci scoate-ţi cămaşa.

Nu cămaşa, dacă-mi ridic cămaşa îmi va descoperi sânii.

— Pe-o vreme atât de neprietenoasă, nu ar fi înţelept. Avem cu toţii guturai. Gândeşte-te la ceaţă.

Am văzut cum îşi coboară privirea. Se aştepta ca dorinţa mea să fie mai evidentă?

Ce i-aş putea oferi? Genunchii?

În loc de asta, m-am aplecat şi-am început să o sărut pe gât. Mi-a îngropat capul în părul ei şi pe loc m-a înrobit. Mirosul ei a devenit atmosfera mea, iar mai târziu, când am rămas singură, mi-am blestemat nările pentru că respirau zilnic aer, golindu-mi trupul de ea.

La plecare, mi-a spus:

— Mâine se întoarce soţul meu.

Ah.

La plecare mi-a spus:

— Nu ştiu când te voi vedea iarăşi.

Face acest lucru adesea? Umblă pe străzi, când soţul ei este plecat, în căutarea cuiva ca mine? Fiecare om din Veneţia îşi are slăbiciunea şi viciul său. Probabil că nu numai în Veneţia. Îi invită la cină şi, privindu-i intens, îi reţine explicându-le, puţin tristă, că nu poate să facă dragoste? Poate că asta este pasiunea ei. Pasiunea pentru obstacole în calea pasiunii. Dar eu? Fiecare joc ascunde o carte nebănuită. Imprevizibilul, cel care nu poate fi controlat. Nici chiar cu o mână sigură şi un glob de cristal nu am putea guverna lumea aşa cum vrem. Sunt furtuni pe mări şi alte furtuni pe uscat. Numai ferestrele mănăstirii privesc cu seninătate către amândouă.

M-am întors la casa ei şi-am bătut în uşă. Ea întredeschise uşa. Părea surprinsă.

— Sunt femeie, am spus, şi mi-am ridicat bluza, riscând astfel să răcesc.

Ea zâmbi.

— Ştiu.

Nu am plecat acasă. Am rămas.

Bisericile se pregăteau pentru Crăciun. Fiecare Madonă era poleită cu aur şi fiecare Isus, revopsit. Preoţii îşi scoteau la lumină veşmintele de purpură şi aur, iar tămâia mirosea mai dulce ca de obicei. Am început să mă duc la slujbă de două ori pe zi, să mă încălzesc la încrederea Domnului. Nu mi-a păsat niciodată cum mă încălzesc. Vara, mă sprijineam de ziduri şi zăceam asemenea şopârlelor din Levant pe capacul de fier al fântânilor. Îmi place felul în care păstrează lemnul căldura şi, dacă pot, îmi iau barca şi zac cât e ziua de lungă la soare. Trupul mi se destinde, iar mintea îmi hoinăreşte şi mă întreb dacă nu cumva aşa se simt cei credincioşi, sfinţii, când vorbesc despre transele lor? Am văzut asemenea oameni ai lui Dumnezeu veniţi din tărâmurile răsăritene. Odată i-au expus pe câţiva ca să ne consoleze pentru adoptarea unei legi ce interzicea luptele cu câini asmuţiţi împotriva taurilor. Trupurile lor pluteau, dar am auzit că asta-i în strânsă legătură cu hrana pe care-o consumă.

A te încălzi la soare nu poate fi socotit un obicei sfânt, dar dacă astfel ajungi la aceleaşi rezultate, s-ar supăra oare Domnul? Nu cred. În Vechiul Testament scopul scuză întotdeauna mijloacele. În Veneţia înţelegem foarte bine acest lucru, căci suntem un popor pragmatic.

Soarele s-a dus acum şi trebuie să mă încălzesc altfel. Vine rândul să mă încălzesc în biserică, şi nici nu plătesc pentru asta. Să ai parte de alinare şi bucurie fără să-ţi pese de nimic altceva. Crăciun fără Paşti. Nu-mi pasă de biserică în zilele de Paşti. Este prea trist şi, în afară de asta, atunci soarele-i afară pe cer.

Dacă mă duc la spovedanie, ce aş avea de mărturisit? Că mă îmbrac în straiele celuilalt sex? A făcut-o şi Domnul, o fac şi preoţii.

Că fur? A făcut-o şi Domnul, o fac şi preoţii.

Că sunt îndrăgostită?

Obiectul iubirii mele a plecat de Crăciun. Aşa obişnuiesc ei în această perioadă a anului. El şi ea. Am crezut c-o să-mi pese, dar după primele câteva zile, când stomacul şi pieptul parcă-mi erau pline cu pietre, am fost fericită. Uşurată aproape. Mi-am văzut vechii prieteni şi m-am plimbat de una singură cu aproape aceeaşi siguranţă a paşilor ca în trecut. Mă simt uşurată că am scăpat de întâlnirile clandestine. De orele furate. A fost o săptămână în care ea a mâncat micul dejun de două ori pe zi. O dată acasă şi a doua oară cu mine. Unul în salon şi unul în Piaţa San Marco. Astfel, dejunurile deveniseră pentru ea un adevărat chin.

Îi place mult să meargă la teatru şi, pentru că lui nu-i prea place scena, se duce singură. O vreme a văzut doar câte un act din fiecare spectacol. În pauză, venea la mine.

Veneţia e plină de puşti gata să ducă un bilet dintr-o mână nerăbdătoare într-alta. În orele când nu ne puteam întâlni, ne trimiteam mesaje de iubire şi nerăbdare. În orele când ne puteam întâlni, pasiunea ne era scurtă şi impetuoasă.

Se îmbrăca special pentru mine. Niciodată nu am văzut-o de două ori cu aceeaşi rochie.

Acum mă las în întregime pradă egoismului. Mă gândesc la mine, mă scol când îmi place, nu mă mai trezesc când se crapă de ziuă doar ca s-o zăresc deschizând obloanele. Flirtez cu chelnerii şi cu jucătorii, şi-mi amintesc cât îmi place acest lucru. Cânt pentru mine însămi şi mă încălzesc prin biserici. Să fie această libertate atât de delicioasă tocmai pentru că este rară? Să fie orice respiro din dragoste bine-venit tocmai pentru că este temporar? Dacă ar fi

plecată pentru totdeauna, aceste zile n-ar străluci de bucurie. Îmi face atâta plăcere să fiu singură pentru că ea se va întoarce?

Inimă fără de speranţă ce înfloreşte în paradox; tânjeşte după fiinţa iubită dar, în secret, se simte uşurată când aceasta nu este acolo. În orele nopţii se perpeleşte-n aşteptarea unui semn şi la micul dejun apare mulţumită. Tânjeşte după certitudine, fidelitate, compasiune şi joacă la ruletă orice lucru de preţ.

Jocul de noroc nu este un viciu, este o expresie a umanităţii noastre.

Jucăm. Unii o fac la masa de joc, alţii nu.

Joci, câştigi, joci, pierzi. Joci.

Pruncul Sfânt s-a născut. Maica lui e preaslăvită. Tatăl e uitat. Îngerii cântă la locul lor din cor, iar Dumnezeu stă pe acoperişul fiecărei biserici şi-şi revarsă binecuvântarea asupra celor de dedesubt. Ce minune, să te uneşti cu Domnul, să-ţi măsori înţelepciunea cu a Lui, să ştii că poţi câştiga sau pierde simultan. Unde altundeva poţi tolera fără teamă masochismul pur al victimei? Să zaci sub lăncile Sale închizându-ţi ochii. Unde altundeva ai putea să ai totul sub control? Cu siguranţă, nu în iubire.

El are mai mare nevoie de tine decât ai tu de El, pentru că El ştie ce urmări are faptul de-a nu te poseda, pe când tu, care nu ştii nimic, poţi să-ţi zvârli căciula în aer şi să trăieşti mai departe. Te bălăceşti în apă fără să te gândeşti o clipă la El, dar El este ocupat să înregistreze forţa exactă a curenţilor în jurul gleznelor tale.

Desfată-te într-aceasta. În ciuda a ce spun călugării, îl poţi întâlni pe Dumnezeu şi fără să te scoli devreme. Îl poţi întâlni pe Dumnezeu tolănit în strană. Privaţiunile sunt un instrument născocit de om pentru că omul nu poate exista fără pasiune. Religia este undeva între teamă şi sex. Şi Dumnezeu? Cu-adevărat?

El însuşi, fără glasurile noastre care să vorbească în numele său? Obsedat, cred, dar nu pasionat.

În visele noastre ne luptăm uneori să ne-nălţăm din oceane pe scara lui Iacob către acel loc bine rânduit. Apoi glasuri omeneşti ne trezesc şi ne înecăm.

În ajunul Anului Nou, o procesiune de bărci luminate cu lumânări se întindea pe Grand Canal în jos. Bogaţi şi săraci împărţeau aceeaşi apă şi-şi ancorau aceleaşi vise: că anul ce vine va fi, în felul lui, mai bun.

În brutăria lor mama şi tata le ofereau pâini bolnavilor şi săracilor. Tata era beat şi trebuia să fie-mpiedicat să cânte versuri învăţate într-un bordel franţuzesc.

Afară, mai departe, în oraşul interior, exilaţii îşi aveau propriile reguli. Canalele întunecate erau la fel de întunecate ca întotdeauna, dar o privire mai atentă revela satinuri zdrenţăroase pe trupuri gălbejite, lucirea unui pocal dintr-o gaură subterană. Copiii cu ochi oblici furaseră o capră şi-i tăiau cu solemnitate gâtul când am trecut cu barca pe lângă ei. Şi-au oprit o clipă cuţitele înroşite ca să mă privească.

Prietena mea filosoafă se afla în balconul ei. Format din câteva coşuri mari legate de inele de fier de o parte şi de alta a ungherului ei. Purta ceva pe cap, un cerc, întunecat şi greu. Am alunecat pe lângă ea şi m-a întrebat ce oră ar putea fi.

— Aproape Anul Nou.

— Ştiu. Simt mirosul.

S-a întors la ocupaţia ei. Scufunda cana în canal şi sorbea adânc din ea. Numai după ce am plecat mi-am dat seama din ce îi era făcută coroana: şobolani legaţi în cerc de cozi.

N-am zărit niciun evreu. În noaptea asta afacerile le merg din plin.

Era grozav de frig. Nu bătea vântul, dar aerul era atât de rece că-ţi îngheţa plămânii şi-ţi muşca buzele. Degetele îmi înţepeniseră pe vâsle şi mi-a trecut prin minte să-mi leg barca şi să mă grăbesc să mă alătur mulţimii care se-ngrămădea în San Marco. Dar nu era o noapte în care să te încălzeşti. În noaptea asta spiritele celor morţi sunt afară şi vorbesc în diferite limbi. Cei ce le pot asculta au multe de-nvăţat. Ea este acasă în această noapte.

Am vâslit pe lângă casa ei, blând luminată, şi am sperat să-i zăresc umbra, braţul, un semn cât de mic. Nu se vedea, dar mi-o puteam imagina aşezată, citind, cu un pahar de vin lângă ea. Soţul ei trebuie că era în biroul lui, aplecat deasupra unei noi şi fabuloase comori. Rătăcirile Crucii sau tunelele secrete care duc spre centrul pământului, unde sunt balauri de foc.

M-am oprit în dreptul stăvilarului şi, cocoţându-mă pe grilaj, am privit prin fereastră. Era singură. Nu citea, îşi privea palmele. Ne comparaserăm odată mâinile, ale mele erau foarte brăzdate iar ale ei, deşi erau de mai mult timp pe această lume, aveau inocenţa unui copil. Ce încerca să vadă? Viitorul? Un alt an? Sau încerca să-şi înţeleagă trecutul? Să înţeleagă cum trecutul condusese la prezent. Căuta oare linia dorinţei pe care o nutrea pentru mine?

Eram cât pe ce să bat în fereastră când a intrat soţul ei, făcând-o să tresară. A sărutat-o pe frunte şi ea a zâmbit. I-am privit împreună şi într-o clipă am văzut mai mult decât aş fi putut cumpăni într-un an întreg. Nu trăiau în acel cuptor încins în care locuiam eu şi ea, dar aveau un calm şi un fel al lor care mi-a înfipt un cuţit în inimă.

M-am înfiorat, dându-mi seama brusc că mă aflu la o înălţime de două etaje, suspendată în aer. Chiar şi unui îndrăgostit i se face uneori frică.

Orologiul cel mare din Piaţa San Marco a bătut douăsprezece fără un sfert. M-am grăbit să ajung la barcă şi-am tot vâslit prin lagună până când nu mi-am mai simţit mâinile şi picioarele. În acea nemişcare, în acea tăcere, m-am gândit la viitorul meu; la ce fel de viitor poate fi acela în care ne întâlnim prin cafenele şi ne îmbrăcăm întotdeauna în grabă. Inima poate fi atât de uşor păcălită, crezând că soarele poate răsări de două ori sau că trandafirii înfloresc doar pentru că aşa vrem noi.

În acest oraş vrăjit totul pare posibil. Timpul se opreşte. Inimile tresaltă. Legile lumii reale sunt abolite. Dumnezeu stă cocoţat pe grinzi şi-şi bate joc de Diavol, iar Diavolul îl atinge pe Domnul nostru cu coada. Aşa a fost dintotdeauna. Se spune că barcagiii au picioarele palmate, iar un cerşetor a spus că a văzut un tânăr mergând pe apă.

Dacă mă părăseşti, inima mea se va transforma în apă şi va potopi totul împrejur.

Maurii din orologiul cel mare îşi leagănă ciocanele şi lovesc cu ele pe rând. Nu va trece mult şi piaţa va fi o îmbulzeală de trupuri, răsuflarea lor caldă se va înălţa în norişori pe deasupra capetelor. Propria mea respiraţie îmi ţâşneşte drept în faţă ca focul azvârlit de-un balaur. Strămoşii plâng undeva deasupra apelor şi în San Marco orga începe să cânte. Între îngheţ şi topire. Între iubire şi disperare. Între teamă şi sex, se află pasiunea. Vâslele mele zac nemişcate pe apă.

Este ziua de Anul Nou, 1805.

3. IARNA CEA GEROASĂ

Nu există victorie limitată. Orice victorie lasă în urmă un nou resentiment, un alt popor înfrânt şi umilit. Un alt loc de păzit, de apărat şi de temut. Ceea ce am învăţat despre război în anii de dinainte de a veni în acest loc singuratic erau lucruri pe care orice copil mi le-ar fi putut spune.

— O să omori oameni, Henri?

— Nu oameni, Louise, numai pe duşmani.

— Ce-i ăla duşman?

— Cineva care nu-i de partea ta.

Nimeni nu-i de partea ta când tu eşti cuceritorul. Duşmanii ocupă mai mult loc decât prietenii. Cum se pot obişnui oare atâtea fiinţe cinstite să devină dintr-odată bărbaţi de ucis şi femei de violat? Austrieci, prusaci, italieni, spanioli, egipteni, englezi, polonezi, ruşi. Acestea erau popoarele care ne erau fie duşmani, fie supuşi. Mai erau şi altele, dar lista e prea lungă.

N-am invadat niciodată Anglia. Am pornit mărşăluind din Boulogne, lăsând micile noastre barje să putrezească şi ne-am luptat în schimb cu cea de a Treia Coaliţie. Ne-am luptat la Ulm şi Austerlitz. Eylau şi Friedland. Ne-am luptat fără raţii, cizmele ne erau distruse, dormeam câte două-trei ore pe noapte şi muream cu miile în fiecare zi. Doi ani mai târziu Bonaparte stătea pe-o barjă în mijlocul unui râu şi-l îmbrăţişa pe ţar spunând că nu va mai trebui niciodată să ne luptăm. *Englezii erau cei ce ne stăteau în cale, dar, cu ruşii de partea noastră, englezii erau nevoiţi să ne lase în pace.* Gata cu coaliţiile, gata cu marşurile. Pâine caldă şi câmpiile Franţei.

L-am crezut. Aşa cum am făcut întotdeauna.

Mi-am pierdut un ochi la Austerlitz. Domino a fost rănit iar Patrick, care e în continuare cu noi, nu mai vede niciodată mai departe de următoarea sticlă. Ar fi trebuit să fie destul. Ar fi trebuit să dispar, aşa cum fac soldaţii. Să-mi iau alt nume, să-mi deschid o prăvălie într-un sătuc, poate chiar să mă însor.

Nu m-am aşteptat să vin aici. Priveliştea e frumoasă şi pescăruşii vin după pâine la fereastra mea. Unul din cei de aici fierbe pescăruşi, dar numai iarna. Vara sunt plini de viermi.

Iarna.

Iarna inimaginabil de geroasă.

„Mărşăluim spre Moscova”, a spus când ţarul l-a trădat. Nu asta intenţionase, voia o campanie rapidă. O Lovitură dată Rusiei pentru că îndrăznise iarăşi să i se împotrivească. Credea că putea câştiga oricând bătăliile aşa cum le câştigase întotdeauna. Credea, ca un câine de circ, că toţi spectatorii se vor minuna de giumbuşlucurile lui, dar spectatorii se obişnuiseră cu el. Ruşii nici măcar nu s-au obosit să lupte cu La Grande Armée în mod serios, mărşăluiau întruna, incendiind satele în urma lor, nelăsând nimic de mâncare, niciun loc de dormit. Mărşăluiau prin iarna fără capăt, iar noi îi urmam. În iarna rusească, îmbrăcaţi în mantalele noastre de vară. În zăpadă, încălţaţi cu cizmele noastre cu tălpile lipite cu clei. Când caii ne-au murit de frig, le-am spintecat vintrele şi-am dormit cu picioarele vârâte înăuntru. Calul unui soldat a îngheţat în jurul lui; dimineaţa, când a încercat să-şi scoată picioarele, îi erau înţepenite acolo, îngropate în intestinele sfărâmicioase. Nu l-am putut elibera, a trebuit să-l lăsăm acolo. Ţipa ca din gură de şarpe.

Bonaparte călătorea cu sania, trimiţând ordine disperate către trupe, încercând să ne determine să-i atragem pe ruşi într-un anumit punct. Nu i-am putut păcăli. De-abia mai puteam merge.

Arderea satelor nu avea urmări doar pentru noi, ci şi pentru locuitorii de acolo. Ţărani a căror viaţă se desfăşoară după soare şi lună. Asemeni mamei şi tatălui meu, acceptau fiecare anotimp aşteptând recolta. Trudeau din greu pe timp de zi şi se alinau cu poveşti din Biblie şi basme ale pădurii. Pădurile lor erau pline de duhuri, unele bune, altele rele, dar fiecare familie avea câte-un basm fericit de povestit; cum le fusese salvat copilul sau cum singura lor vacă fusese readusă la viaţă cu ajutorul unui duh.

Îi spuneau ţarului „tătuca" şi îl venerau ca pe Dumnezeu. În naivitatea lor îmi recunoşteam, ca-ntr-o oglindă, propria tânjire şi-am înţeles pentru prima dată că nevoia de-un tătuc era aceea care mă adusese până aici. Sunt un popor căruia îi place să stea în jurul vetrei, se mulţumesc să-şi proptească uşa în timpul nopţii şi mănâncă zeamă lungă cu pâine neagră. Cântă ca să alunge noaptea şi, pe timpul iernii, asemeni nouă, îşi iau animalele în bucătărie. Iarna gerul este greu de îndurat, iar pământul este mai tare ca sabia soldatului. Nu le rămâne altceva de făcut decât s-aprindă lampa, să-şi potolească foamea cu ce au în cămară şi să viseze la venirea primăverii.

Când armata le-a incendiat satele, oamenii i-au ajutat pe soldaţi să dea foc propriilor case, anilor de trudă şi bun-simţ. Au făcut-o pentru tătuca. S-au îndreptat spre iarna cea geroasă, au pornit-o către morţii lor singuri, sau doi câte doi, ori familii întregi. S-au dus în pădure, s-au aciuat pe lângă râurile îngheţate, nu pentru mult timp, sângele se răceşte repede, dar unora dintre ei le mai rămânea totuşi destulă vreme să cânte în timp ce treceam pe lângă

ei. Vocile le erau luate de aerul crunt şi purtate prin miriştile caselor lor până la noi.

Îi ucisesem fără să tragem un foc. M-am rugat ca zăpada să cadă şi să-i îngroape pentru totdeauna. Când ninge aproape că poţi crede că lumea este din nou curată.

Este fiecare fulg de zăpadă altfel? Nimeni nu ştie.

Trebuie să mă opresc din scris acum. Trebuie să-mi fac antrenamentul. Se aşteaptă de la tine să-ţi faci exerciţiile fizice în fiecare zi la aceeaşi oră, altfel încep să se îngrijoreze pentru sănătatea ta. Le place să ne menţină sănătoşi aici, astfel încât atunci când vin vizitatori să plece satisfăcuţi. Sper să primesc o vizită astăzi.

Cel mai rău lucru în acest război n-a fost să-mi privesc tovarăşii murind, ci să-i privesc trăind. Auzisem poveşti despre trupul şi mintea omenească, condiţiile la care se pot adapta, modalităţile pe care le aleg să supravieţuiască. Auzisem poveşti despre oameni care fuseseră arşi de soare şi cărora le-a crescut o altă piele, groasă şi neagră ca pojghiţa de pe terciul de ovăz ars. Alţii care se-nvăţaseră să nu doarmă ca să nu fie mâncaţi de sălbăticiuni. Trupul se agaţă de viaţă cu orice preţ. Se autodevorează chiar. Când nu mai există hrană devine canibal şi-şi devorează grăsimea, apoi muşchii şi la urmă oasele. Chiar am văzut soldaţi, înnebuniţi de foame şi frig, care-şi tăiau braţele şi le găteau. Cât poţi s-o ţii mutilându-te? Ambele braţe. Ambele picioare. Urechile. Bucăţi din trunchi. Te poţi ciopârţi până la ultima bucăţică şi inima ta să continue să bată în vizuina ei pustiită.

Nu. Mai întâi de toate ia-ţi inima. Apoi nu vei mai simţi frigul atât de tare. Nici durerea. Fără inimă, nu mai ai niciun motiv să-ţi opreşti mâna. Ochii pot privi moartea fără să tremure. Inima este

cea care ne trădează, ne face să plângem, să ne-ngropăm prietenii când ar trebui să ne continuăm marşul. Inima este aceea care ne chinuieşte noaptea şi ne face să urâm tot ceea ce suntem. Inima este aceea care-ngână cântece străvechi, ne-aduce aminte de zilele calde şi ne face să şovăim în faţa a încă un kilometru ce trebuie parcurs, a altui sat ce arde mocnit.

Ca să supravieţuim acestei ierni geroase am înălţat un rug din inimile noastre şi-am scăpat de ele pentru totdeauna. Nu există casă de amanet căreia să-i încredinţezi inima ta. N-o poţi scoate, s-o înveleşti într-o cârpă curată şi s-o laşi un timp acolo, ca apoi s-o răscumperi în vremuri mai bune.

Nu poţi să dai un sens pasiunii tale pentru viaţă în faţa morţii, tot ce poţi face e să renunţi la pasiune. Abia după aceea poţi începe să supravieţuieşti.

Şi dacă refuzi?

Dacă-ncepi să te zbuciumi pentru fiecare om pe care-l ucizi, pentru fiecare viaţă pe care o sfărâmi, pentru fiecare sărmană recoltă abia încropită pe care-o distrugi, pentru fiecare copil al cărui viitor îl furi, nebunia îşi va arunca ştreangul în jurul gâtului tău şi te va târî în codrul întunecat unde toate râurile-s otrăvite şi păsările au amuţit.

Când spun că am trăit alături de oameni fără inimă, folosesc cuvintele la propriu.

Pe măsură ce zilele treceau, vorbeam tot mai des despre întoarcerea acasă şi acasă nu mai însemna un loc unde să ne iubim şi să ne certăm. Nu mai însemna un loc unde focul se stinge şi unde ai de obicei atâtea treburi neplăcute de făcut. Acasă devenea centrul bucuriei şi-al simţirii. Am început să credem că purtam acest război numai ca să ne putem întoarce acasă. Să ne păstrăm

căminul sigur, să ne păstrăm căminul aşa cum începuserăm să ni-l imaginăm. Acum că inimile ne părăsiseră, nu mai aveam vreun alt organ în care să ne putem încrede, de unde să izvorască acel flux constant de sentimente ce flutura în vârful baionetelor noastre şi ne întreţinea focurile pe cale să se stingă. Credeam că totul ne ajută să răzbatem: Dumnezeu era de partea noastră, ruşii erau diavoli. Nevestele noastre depindeau de acest război. Franţa depindea de-acest război. Nu exista alternativă la acest război.

Şi cea mai grea minciună? Că ne putem întoarce acasă, să reluăm totul de unde îl lăsaserăm. Că inimile noastre ne aşteaptă în spatele uşii, alături de câine.

Nu toţi bărbaţii au norocul lui Ulise.

Pe măsură ce temperatura scădea şi renunţaserăm chiar la a mai vorbi, speranţa care ne susţinea era aceea că vom ajunge la Moscova. Un oraş mare unde aveam să mâncăm lângă foc, înconjuraţi de prieteni. Bonaparte era încredinţat că vom avea pace odată ce vom da o lovitură decisivă. Scria deja scrisori de capitulare, umplând spaţiile cu umilinţe şi lăsând în josul paginii suficient loc pentru semnătura ţarului. Părea că-şi închipuie că învingem în timp ce tot ce făceam era să alergăm în urma lui. Dar el avea blănuri ca să-i menţină sângele vioi şi optimist.

Moscova este un oraş al catedralelor, construit pentru a fi frumos, un oraş al piaţetelor şi al veneraţiei. L-am văzut în goană. Catedralele aurite străluceau în galben şi oranj, iar oamenii erau plecaţi.

I-au dat foc. Chiar şi când a sosit Bonaparte, cu câteva zile înaintea restului armatei, era tot o vâlvătaie şi a rămas o vâlvătaie. Era un oraş care ardea greu.

Am campat undeva departe de flăcări şi în acea noapte l-am servit cu un pui costeliv garnisit cu pătrunjel pe care bucătarul îl creştea în casca unui soldat mort. Cred că în acea noapte mi-am dat seama că nu mai pot rămâne. Cred că din acea noapte am început să-l urăsc.

Nu ştiam cum este ura, ura care urmează iubirii. Este imensă, plină de disperare, dar tânjeşte să primească o dovadă că-i neîndreptăţită. Şi cu fiecare zi în care se dovedeşte a fi îndreptăţită devine şi mai monstruoasă. Dacă iubirea a fost pasiune, ura este obsesie. Nevoia de a-l vedea slab, speriat şi mai prejos de milă pe cel iubit cândva. Dezgustul e aproape, iar demnitatea e departe. Nu urăşti doar ceea ce ai iubit cândva, te urăşti şi pe tine însuţi; cum ai putut să iubeşti aşa ceva?

Peste câteva zile, când Patrick a sosit, l-am căutat în gerul muşcător şi l-am găsit înfăşurat în saci şi având lângă el un urcior plin cu un lichid incert. Era încă omul de veghe, de data asta uitându-se după mişcări ale unui duşman surpriză, dar era întotdeauna beat şi nu tot ceea ce vedea era de luat în seamă. Îmi făcu semn către urcior şi-mi spuse că făcuse rost de el în schimbul unei vieţi. Un ţăran îl implorase să-l lase să moară alături de familia lui în mod onorabil, în ger, împreună cu toţi, şi-i oferise lui Patrick urciorul. Orice ar fi fost în el, îl adusese într-o stare de mohoreală. L-am mirosit. Mirosea a vechi şi a fân. Am început să plâng şi lacrimile-mi cădeau ca diamantele.

Patrick culese una şi-mi spuse să nu irosesc sarea.

Îngândurat, o puse pe limbă şi o înghiţi.

— Merge bine cu spirtul ăsta!

Există o poveste despre o prinţesă exilată ale cărei lacrimi se transformau în giuvaieruri pe măsură ce mergea. O coţofană o urma şi culegea toate giuvaierurile, pe care le lăsă să cadă pe

pervazul ferestrei unui prinţ. Prinţul colindă pe-ntreg pământul până dădu de prinţesă şi apoi au trăit fericiţi până la adânci bătrâneţi. Coţofana a fost ridicată la rangul de pasăre regală şi i-au dat o pădure de stejari în care să trăiască, iar prinţesa a făcut un colier mare din lacrimi, nu ca să-l poarte, ci ca să se uite la el ori de câte ori se simţea nefericită. Când privea colierul, ştia că nu este nefericită.

— Patrick, am de gând să dezertez. Vii cu mine?

A râs.

— Acum poate că sunt doar pe jumătate viu, dar sunt sigur că, dacă plec cu tine în sălbăticia asta, voi fi mort de-a binelea.

N-am încercat să-l conving. Am rămas împreună împărţind sacii şi alcoolul, dar am visat fiecare-n legea lui.

Domino va veni?

După ce fusese rănit şi-i fusese smulsă o parte din faţă, nu mai era prea vorbăreţ. Purta o cârpă înfăşurată-n jurul capului şi-şi oblojea cicatricele sub mai multe straturi de pânză, ca să împiedice sângerarea. Dacă stătea prea mult în frig cicatricele se deschideau şi-i umpleau gura cu sânge şi puroi. Doctorul i-a explicat ce se întâmplă: rănile au devenit septice după ce şi le-a cusut singur. Doctorul a ridicat din umeri. Era o bătălie, făcuse şi el ce putuse, dar cum să dovedească puhoiul de braţe şi picioare numai cu rachiul de struguri ce abia alina durerea şi potolea rănile? Prea mulţi soldaţi răniţi, ar fi mai bine dacă ar muri. Domino a fost îngrămădit în sania lui Bonaparte, în cortul unde aceasta era păstrată, şi adormise. A avut noroc pentru că avea grijă de echipamentul lui Bonaparte, aşa cum şi eu am avut noroc lucrând la popota ofiţerilor. Eram amândoi mai bine hrăniţi şi ne era mai cald ca tuturor celorlalţi. Sună destul de plăcut...

Evitam astfel ravagiile cumplite ale gerului şi primeam mâncare în fiecare zi. Dar pânzele groase şi cartofii nu pot înfrunta o iarnă geroasă; ceea ce reuşeau era să ne îndepărteze de fericita uitare care vine odată cu moartea cauzată de frigul excesiv. Când în cele din urmă soldaţii zac la pământ ştiind că nu se vor mai ridica, cei mai mulţi zâmbesc. Există o mângâiere în a adormi în zăpadă.

Arăta bolnav.

— Am să dezertez, Domino. Vii cu mine?

În acea zi nu putea vorbi deloc, durerea îl cotropise, dar îmi scrijeli pe zăpada care rămăsese încă moale sub cort.

NEBUNIE.

— Nu sunt nebun, Domino, ai râs de mine încă de când m-am înrolat. Opt ani ai râs de mine. A venit vremea să mă iei în serios.

Scrise DE CE?

— Pentru că nu pot să rămân. Războaiele astea nu se vor mai termina niciodată. Chiar dacă ne întoarcem acasă, va urma un alt război. Am crezut că va pune definitiv capăt războiului, aşa a spus. Încă unul, a spus, încă unul şi apoi va fi pace, dar mereu a mai fost încă unul. Vreau să mă opresc acum.

Scrise VIITORUL. Şi apoi trase o linie peste cuvânt.

Ce voia să spună? Viitorul lui? Viitorul meu? Mi-am reamintit acele zile pline de sare de mare când soarele îngălbenea iarba şi bărbaţii se însuraseră cu sirenele. Atunci mi-am început caietul, cel pe care îl am până azi, şi Domino s-a repezit la mine strigându-mi că viitorul este un vis. *Nu există decât prezentul, Henri.*

Nu vorbiserăm niciodată despre ce voia să facă, unde se ducea, nu se alăturase niciodată discuţiilor fără noimă care se învârteau în jurul ideii că va fi ceva mai bine în viitor. Nu credea în viitor, numai în prezent, iar acum când viitorul nostru, anii noştri, se transformase atât de neîndurător în prezenturi identice, azi îl

înţelegeam mai bine. Trecuseră opt ani şi eu eram încă la război, irigând pui, aşteptând să mă duc acasă pentru totdeauna. Opt ani de discuţii despre viitor şi văzându-l cum devine prezent. Ani în care gândeam „De-acum într-un an voi face altceva”, şi peste un an făceam exact acelaşi lucru.

Viitorul. I-am pus cruce.

Asta face războiul.

Nu vreau să-l mai ador. Vreau să greşesc pe cont propriu. Vreau să mor când îmi soseşte timpul.

Domino mă privea. Zăpada îi acoperise deja cuvintele.

Scrise DU-TE.

Încercă să zâmbească. Gura nu putea zâmbi, dar ochii îi străluceau şi, sărind ca pe vremuri aşa cum sărea ca să culeagă mere din cel mai înalt copac, smulse un ţurţure din pânza înnegrită şi mi-l întinse.

Era frumos. Modelat din ger, cu miezul strălucitor. L-am privit din nou. Era ceva înlăuntrul lui, străbătându-l din vârf până în partea de sus. Era un fir subţire de aur pe care Domino îl purta de obicei în jurul gâtului. Zicea că e talismanul lui. Ce făcuse cu el şi de ce mi-l dădea mie?

Făcând semne cu mâna îmi dădu de înţeles că nu-l mai putea purta în jurul gâtului din cauza rănilor. Îl curăţase şi-l agăţase punându-l la adăpost, iar în această dimineaţă îl găsise captiv în ţurţure.

Un miracol obişnuit.

Am încercat să i-l dau înapoi, dar el mă împinse până ce-am încuviinţat şi i-am spus că mi-l voi atârna la cingătoare când o să plec.

Cred că ştiam că nu va veni. N-ar fi părăsit caii. Ei erau prezentul.

Când am revenit la cortul bucătăriei, Patrick mă aştepta însoţit de o femeie pe care nu o mai întâlnisem niciodată. Era o vivandieră. Mai rămăseseră doar câteva, şi numai pentru ofiţeri. Cei doi înfulecau pulpe de pui şi-mi oferiră şi mie una.

— Linişteşte-te, îmi spuse Patrick văzându-mi spaima, nu-s ale stăpânului nostru, prietena noastră aici de faţă le-a adus şi, cât am fost să te caut, a şi pregătit câte ceva.

— De unde le ai?

— M-am futut pentru ele, ruşii au o mulţime şi în Moscova sunt încă o mulţime de ruşi.

Am roşit şi am mormăit ceva cum că ruşii au fugit.

Ea râse şi spuse că ruşii se pot ascunde sub fulgii de zăpadă. Apoi spuse:

— Nu sunt la fel.

— Ce?

— Fulgii de zăpadă. Gândeşte-te.

M-am gândit la asta şi m-am îndrăgostit de ea.

Când am spus că în acea noapte voi pleca, m-a întrebat dacă poate veni cu mine.

— Te pot ajuta.

Aş fi luat-o cu mine chiar de-ar fi fost şchioapă.

— Dacă plecaţi amândoi, spuse Patrick, sugând ultima picătură din alcoolul lui diavolesc, vin şi eu. N-are niciun haz aici de unul singur.

Am fost luat prin surprindere şi pe moment ros de gelozie.

Poate că Patrick o iubea? Poate că ea îl iubea?

Iubire. În plină iarnă geroasă. Ce era în capul meu?

Am împachetat ce mai rămăsese din mâncarea noastră şi o parte din cea a lui Bonaparte.

Avea încredere în mine şi nu-i dădusem niciodată vreun motiv să nu aibă.

Ei bine, chiar şi oamenii de seamă pot avea surprize.

Am luat ce aveam de luat şi ea s-a întors înfăşurată într-o blană uriaşă, un alt suvenir din Moscova. Când am plecat, m-am strecurat în cortul lui Domino şi i-am lăsat atâta hrană de câtă am îndrăznit să ne lipsim şi mi-am scrijelit numele în gheaţa de pe sanie.

Apoi am dezertat.

Am mers fără oprire vreme de-o noapte şi o zi. Ne-nvăţaserăm cu un ritm greoi şi ne era frică să ne oprim atunci când simţeam că ne lasă plămânii ori picioarele. Nu vorbeam, ne înfăşuraserăm nasul şi gura cât mai strâns lăsându-ne ochii să iscodească asemeni unor crăpături. Nicăieri nu se vedea zăpadă proaspăt căzută.

Pământul era atât de tare, încât călcâiele noastre răsunau.

Mi-am amintit de-o femeie cu un copil, de tocurile ei ce scânteiau pe pietre.

— La mulţi ani, soldatule.

De ce toate amintirile fericite par că s-au petrecut ieri, deşi au trecut ani?

Ne îndreptam în direcţia din care veniserăm, folosind ca repere satele incendiate, dar înaintam încet şi ne era teamă să ne-aţinem la drum din cauza trupelor ruseşti sau a unora de-ai noştri, lacomi şi disperaţi. Răzvrătiţii, ori trădătorii, cum erau în mod obişnuit numiţi, nu găseau pic de îngăduinţă şi nu aveau prilejul să-şi ceară iertare. Campam unde puteam găsi un adăpost natural şi ne înghesuiam unul în altul ca să ne-ncălzim. Voiam s-o ating, dar trupul îi era în întregime acoperit şi eu aveam mănuşi pe mâini.

În cea de a şaptea noapte, când am ieşit din pădure, am dat peste o colibă plină de muschete primitive, un depozit al trupelor ruseşti, am presupus, dar nu era nimeni în preajmă. Eram epuizaţi, ne-am încercat norocul şi am intrat, folosind praf de puşcă scurs din butoiaşe ca să aprindem focul. Era prima noapte în care eram destul de adăpostiţi pentru a ne scoate cizmele şi curând Patrick şi cu mine ne întindeam degetele la foc, riscând o degerare definitivă a picioarelor.

Tovarăşa noastră îşi slăbi şireturile dar îşi păstră ghetele în picioare şi, văzând surpriza mea că refuză acest lux neaşteptat, spuse:

— Tatăl meu a fost barcagiu. Barcagiii nu-şi scot cizmele.

Am tăcut, fie din respect pentru obiceiurile ei, fie din cauza epuizării, dar ea se oferi să ne spună povestea ei dacă voiam s-o ascultăm.

— Un foc şi-o poveste, spuse Patrick. Acum tot ce ne mai trebuie este un strop de tărie – şi sondă în străfundurile buzunarelor lui insondabile şi scoase o altă sticlă astupată din spirtul diavolului.

Iată povestea ei.

Mi-a plăcut întotdeauna să joc. Este un talent înnăscut, ca furtul şi iubirea. Ceea ce nu ştiam din instinct am deprins lucrând la cazinou, privindu-i pe alţii cum joacă şi învăţând ceea ce preţuiesc oamenii: lucrul de preţ este cel pe care îl riscă. Am învăţat cum să arunc o provocare astfel încât s-o fac irezistibilă. Jucăm în speranţa că vom câştiga, dar gândul la ceea ce am putea pierde este cel care ne stârneşte.

Modul în care joci depinde de temperament; cărţi, zaruri, domino, valetul, asemenea preferinţe sunt simple fasoane. Toţi jucătorii transpiră. Vin din oraşul norocului, unde totul e posibil,

dar unde orice lucru îşi are un preţ. În acest oraş marile averi se câştigă şi se pierd peste noapte. Aşa a fost dintotdeauna. Corăbiile care poartă mătăsuri şi mirodenii se scufundă, servitorii îşi trădează stăpânii, secretul iese ia iveală şi clopotele bat anunţând o altă moarte accidentală. Dar aventurierii fără un ban au fost întotdeauna bine-veniţi, ei înseamnă noroc şi adesea norocul îi atinge. Unii care vin pe jos pleacă în şa, iar alţii care şi-au anunţat cu surle şi trâmbiţe averea cerşesc pe Rialto. Aşa a fost dintotdeauna. Jucătorul abil are întotdeauna ceva pus deoparte, ceva pe care să mizeze altădată, un ceas de buzunar, un câine de vânătoare. Dar jucătorul diavolesc ţine deoparte ceva de mare preţ, ceva pe care nu va juca decât o singură dată în viaţă. Păstrează acest ceva în spatele panoului secret, lucrul acela de preţ, fabulos, pe care bănuieşti că îl deţine.

Am cunoscut un astfel de bărbat; nu era un beţiv ce adulmecă orice rămăşag, niciun împătimit care-şi leapădă haina de pe el mai degrabă decât să se ducă acasă. Pierdea din greu, aşa cum fac jucătorii; câştiga în mod surprinzător, aşa cum fac jucătorii, dar niciodată nu-şi exterioriza emoţia, niciodată nu m-a făcut să bănuiesc cât de important era ceea ce pusese în joc. Un amator, mi-am zis, şi l-am dat uitării. Ştiţi, îmi place pasiunea, îmi place să mă găsesc printre cei disperaţi.

Am greşit când l-am dat uitării. Aştepta acel rămăşag care să-l convingă să rişte ceea ce preţuia cu adevărat. Era un jucător adevărat, era pregătit să rişte acel lucru de preţ, fabulos, dar nu pentru un câine ori un cocos ori obişnuitele zaruri.

Într-o seară liniştită, când mesele erau pe jumătate goale şi seturile de domino erau aşezate în cutiile lor, el se găsea acolo, umblând de colo-colo, bând şi flirtând.

Mă plictiseam.

Apoi în încăpere a intrat un bărbat, nu unul dintre obişnuiţii cazinoului, cineva pe care nimeni dintre noi nu-l cunoştea, şi, după câteva jocuri de cărţi jucate cu jumătate de inimă, îi studie chipul şi-l atrase într-o discuţie. Au vorbit cam o jumătate de oră atât de absorbiţi că ne-am închipuit că sunt prieteni vechi şi ne-am pierdut curiozitatea, presupunând ceva banal. Dar bărbatul cel bogat avându-l alături pe tovarăşul lui cel încovoiat într-un mod atât de ciudat ceru linişte pentru a face un anunţ, un rămăşag absolut remarcabil, iar noi am eliberat mijlocul podelei şi l-am lăsat să vorbească.

Se părea că însoţitorul lui, acest străin, venea din pustiurile Levantului, acolo unde cresc şopârle exotice şi totul este neobişnuit. În ţara lui, nimănui nu-i păsa de averile meschine la masa de joc, ei jucau pentru mize mai mari.

Viaţa.

Miza era o viaţă. Câştigătorul lua viaţa celui ce pierdea în modul în care acesta alegea. Oricât de încet alegea el, cu orice fel de instrument. Ceea ce era sigur era că numai o viaţă avea să fie cruţată.

Prietenul nostru cel bogat era vizibil emoţionat. Ochii îi priveau peste chipurile şi mesele din sala de joc într-un spaţiu pe care nu-l puteam ocupa; în spaţiul durerii şi al pierderii. Ce conta că putea pierde o avere?

Avea averi pe care le putea pierde.

Ce conta că-şi putea pierde amanta?

Sunt destule femei.

Dar cât va conta că şi-ar putea pierde viaţa?

Avea o singură viaţă. O preţuia.

Au fost unii în acea noapte care l-au implorat să nu accepte acest joc, care vedeau ceva sinistru în acest bătrân necunoscut, cărora le era probabil teamă că li se va face aceeaşi ofertă şi o vor refuza.

Ceea ce rişti arată ce are preţ pentru tine.

Aceştia erau termenii.

Un joc alcătuit din trei partide.

Prima, ruleta, unde numai soarta este regină.

A doua, cărţile, unde îndemânarea are rolul ei.

A treia, dominoul, unde îndemânarea este capitală iar şansa, deghizată, este şi ea prezentă.

Va purta culorile tale?

Acesta este oraşul deghizărilor.

S-a căzut de acord asupra termenilor şi au fost strict supravegheaţi. Se câştiga cu două din trei sau, în eventualitatea că vreunul dintre privitori ar fi strigat Nu! se rejuca o partidă, aleasă la întâmplare, de directorul cazinoului.

Termenii păreau corecţi. Mai mult decât corecţi în această lume a înşelăciunii, dar mai erau încă unii care nu se simţeau în largul lor în faţa acelui necunoscut, deşi acesta nu părea îngâmfat ori ameninţător.

Dacă Diavolul ar juca zaruri, s-ar prezenta sub această înfăţişare?

Ar veni tot atât de tăcut să ne şoptească la ureche?

Dacă ar sosi ca un înger luminos, ne-am pune pe dată în gardă.

Şi cuvântul a fost spus: Jucaţi.

Am băut cât a durat primul joc, privind la rotirea în roşu şi negru, la fâşia strălucitoare de metal cochetând cu un număr apoi cu altul, neştiutoare de câştig ori pierdere. La început părea că

prietenul nostru cel bogat va câştiga, dar, în ultimul moment, bila a sărit din fanta ei, s-a rotit din nou cu acel înnebunitor sunet din ce în ce mai stins care marchează ultima şansă posibilă.

Roata s-a oprit.

Norocul îl iubea pe străin.

A fost un moment de tăcere, aşteptam un semn, nelinişte la una din părţi, satisfacţie de partea cealaltă, dar cei doi, cu chipuri împietrite, s-au ridicat şi s-au îndreptat spre masa verde. Cărţile. Nimeni nu ştie ce pot aduce ele. Trebuie să ai încredere în propriaţi mână.

Le-au făcut repede. Erau obişnuiţi cu jocul.

Au jucat cam o oră şi noi am băut. Am băut ca să ne menţinem buzele umede, buzele care ni se uscau de fiecare dată când cădea o carte şi străinul părea sortit să câştige. În încăpere domnea o stranie senzaţie că străinul nu trebuie să câştige, că pentru binele nostru, al tuturor, trebuie să piardă. Voiam ca prietenul nostru cel bogat să-şi unească inteligenţa cu norocul şi el a făcut-o.

La cărţi, a câştigat şi erau la egalitate.

Privirile celor doi bărbaţi s-au întâlnit pentru o clipă înainte de a se aşeza în faţa dominoului şi pe fiecare chip era ceva din chipul celuilalt. Prietenul nostru cel bogat avea acum o expresie mai calculată, în timp ce chipul rivalului său era mai gânditor, mai puţin lacom ca înainte.

Era limpede de la bun început că erau egali şi la acest joc. Jucau cu abilitate, judecând golurile şi numerele, făcând calcule rapide, blufând când unul, când celălalt. Nu mai beam. Nu se auzea niciun sunet, nicio mişcare, cu excepţia clinchetului pieselor de domino pe masa de marmură.

Era trecut de miezul nopţii. Auzeam apa lovindu-se de pietrele de dedesubt. Îmi auzeam saliva în gâtlej. Auzeam piesele de domino clinchetind pe masa de marmură.

Nu mai rămăsese nicio piesă. Niciun gol.

Străinul câştigase.

Cei doi s-au oprit în acelaşi timp şi au dat mâna. Apoi bărbatul cel bogat şi-a pus mâinile pe masa de marmură, şi am văzut că-i tremurau. Nişte mâini frumoase, plăcute, care tremurau. Străinul le observă şi cu un zâmbet abia schiţat sugeră să onoreze termenii rămăşagului.

Nimeni nu scoase o vorbă, nimeni nu încercă să-l oprească. Voiam să se întâmple? Speram că o singură viaţă poate înlocui multe altele?

Nu ştiu ce motive am avut, tot ce ştiu este că am tăcut cu toţii.

Asta era moartea: dezmembrarea bucată cu bucată, începând cu mâinile.

Bogatul dădu din cap aproape imperceptibil şi, înclinându-se către noi, plecă însoţit de străin. Nu am mai auzit nimic, nici nu i-am mai văzut vreodată pe niciunul, dar într-o zi, după mai multe luni, când ne consolaserăm că totul fusese o glumă, că se despărţiseră la colţ, când nu-i mai puteam vedea, speriindu-se unul pe celălalt, nimic mai mult, am primit o pereche de mâini albe, cu manichiura făcută, montate pe postav verde într-o cutie de sticlă. Între arătătorul şi degetul mare de la mâna stângă era o bilă de ruletă iar între arătătorul şi degetul mare de la mâna dreaptă, o piesă de domino.

Directorul a agăţat cutia pe perete şi acolo este şi acum.

Am spus că în spatele panoului secret se află un lucru de preţ, fabulos. Nu suntem întotdeauna conştienţi de asta, nu suntem întotdeauna conştienţi de ceea ce ascundem de acei ochi iscoditori sau de faptul că, uneori, acei ochi iscoditori pot fi chiar ochii noştri.

Într-o noapte, cu opt ani în urmă, o mână care m-a luat prin surprindere a înlăturat acest panou secret şi mi-a arătat acel lucru pe care-l ţineam ascuns de mine însămi.

Inima mea este un organ pe care mă pot bizui, cum să fie tocmai inima? Inima mea cea de toate zilele, cea care trudea din greu şi-şi râdea de viaţă şi nu dădea nimic de la ea. Am văzut acele păpuşi răsăritene care se vârau una în alta, ascunzându-se una într-alta şi aşa am aflat că inima se poate ascunde în ea însăşi.

Intram într-un joc de noroc şi miza era inima mea. Asemenea jocuri pot fi jucate o singură dată.

Iubeam o femeie şi trebuie să recunoaşteţi că nu este ceva obişnuit. O cunoşteam doar de câteva luni. Am petrecut nouă nopţi împreună, după care nu am mai văzut-o niciodată. Trebuie să recunoaşteţi că nu este ceva obişnuit.

Am preferat întotdeauna cărţile zarurilor – aşa că nu ar fi trebuit să mă mire faptul că am tras o carte teribilă.

Dama de pică.

Avea o locuinţă simplă şi elegantă iar soţul ei era uneori chemat să evalueze o nouă raritate (se ocupa de cărţi şi de hărţi); a fost chemat curând după ce ne-am cunoscut. Timp de nouă zile şi nopţi am stat în casa ei, fără să deschidem uşa, fără să privim pe fereastră.

Eram goale şi nu ne ruşinam.

Şi eram fericite.

În cea de a noua zi am rămas singură un timp pentru că avea nişte treburi gospodăreşti de îndeplinit înainte de întoarcerea

soţului ei. În acea zi ploaia se izbea de ferestre umplând canalele de dedesubt, învolburând gunoaiele ce zac sub suprafaţa apei, gunoaiele care hrănesc şobolanii şi exilaţii în întunecatele lor labirinturi. Era încă la începutul anului? îmi spusese că mă iubeşte. Nu m-am îndoit niciodată de cuvintele ei, căci puteam simţi cât sunt de adevărate. Când mă atingea, ştiam că sunt iubită cu o pasiune pe care n-o mai simţisem înainte. Nici la altcineva, nici la mine însămi.

Dragostea e la modă în zilele noastre şi în acest oraş al modei ştim cum să facem dragostea uşoară şi să ne ţinem inimile la adăpost. Mă consideram o femeie civilizată şi am descoperit că sunt o sălbatică. Când m-am gândit c-o s-o pierd am vrut mai degrabă să dispărem amândouă într-un loc singuratic decât să mă simt ca un animal fără niciun prieten.

În cea de a noua noapte am mâncat şi am băut ca de obicei singure în toată casa, servitorii fiind liberi. Îi plăcea să pregătească omlete cu ierburi aromate şi asta mâncam, cu ridichi pe care le cumpărase de la un zarzavagiu. Din când în când conversaţia lâncezea şi zăream ziua de mâine în privirea ei. Ziua când ne vom despărţi şi ne vom relua viaţa de întâlniri ciudate în locuri nefamiliare. De obicei mergeam la o cafenea plină de studenţi de la Padova şi de artişti în căutare de inspiraţie. Nu era cunoscută acolo. Prietenii ei nu o puteau descoperi. Astfel ne întâlneam chiar şi la ore care nu ne aparţineau, până ce ne-a fost oferit acest dar de nouă nopţi.

N-am făcut faţă tristeţii ei; era prea grea.

Nu are sens să iubeşti pe cineva alături de care te poţi trezi doar din întâmplare.

Jucătorul se lasă condus de speranţa că va câştiga, îl trec fiori de teamă că va pierde şi când câştigă crede că i s-a întors norocul, că va câştiga din nou.

Dacă au fost posibile nouă nopţi, de ce n-ar fi şi zece?

Aşa se face că au trecut săptămâni în aşteptarea celei de a zecea nopţi, aşteptând să câştigăm din nou şi în tot acest timp pierzând câte un pic acel ceva fabulos, de nepreţuit şi de neînlocuit.

Soţul ei se ocupa doar de unicate, nu cumpăra niciodată o comoară pe care o putea avea şi altul.

Mi-ar cumpăra oare inima să i-o dea ei?

Mi-o pusesem deja ca miză pentru nouă nopţi. Dimineaţa când am plecat n-am spus că n-o voi mai vedea. Pur şi simplu n-am făcut niciun aranjament pentru o altă întâlnire. Ea nu m-a presat, spunea deseori că pe măsură ce îmbătrâneşte ia ceea ce poate de la viaţă, dar că se aşteaptă la puţin.

Apoi am plecat.

De fiecare dată când eram tentată să mă duc la ea mă duceam la cazinou şi mă uitam la câte-un nebun cum se umileşte la masa de joc. Puteam paria pe-o altă noapte, să mă împuţinez treptat, dar după a zecea noapte ar fi urmat a unsprezecea şi a douăsprezecea şi tot aşa, până în spaţiul tăcut care-i durerea de-a nu avea niciodată destul. Spaţiul tăcut unde mişună copii înfometaţi. Ea îşi iubea soţul.

M-am hotărât să mă căsătoresc.

Era un bărbat care mă dorea de ceva vreme, un bărbat pe care-l refuzasem, îl ocărâsem. Un bărbat pe care-l dispreţuiam. Un bogătaş cu degetele grase. Îi plăcea să mă îmbrac în băiat. Şi mie îmi plăcea să mă îmbrac în băiat din când în când. Asta aveam în comun.

Venea la cazinou în fiecare noapte, jucând pe mize mari, dar niciodată nu miza pe ceva cu adevărat de preţ. Nu era prost. M-a apucat cu mâinile lui înfricoşătoare, cu buricele degetelor ca nişte furuncule gata să se spargă, şi m-a întrebat dacă m-am răzgândit în privinţa ofertei lui. Am putea călători prin toată lumea, spuse. Doar noi trei. El, eu şi boaşele.

Oraşul din care vin eu este un oraş care se schimbă necontenit. Nu are mereu aceleaşi dimensiuni. Peste noapte apar străzi noi iar altele dispar, noi canale îşi croiesc drum peste pământul uscat. Sunt zile în care nu-l poţi străbate de la un capăt la celălalt, atât de lungă ar fi călătoria, şi sunt zile în care o simplă plimbare te duce de jur-împrejurul regatului ca pe-un prinţ de tinichea.

Am început să simt că acest oraş are doar doi locuitori care se presimt unul pe celălalt fără să se-ntâlnească vreodată. Ori de câte ori ieşeam, speram şi mă temeam că o voi vedea. În chipurile străinilor vedeam un singur chip, iar în oglindă îl vedeam pe-al meu.

Lumea.

Lumea este cu siguranţă destul de mare pentru a umbla fără teamă.

Ne-am căsătorit fără nicio ceremonie şi imediat am plecat în Franţa, Spania, chiar şi la Constantinopole. În această privinţă s-a ţinut de cuvânt şi în fiecare lună îmi beam cafeaua în alt loc.

Într-un oraş oarecare cu climă blândă trăia un tânăr evreu căruia îi plăcea să-şi bea cafeaua în cafenele pe trotuar şi să privească la trecători. A văzut marinari şi călători, femei cu orhidee în păr şi tot felul de scene care de care mai bizare.

Într-o zi a văzut o tânără trecând în fugă, cu hainele fluturând în urmă-i.

Era frumoasă şi, pentru că ştia că frumuseţea ne face buni, o rugă să se oprească o clipă şi să bea cafeaua împreună cu el.

— Fug, îi spuse ea.

— De cine fugi?

— De mine însămi.

Dar acceptă să stea o clipă pentru că era atât de singură.

Numele lui era Salvadore.

Au vorbit despre lanţurile muntoase şi despre operă. Au vorbit despre animale cu înveliş metalic care pot înota în lungul râului fără să iasă la suprafaţă după aer. Au vorbit despre acel lucru fabulos şi de preţ pe care fiecare îl avem şi-l ţinem secret.

— Uite, spuse Salvadore, priveşte – şi scoase o cutie emailată în exterior şi căptuşită cu un material moale în interior şi înlăuntrul ei era inima lui.

— Dă-mi-o pe-a ta în schimb.

Dar ea n-a putut să i-o dea pentru că nu călătorea împreună cu inima ei, aceasta bătea în altă parte.

I-a mulţumit tânărului şi s-a întors la soţul ei, ale cărui mâini se târau pe trupul ei ca nişte crabi.

Şi tânărul s-a gândit adesea la frumoasa femeie din acea zi însorită în care vântul îi flutura cerceii ca pe nişte aripioare de peşte.

Am călătorit timp de doi ani, apoi i-am furat ceasul şi ce bani mai avea la el şi l-am părăsit. M-am îmbrăcat ca băiat ca să trec neobservată şi, în timp ce sforăia după ce-şi băuse vinul roşu şi mâncase aproape o gâscă întreagă, m-am pierdut în întunericul care-mi fusese întotdeauna prieten.

Am avut slujbe ciudate pe corăbii şi în case mari, am învăţat cinci limbi şi n-am văzut oraşul destinului pentru încă trei ani,

apoi, dintr-o toană şi pentru că îmi voiam inima înapoi, am luat o corabie către casă. Ar fi trebuit să ştiu că nu trebuie să-mi forţez norocul în oraşul care se micşorează. Curând soţul m-a găsit şi furia că fusese jefuit şi abandonat nu pălise, deşi trăia cu altă femeie de-acum.

Un prieten de-al lui, un bărbat sofisticat, a sugerat un pariu între noi doi, un mod de a ne rezolva diferendul. Urma să jucăm cărţi şi dacă eu câştigam aveam libertatea să vin şi să plec după pofta inimii precum şi banii ca s-o fac. Dacă pierdeam, soţul meu avea să facă ce voia cu mine, deşi nu putea să mă rănească ori să mă omoare.

Ce puteam face?

Atunci, am crezut că am jucat prost, dar mai târziu am descoperit din întâmplare că pachetul de cărţi fusese măsluit, câştigătorul era fixat de la început. Aşa cum v-am spus, soţul meu nu este prost.

Valetul de cupă m-a prins.

Când am pierdut, am crezut că mă va sili să mă întorc acasă şi cu asta s-ar termina totul, dar el m-a lăsat să aştept trei zile, apoi mi-a trimis un mesaj prin care îmi fixa o întâlnire.

Când am ajuns, era împreună cu prietenul lui şi cu un ofiţer de rang înalt, un francez care s-a dovedit a fi generalul Murat.

Acest ofiţer m-a măsurat din cap până-n picioare – eram în straiele mele femeieşti, iar apoi mi-a cerut să mă schimb, deghizându-mă. Era tot numai admiraţie şi, întorcându-mi spatele, scoase o pungă mare din uniformă şi-o puse pe masă.

— Asta-i preţul asupra căruia am convenit, spuse.

Şi soţul meu numără banii cu degete tremurânde.

Mă vânduse.

Urma să mă alătur armatei, să-i urmez pe generali ca să le satisfac poftele.

Murat mă asigură că era o mare onoare.

Nu mi-au dat timp suficient ca să-mi iau inima, doar bagajele, dar le sunt recunoscătoare pentru asta; aici nu-i un loc potrivit pentru o inimă.

A tăcut. Patrick şi cu mine, care nu scoseserăm o vorbă şi nici nu ne mişcaserăm decât pentru a ne feri picioarele care ni se prăjeau, ne-am simţit incapabili să vorbim. Tot ea a întrerupt tăcerea.

— Dă-mi rachiul ăla drăcesc, o poveste merită să fie răsplătită.

Părea nepăsătoare şi umbrele care-i trecuseră peste faţă în timp ce povestea dispăruseră, dar eu simţeam cum pe chipul meu tocmai începeau să coboare.

Nu mă va iubi niciodată.

Am găsit-o prea târziu.

Am vrut s-o întreb mai multe despre oraşul ei plin de apă care nu este niciodată acelaşi, să-i văd privirea aprinzându-se de iubire pentru ceva, chiar dacă nu pentru mine, dar îşi întindea deja blănurile pregătindu-se să se culce. I-am pus cu sfială mâna pe faţă şi ea a zâmbit, citindu-mi gândurile.

— Când vom scăpa din zăpada asta, te voi duce în oraşul deghizării şi-ţi vei găsi pe cineva care să ţi se potrivească.

Altcineva. Dar eu sunt deja deghizat în aceste haine soldăţeşti.

Vreau să merg acasă.

În timpul nopţii, în timp ce dormeam, a început din nou să ningă. Dimineaţa n-am putut deschide uşa, nici Patrick, nici eu, nici toţi trei împreună. A trebuit să spargem scândura acolo unde era crăpată şi, pentru că sunt încă numai piele şi os, eu am fost primul care a şters-o într-un nămete mai înalt ca un stat de om.

Am început să sap cu mâinile zăpada năucitoare şi mortală care mă ispitea să mă cufund în ea şi să nu mai ies de-acolo niciodată. Zăpada nu arată rece, parcă n-ar avea nicio temperatură. Şi, când cade şi prinzi bucăţelele alea de nimic în mână, pare incapabilă să facă rău cuiva. Pare imposibil ca, prin simplă înmulţire, totul să fie atât de diferit.

Poate că nu. Până şi Bonaparte a început să înveţe că numărul contează. În această ţară întinsă sunt atâţia kilometri de străbătut şi oameni şi fulgi de zăpadă ce depăşesc resursele noastre.

Mi-am scos mănuşile ca să le păstrez uscate şi mi-am privit mâinile devenind din roşii albe, apoi de-un frumos albastru-marin când venele se umflă aproape purpurii, aproape de culoarea anemonelor. Îmi puteam simţi plămânii începând să îngheţe.

Acasă, la fermă, gerul de la miezul nopţii face pământul să strălucească şi înţepeneşte stelele. Acolo frigul te şfichiuieşte ca un bici, dar niciodată nu este atât de frig încât să simţi cum îngheţi din interior. Că aerul pe care-l respiri captează fluidele şi aburii, transformându-le în lacuri de gheaţă. Când inspiram aveam impresia că sunt îmbălsămat.

Mi-a trebuit aproape toată dimineaţa ca să înlătur zăpada atât cât să se poată deschide uşa. Am plecat luând cu noi praf de puşcă şi foarte puţină hrană şi-am încercat să ne croim drum spre Polonia, sau Ducatul Varşoviei, cum o numise Napoleon. Planul nostru era să ne aţinem pe lângă graniţe, apoi prin Austria, peste Dunăre, şi să ne îndreptăm spre Veneţia ori Trieste dacă porturile erau blocate. O călătorie de aproximativ două mii de kilometri.

Villanelle se pricepea să folosească busola şi hărţile; spuse că ăsta era unul din avantajele de a se fi culcat cu generali.

Înaintam mai încet ca de obicei din cauza troienelor şi am fi putut muri în mai puţin de două săptămâni de la plecare dacă n-

am fi fost obligaţi să facem un ocol care ne-a condus la un pâlc de case departe de zona armatei noastre.

Când am văzut fumul înălţându-se la oarecare distanţă am crezut că este un alt sacrificiu trist, dar Patrick jură că poate zări acoperise, nu schelărie, şi a trebuit să credem că nu rachiul dracului e cel care ne ghidează. Dacă ar fi un sat incendiat, trupele ar fi în imediata apropiere.

La sfatul lui Villanelle, am pretins că suntem polonezi. Ştia poloneza şi rusa, şi le explică sătenilor bănuitori că fuseserăm capturaţi de francezi pentru munci, dar ne uciseserăm paznicii şi fugiserăm. De aici uniformele, furate ca să evităm să fim prinşi. Când ţăranii ruşi au auzit că omorâserăm câţiva francezi, feţele li s-au luminat de bucurie, şi ne-au zorit să intrăm promiţându-ne hrană şi adăpost. De la ei, prin intermediul lui Villanelle, am aflat cât de puţin din ţară fusese cruţată, cât de cuprinzătoare fusese incendierea. Casele lor scăpaseră pentru că erau destul de departe şi mai ales pentru că cineva de rang înalt era îndrăgostit de fata păstorului de capre. O poveste ciudată despre o aventură care-i aprinsese inima şi imaginaţia deopotrivă. Acest rus le promisese să cruţe satul şi şi-a reorientat trupele ca atare, astfel încât, când noi, francezii, i-am urmat, am mers la rându-ne pe alt drum.

Se pare că iubirea poate supravieţui chiar şi pe timp de război sau într-o iarnă geroasă. Ca şi zmeura de zăpadă, ne explică gazda noastră, aşa e dragostea, şi ne spuse cum aceste firave delicatese apar întotdeauna în februarie, indiferent de vreme. Indiferent de şanse. Nimeni nu ştie de ce, când pinii sunt slăbiţi la rădăcină şi oile cele rezistente trebuie să fie ţinute în adăpost, aceste imposibile plante de seră cresc totuşi.

Fiica păstorului de capre era un fel de celebritate.

Villanelle a pretins că ea şi cu mine eram căsătoriţi şi-am fost culcaţi în acelaşi pat, în timp ce sărmanul Patrick a trebuit să împartă patul cu fiul lor, care era un idiot binevoitor. În cea de a doua dimineaţă am auzit ţipete venind dinspre porumbarul lui Patrick pe care l-am găsit ţintuit pe spate de către fiu, care avea statura unui bou. Băiatul avea un fluier de lemn şi cânta un soi de melodie în timp ce Patrick gemea sub el. Nu l-am putut urni, numai soţia gazdei noastre, lovindu-l uşor cu haina, îl trimise pe băiat, care urla şi plângea de-acum, afară în zăpadă. Nu după multă vreme se strecură înăuntru şi se întinse la picioarele mamei sale, privind tâmp.

— E-un băiat bun, îi spuse ea lui Villanelle.

Se pare că la naştere primise vizita unui duh şi duhul îi oferise minte sau putere. Soţia gazdei noastre ridică din umeri. La ce bun să ai minte în acest loc unde trebuie să ai grijă de oi şi capre şi aveai de doborât copacii? I-au mulţumit spiritului şi i-au cerut putere, şi acum fiul lor, care avea numai paisprezece ani, putea duce cinci oameni în spate ori ridica o vacă pe umeri de parcă ar fi fost un miel. Mânca dintr-o găleată pentru că nu exista o farfurie destul de mare ca să-i astâmpere pofta. Şi astfel, când mâncam, noi trei stăteam cu străchinile noastre şi ţăranul cu soţia lui mestecând pâinea lor tare, iar la capătul mesei, fiul lor care astupa cu umerii fereastra în timp ce-şi vâra şi scotea polonicul din găleată.

— O să se însoare? întrebă Villanelle.

— Desigur, spuse gazda noastră, arătându-se mirată. Orice femeie îşi doreşte un bărbat atât de puternic ca soţ. Când îi va veni timpul îi vom găsi pe cineva.

Noaptea stăteam întins alături de Villanelle şi-o ascultam cum respiră. Dormea ghemuită, cu spatele la mine şi nu dădea niciodată vreun semn că ar vrea să fie atinsă. O atingeam când eram sigur că

doarme. Îmi plimbam mâna în sus, pe spinare, şi mă întrebam dacă toate femeile au pielea atât de moale şi de fermă în acelaşi timp. Într-o noapte se întoarse spre mine pe neaşteptate şi-mi spuse să fac dragoste cu ea.

— Nu ştiu cum.

— Atunci o să fac eu dragoste cu tine.

Când mă gândesc la acea noapte, aici, în locul acesta unde voi rămâne pentru totdeauna, îmi tremură mâinile şi mă dor toţi muşchii. Am pierdut orice simţ al zilei ori al nopţii, am pierdut orice sens al muncii mele, scriind această poveste, încercând să vă transmit ce s-a întâmplat cu adevărat. Încercând să nu inventez prea mult. Mă pot gândi la ea din greşeală, cuvintele înnegurându-se în faţa ochilor mei, tocul ridicându-se şi rămânând aşa, mă pot gândi la ea ore în şir şi totuşi să pară că mă gândesc întruna la aceeaşi clipă. Părul ei pe când se apleca deasupra mea, pletele ei pe faţa şi pe pieptul meu, şi cum o priveam printre şuviţele roşii cu sclipiri aurii. Şi-a lăsat să cadă tot părul deasupra mea, iar eu am simţit că stau întins în iarba înaltă, în siguranţă.

Când am părăsit satul, aveam trasate pe hartă o serie de scurtături şi mai multă mâncare decât ar fi avut ei de risipit. M-am simţit vinovat pentru că, exceptând-o pe Villanelle, ar fi trebuit să ne omoare.

Pe oriunde ajungeam întâlneam bărbaţi şi femei care-i urau pe francezi. Bărbaţi şi femei ale căror destine fuseseră hotărâte de alţii. Nu erau dintre cei care gândeau articulat, erau oameni ai pământului care se mulţumeau cu puţin, slăvind cu fervoare obiceiurile locului şi pe Dumnezeu. Deşi vieţile nu li se schimbaseră mult, se simţeau dispreţuiţi pentru că înşişi

conducătorii lor fuseseră dispreţuiţi, nu se mai simţeau stăpâni pe ei şi urau de moarte armatele şi regii marionetă pe care Bonaparte îi planta în urma lui. Bonaparte susţinea întotdeauna că ştie ce este bine pentru un popor, ştia cum să-l îmbunătăţească, să-l educe. A ştiut; a făcut îmbunătăţiri oriunde s-a dus, dar a uitat întotdeauna că până şi oamenii simpli doresc să fie liberi să greşească după capul lor.

Bonaparte nu voia greşeli.

În Polonia am pretins că suntem italieni şi ne-am bucurat de simpatia datorată unui popor ocupat din partea altui popor ocupat. Când Villanelle şi-a dezvăluit originea veneţiană, şi-au acoperit gura cu mâna şi femeile pioase şi-au făcut cruce. Veneţia, oraşul Satanei. Era cu adevărat aşa? Şi până şi cele mai dezaprobatoare s-au târât până la ea şi-au întrebat-o dacă era adevărat sau nu că acolo trăiau unsprezece mii de prostituate, toate mai bogate ca regii.

Villanelle, căreia îi plăcea să spună poveşti, născoci câteva pe potriva celor mai sălbatice vise ale lor. Ajunse până-ntr-acolo încât le spuse că barcagiii aveau degetele de la picioare palmate şi, în timp ce eu şi Patrick abia ne stăpâneam râsul, polonezii făceau ochii mari şi unul îşi asumă chiar riscul de-a fi excomunicat sugerând că s-ar fi putut ca însuşi Christos să fi umblat pe apă datorită aceluiaşi accident din naştere.

În timpul călătoriei am aflat veşti despre La Grande Armée, câte mii muriseră, şi mi se făcea rău să aud ce prăpăd îngrozitor fusese pentru nimic. Bonaparte spunea că o noapte la Paris cu târfele va fi de-ajuns ca să-i înlocuiască pe cei morţi. Poate, dar le-ar trebui şaptesprezece ani ca să crească.

Până şi francezii începeau să obosească. Până şi femeile lipsite de ambiţie doreau ceva mai mult decât să fabrice băieţi care să fie

ucişi şi fete care să producă şi mai mulţi băieţi. Oboseam. Talleyrand i-a scris ţarului şi i-a spus: *Poporul francez este civilizat, conducătorul lui, nu...*

Nu suntem deosebit de civilizaţi, multă vreme am vrut ceea ce a vrut el. Am vrut glorie şi cuceriri şi sclavi şi osanale. Dorinţa lui a ţinut mai mult decât a noastră, căci se părea că niciodată n-o va plăti cu propria-i viaţă. Şi-a păstrat până-n ultima clipă acel ceva preţios, fabulos, undeva în spatele panoului secret, dar noi, care nu prea mai aveam altceva în afară de vieţile noastre, am mizat pe tot ce aveam încă de la început.

A văzut ce simţeam.

A reflectat la ceea ce pierdeam noi.

El avea corturi şi hrană, în timp ce noi muream.

Încerca să fondeze o dinastie. Noi luptam pentru vieţile noastre. Nu există victorie limitată. O singură cucerire duce, ineluctabil, la alta, ca să protejezi ceea ce a fost câştigat. În călătoria noastră n-am întâlnit prieteni ai Franţei, ci numai duşmani zdrobiţi. Duşmani ca tine şi ca mine, cu aceleaşi speranţe şi temeri, nici buni nici răi. Fusesem învăţat să caut monştri şi diavoli şi am găsit oameni obişnuiţi.

Dar, la rându-le, oamenii obişnuiţi căutau diavoli. Mai ales austriecii erau convinşi că francezii sunt brutali, nemeritând nici măcar dispreţul. Dar, crezându-ne în continuare italieni, erau excesiv de generoşi cu noi şi ne comparau favorabil în toate privinţele cu francezii.

Şi dacă mi-aş da la o parte masca? Ce s-ar întâmpla atunci, m-aş transforma într-un diavol chiar sub privirile lor? Mă temeam că mă vor mirosi, că nasurile lor, atât de dispreţuitoare şi deprinse să urască orice avea un iz de Bonaparte, m-ar detecta imediat. Dar se

pare că suntem aşa cum părem. Cât de găunoasă e ura noastră, dacă nu o recunoaştem decât în cele mai evidente circumstanţe!

Eram aproape de Dunăre când Patrick a început să se poarte ciudat. Călătoriserăm mai bine de două luni şi ne găseam într-o vale înconjurată de păduri de pini. Eram pe fundul ei ca nişte furnici într-o uriaşă cuşcă verde. Scăpaţi de zăpadă şi de gerul ucigător, recuperam mult din timpul pierdut. Eram optimişti, încă două săptămâni poate şi am fi ajuns în Italia. De când plecaserăm din Moscova, Patrick cântase tot timpul. Cântece de neînţeles, lipsite de melodie, nişte sunete cu care ne obişnuiserăm, pe ritmul cărora mărşăluiam. Însă de-o zi încoace era grozav de tăcut, de-abia mânca şi nu voia să vorbească. În acea seară, pe când ne aşezam în jurul focului din vale, a început să ne povestească ceva despre Irlanda, ne spunea cât de mult şi-ar dori să fie acasă. Se întreba dacă ar reuşi să-l convingă pe episcop să-i dea iarăşi o parohie. Îi plăcuse să fie preot, „şi nu doar din cauza fetelor, deşi conta şi asta, ştiu”.

Spuse că avea un rost să te duci la biserică, chiar de credeai sau nu, avea un rost să te duci la biserică şi să te gândeşti la cineva care nu-ţi era nici rudă, nici duşman.

Am spus că era o ipocrizie, iar el spuse că Domino avea dreptate în privinţa mea; că eram un puritan în străfundul inimii, că nu înţelegeam nici dezordinea, nici slăbiciunile, nici firea omenească.

M-a durut mult acest lucru, dar cred că ceea ce a spus era adevărat, căci ăsta e într-adevăr unul dintre păcatele mele.

Villanelle ne-a povestit despre bisericile din Veneţia cu picturile şi îngerii lor, cu diavolii şi hoţii, cu femeile adultere şi animalele care hălăduiau peste tot. Patrick se lumină gândindu-se că ar putea să-şi încerce norocul mai întâi la Veneţia.

Se trezi în mijlocul nopţii. Delira. Am încercat să-l liniştesc, dar este puternic şi nici eu nici Villanelle nu am riscat să fim loviţi de pumnii sau de picioarele lui. În ciuda nopţii geroase, transpira şi buzele îi erau spuzite de sânge. L-am acoperit cu toate păturile noastre, iar eu am ieşit în bezna care mă-nspăimânta şi-am strâns nişte lemne uscate ca să facem focul. Am înălţat un adevărat rug, dar nu s-a putut încălzi. Transpira şi tremura şi ţipa că-i este frig de moarte, că Diavolul i s-a cuibărit în plămâni şi-i insuflă damnarea.

A murit spre revărsatul zorilor.

Nu aveam lopeţi, nicio posibilitate de-a săpa pământul negru, aşa că l-am purtat între noi până la marginea pădurii de pini şi l-am acoperit cu ferigi, crengi şi frunze. L-am îngropat ca pe un arici, în aşteptarea verii.

Apoi ni s-a făcut frică. Din ce cauză o fi murit, şi dacă ne-am molipsit şi noi? În ciuda vremii şi-a nevoii de a merge mai departe, ne-am dus la râu şi ne-am spălat trupul şi hainele şi-am tremurat pe lângă foc, în după-amiaza ce-abia începea. Villanelle vorbea cu tristeţe despre guturai, dar pe atunci nu ştiam nimic despre această boală veneţiană care acum mă atacă în fiecare noiembrie.

Când l-am părăsit pe Patrick am lăsat cu el şi optimismul nostru.

Începuserăm să credem că ne vom sfârşi călătoria, dar acum acest lucru părea mai puţin probabil. Dacă unul murea aşa uşor, de ce n-ar muri trei? Am încercat să glumim, amintindu-ne ce faţă a făcut când băiatul cât boul i se aşezase deasupra, amintindu-ne de lucrurile pe care le vedea; odată pretinsese că o vede pe Sfânta Fecioară plimbându-se prin ceruri pe-un măgar aurit, întotdeauna vedea tot felul de lucruri şi n-avea importanţă cum sau de ce, conta că le vedea şi că ni le povestea. Poveştile erau tot ce aveam.

Ne spusese povestea miraculosului său ochi şi când anume îl descoperise pentru prima oară. Era într-o dimineaţă fierbinte în comitatul Cork şi uşile bisericii erau larg deschise, ca să poată ieşi căldura şi mirosul de sudoare pe care nici măcar o baie bună nu-l poate scoate după şase zile petrecute la câmp. Patrick tocmai rostea o splendidă predică despre iad şi primejdiile cărnii, iar privirea îi rătăcea deasupra enoriaşilor; cel puţin ochiul drept, pentru că descoperi că ochiul stâng o zbughea hăt departe peste trei câmpuri, concentrându-se asupra unei perechi de enoriaşi care comiteau adulter sub cerul liber în timp ce perechile lor îngenuncheau în biserică.

După slujbă, Patrick era profund uimit. Chiar îi văzuse sau era, asemeni Sfântului Ieronim, supus unor viziuni păcătoase? în acea după-amiază se duse să-i viziteze şi, după câteva remarci la noroc, aprecie după chipurile lor vinovate că într-adevăr făcuseră ceea ce crezuse că făcuseră.

În parohie era o femeie foarte devotată ai cărei sâni mergeau mult înainte-i şi Patrick a descoperit că, stând în micuţa lui casă parohială, putea vedea direct în dormitorul ei fără niciun telescop. Se uita uneori, doar ca să verifice că nu păcătuieşte. În cele din urmă recunoscu că Dumnezeu trebuie să-i fi dat acest ochi într-un scop fără-ndoială bun.

Nu el i-a dat puterea lui Samson?

— Şi Samson era şi el amator de femei.

Ne putea zări acum? Oare de-acolo, de lângă Sfânta Fecioară, putea privi în jos şi ne vedea cum plecăm gândindu-ne la el? Probabil că acum putea să vadă cu amândoi ochii până în zare. Îi doream să se afle în Rai, deşi nu credeam în existenţa acestui loc.

Voiam să ne vadă ajunşi acasă.

Mulţi dintre prietenii mei muriseră. Unul singur mai rămăsese dintre cei cinci băieţi cu care făcusem un haz nebun de hambarul roşu şi de vacile pe care le moşiserăm. Alţii pe care îi cunoscusem de-a lungul anilor şi cu care mă obişnuisem fuseseră răniţi mortal ori erau daţi dispăruţi pe-un câmp de luptă ori pe altul. Un oştean are grijă să nu se lege prea mult de oameni. Am văzut o ghiulea de tun despicând în două un pietrar, un om care-mi plăcea, şi am încercat să-i iau cele două jumătăţi de pe câmp, dar când m-am întors după picioare, nu le puteam deosebi dintre multe altele. A mai fost şi un dulgher pe care l-au împuşcat pentru că sculptase un iepure din patul muschetei. Când nu ne aflam în luptă, moartea pe câmpul de bătălie părea glorioasă. Dar pentru cei care erau plini de sânge, pentru cei schilodiţi şi siliţi să alerge printr-un fum înecăcios spre liniile inamice unde-i aşteptau baionetele, moartea în luptă părea doar ceea ce este. Moarte. Lucru curios era că întotdeauna ne întorceam.

La Grande Armée avea mai mulţi recruţi decât putea să instruiască şi foarte puţini dezertori, cel puţin până de curând. Bonaparte a spus că avem războiul în sânge.

Să fie adevărat?

Şi, dacă este adevărat, aceste războaie nu se vor mai sfârşi. Nici acum, nici niciodată. De câte ori strigăm „Pace!” şi alergăm acasă la iubitele noastre şi la lucrul pământului, se dovedeşte că, de fapt, nu trăim în pace ci în răgazul până la următorul război. Războiul ne pândeşte mereu din viitor. Viitorului i s-a pus cruce.

Nu, războiul nu poate fi în sângele nostru.

De ce să moară într-o iarnă geroasă, doar pentru a face pe plac unui singur om, un popor căruia îi plac strugurii şi soarele?

De ce am făcut-o eu? Pentru că l-am iubit. Era pasiunea mea şi când ne ducem la război simţim că nu mai suntem nişte oameni cu sânge călâu.

Ce crede Villanelle?

Bărbaţii sunt violenţi. Despre asta e vorba.

Să fii cu ea era ca şi cum ţi-ai lipi ochii de un caleidoscop viu. Era toată numai culori primare şi, deşi înţelegea mai bine ca mine ambiguităţile inimii, nu era echivocă în gândire.

— Vin din oraşul labirinturilor, spunea, dar dacă mă întrebi încotro s-o iei îţi spun drept înainte.

Eram de acum în Regatul Italiei, şi ea plănuia să luăm o barcă până la Veneţia, unde am putea sta cu familia ei până ce eu m-aş fi putut întoarce în siguranţă în Franţa. În schimb, îmi cerea o favoare şi această favoare se referea la redobândirea inimii sale.

— Iubita mea o are încă. Am lăsat-o acolo. Vreau să mă ajuţi s-o iau înapoi.

I-am promis ajutorul meu, dar doream şi eu ceva; de ce nu îşi scosese niciodată ghetele? Nici măcar când locuiam la ţăranii din Rusia? Nici măcar în pat?

Ea râse şi-şi dădu părul pe spate, iar ochii îi străluciră şi între sprâncene îi apărură două cute. M-am gândit că era cea mai frumoasă femeie pe care o văzusem vreodată.

— Ţi-am spus. Tata a fost barcagiu. Barcagiii nu-şi scot ghetele.

Şi asta a fost tot ce mi-a spus, dar eu m-am hotărât ca, la sosirea în oraşul ei minunat, să aflu mai multe despre aceşti barcagii şi ghetele lor.

Am avut noroc de-o călătorie plăcută, şi pe acea mare caldă şi strălucitoare războiul şi iarna geroasă păreau la o depărtare de ani

întregi. Din trecutul altcuiva. Şi astfel se face că în mai 1813 am văzut pentru prima oară Veneţia.

Să soseşti la Veneţia pe mare, aşa cum trebuie s-o facă oricine, este ca şi cum ai vedea un oraş ireal ridicându-se şi tremurând în aer. Este un truc al luminii din revărsat de zori să facă să pâlpâie clădirile, în aşa fel că par a nu sta locului. Acest oraş nu-i construit pe niciun fel de axe pe care să mi le pot imagina, ci pare că a ţâşnit, fără chibzuială, de ici şi de colo, de pretutindeni. Că a crescut ca un aluat într-o formă proprie. Nu există preliminarii, nici docuri pentru ambarcaţiunile mai mici, îţi ancorezi barca în lagună şi într-o clipă, fără nicio greutate, eşti în Piaţa San Marco. Am privit chipul lui Villanelle, chipul cuiva care se întoarce acasă, şi n-am văzut altceva decât întoarcerea acasă. Privirea îi pâlpâia pe catedrale şi pisici, îmbrăţişând tot ce vedea şi transmiţând un mesaj tăcut că se întorsese. Am invidiat-o pentru asta. Eu eram încă în exil.

Am acostat şi luându-mă de mână m-a condus printr-un labirint imposibil, peste ceva ce părea că se poate traduce ca Podul Pumnilor şi, mai mult, Canalul Closetelor, până ce am ajuns la o liniştită uliţă pe apă.

— Este spatele casei mele, spuse, uşa din faţă dă spre canal.

Aici uşile principale se deschid pe apă?

Mama şi tatăl ei vitreg ne-au primit cu acel soi de extaz de care îmi imaginam că avusese noroc fiul risipitor. Şi-au tras scaunele şi s-au aşezat mai aproape de noi, astfel încât ne atingeam toţi cu genunchii, şi mama ei se tot ridica şi se repezea afară aducând tăvi cu prăjituri şi carafe cu vin. La fiecare din poveştile noastre tatăl ei mă bătea pe spate şi exclama „Ha, ha”, iar mama ei îşi înălţa mâinile către Sfânta Fecioară şi spunea:

— Ce binecuvântare că sunteţi aici.

Faptul că eram francez nu-i deranja cu nimic.

— Nu orice francez este Napoleon Bonaparte, spuse tatăl ei. Am cunoscut câţiva cumsecade, deşi soţul lui Villanelle n-a fost atât de cumsecade.

Am privit-o uimit. Nu-mi spusese niciodată că soţul ei cel gras era francez. Am presupus că uşurinţa cu care vorbea limba mea i se trăgea de la faptul că-şi trăise cea mai mare parte din viaţă înconjurată de atâţia soldaţi.

Ea ridică din umeri, gestul ei obişnuit când nu voia să dea explicaţii, şi întrebă ce s-a întâmplat cu soţul ei.

— Ca întotdeauna, vine şi pleacă; dar te poţi ascunde.

Gândul că ne vor ascunde pe amândoi, fugari din motive diferite, îi emoţiona enorm pe părinţii lui Villanelle.

— Pe când eram măritată cu un barcagiu, spuse mama ei, în fiecare zi se întâmplau fel de fel de lucruri, dar barcagiii au spirit de clan şi acum, când sunt măritată cu un brutar – ea-l ciupi de obraz, ei îşi urmează calea lor iar eu pe a mea. (Îşi miji ochii şi se aplecă atât de tare în faţă încât am putut mirosi ce mâncase la micul dejun.) Ţi-aş putea spune atâtea poveşti care să-ţi facă părul măciucă, Henri – şi mă bătu cu palma pe genunchi atât de puternic, că am căzut pe spate pe scaun.

— Dă-i pace băiatului, spuse soţul ei, uiţi că tocmai a venit pe jos de la Moscova.

— *Madonna,* exclamă ea, cum aş putea?

Şi mă sili să mai mănânc o prăjitură.

Ghiftuit de-atâtea prăjituri şi vin, cădeam aproape de-a-npicioarelea, când ea m-a luat să-mi arate casa şi mai ales micul grilaj cu o oglindă astfel poziţionată încât să dea la iveală identitatea oricărui vizitator aflat la uşa dinspre apă.

— Nu vom fi întotdeauna acasă şi, dacă vrei să deschizi, trebuie să ştii cine este la uşă. Ca o precauţie suplimentară, cred c-ar trebui să-ţi razi barba. Noi, veneţienii, nu suntem foarte păroşi şi ai ieşi în evidenţă.

I-am mulţumit şi am dormit două zile.

În cea de a treia zi m-am trezit într-o casă cufundată în tăcere, iar în camera mea era întuneric beznă, căci obloanele fuseseră complet închise. Le-am deschis larg şi am lăsat să pătrundă lumina gălbuie care mi-a atins faţa şi s-a sfărâmat în cioburi pe podea. Puteam să văd praful în razele de soare. Camera era joasă şi cu o formă curioasă, iar pe pereţi erau locuri goale unde atârnaseră cândva tablouri. Am găsit un lavabou şi un urcior plin cu apă rece ca gheaţa, şi, după atâta frig, în această căldură, abia am suportat să-mi înmoi degetele ca să-mi alung somnul de pe ochi. Mai era şi o oglindă. De înălţimea unui stat de om, pe un suport mobil. Oglinda era argintată pe alocuri, şi m-am văzut cât eram de slab, numai oase, cu un cap prea mare şi-o barbă de tâlhar. Aveau dreptate. Trebuia să mă rad înainte să ies. De la fereastra mea care dădea spre canal am zărit multă lume trecând în bărci. Bărci cu zarzavaturi, bărci pentru pasageri, bărci cu baldachin care adăposteau doamne bogate şi bărci subţiri, ca tăişul de cuţit, cu prova ridicată. Acestea erau cele mai ciudate, pentru că proprietarii lor trebuiau să vâslească stând în picioare. După cât îmi dădeam seama, canalul era marcat la intervale regulate cu ţăruşi în dungi vesele, de unii dintre ei fiind legate bărci care-i loveau pe alţii cu vârfurile lor cojindu-şi vopseaua aurie în soare.

Am aruncat apa murdară de care mă folosisem şi resturile de barbă în canal şi m-am rugat ca trecutul meu să se fi înecat pentru totdeauna.

M-am rătăcit încă de la început. Pe unde trece Bonaparte, drumurile devin drepte, construcţiile sunt sistematizate, plăcuţele de pe străzi pot fi schimbate pentru a celebra o bătălie, dar sunt întotdeauna clar marcate. Aici, dacă dau vreo importanţă plăcuţelor, sunt fericiţi să le folosească pe aceleaşi încă o dată. Nici măcar Bonaparte n-a putut organiza Veneţia.

Este un oraş de nebuni.

Pretutindeni dădeam de câte o biserică şi uneori aveam impresia că nimeresc în aceeaşi piaţetă dar cu biserici diferite. Probabil că aici bisericile cresc peste noapte precum ciupercile şi se dizolvă la fel de repede odată cu ivirea zorilor. Poate că veneţienii le construiesc în timpul nopţii. Când erau la apogeul puterii lor, construiau zilnic câte un galion complet echipat. De ce nu şi o biserică, cu tot ce trebuie? Singurul loc raţional din întreg oraşul este grădina publică şi chiar şi acolo, într-o noapte ceţoasă, au răsărit patru biserici sepulcrale înghiţind pinii aliniaţi ca la armată.

Nu m-am întors la casa brutarului timp de cinci zile pentru că n-am putut găsi drumul şi pentru că-mi era jenă să vorbesc în franceză cu aceşti oameni. Am tot mers, uitându-mă după prăvălioarele cu pâine, adulmecând asemeni unui câine ce ia urma, sperând să găsesc un indiciu în aer. Dar n-am găsit decât biserici.

În cele din urmă, am dat un colţ, un colţ pe unde, jur, mai trecusem de sute de ori înainte şi am văzut-o pe Villanelle împletindu-şi părul într-o barcă.

— Am crezut că ai plecat în Franţa, spuse. Mama avea inima frântă. Te vrea de fiu.

— Am nevoie de o hartă.

— Nu te-ar ajuta. Este un oraş viu. Lucrurile se schimbă.

— Villanelle, oraşele nu se schimbă.

— Ba da, Henri.

Mi-a spus să mă urc în barcă, promiţându-mi ceva de mâncare pe drum.

— Te iau într-un tur, şi apoi n-o să te mai rătăceşti.

Barca mirosea a urină şi a varză şi am întrebat-o a cui este. Mi-a spus că-i aparţinea unui om care creştea urşi. Un admirator al ei. Învăţasem să nu-i pun prea multe întrebări: adevăr sau minciună, răspunsurile erau de obicei nesatisfăcătoare.

Am alunecat uşor din zona însorită, prin tunele îngheţate care m-au făcut să-mi clănţăne dinţii în gură, pe lângă barje igrasioase de muncitori, trase de cargourile lor fără nume.

— Acest oraş se închide asupra lui însuşi. Canalele ascund alte canale, aleile se încrucişează şi se reîncrucişează astfel încât nu le mai recunoşti dacă n-ai trăit aici toată viaţa. Chiar când cunoşti piaţetele şi poţi trece din Rialto în ghetou şi apoi afară în lagună cu toată încrederea, tot rămân locuri pe care nu le găseşti niciodată, şi dacă le găseşti s-ar putea să nu mai vezi niciodată San Marco. Lasă-ţi destul timp pentru ceea ce faci şi fii pregătit să mergi pe alt drum, să faci ceva ce n-ai avut în minte dacă acolo te conduc străzile!

Am vâslit desenând pe apă o formă ce părea să fie un opt, mereu acelaşi. Când i-am sugerat lui Villanelle că ţinea morţiş să fie misterioasă şi mă ducea pe-un drum pe care nu-l voi mai recunoaşte niciodată, ea zâmbi şi-mi spuse că mă duce pe un drum străvechi pe care numai un barcagiu poate spera să şi-l amintească.

— Oraşele din interior nu apar pe nicio hartă.

Am trecut pe lângă palate prădate, cu perdele atârnând la ferestrele fără obloane şi din când în când puteam zări câte o siluetă subţire la un balcon sfărâmat.

— Sunt exilaţii, cei pe care francezii i-au alungat. Aceşti oameni sunt morţi, dar nu dispar.

Am trecut pe lângă un grup de copii ale căror chipuri erau bătrâne şi pline de răutate.

— Te duc să-mi vezi prietena.

Canalul pe care a cotit era plin de gunoaie şi şobolani ce pluteau cu burţile rozalii în sus. Uneori era aproape prea îngust ca să putem trece, şi atunci ea împingea în pereţi, răzuind cu vâsla generaţii întregi de mâl. Nimeni nu putea trăi aici.

— Ce oră ar putea fi?

Villanelle râse.

— Ora de vizită. Am adus un prieten.

Trase barca într-un refugiu care puţea, şi acolo, pe-un strat de coşuri ce-abia se ţinea la suprafaţa apei, aşezată pe vine, am zărit o femeie atât de murdară şi scofâlcită încât cu greu te puteai gândi la ea ca la o fiinţă umană. Părul îi licărea, un soi de mucegai fosforescent îi era agăţat în plete şi-i dădea ceva din înfăţişarea unui diavol din străfundul pământului. Era înfăşurată într-un material căruia nu-i puteai ghici culoarea ori desenul. La una din mâini nu avea decât trei degete.

— Am fost plecată, spuse Villanelle. Am fost plecată mult timp, dar n-o să mai plec. Asta este Henri.

Bătrâna creatură continua s-o privească pe Villanelle. Vorbi în scurt timp.

— Zici că ai fost plecată, iar eu am stat de veghe aşteptându-te cât timp erai plecată şi uneori ţi-am zărit stafia cum se-ndepărtează plutind. Ai fost în pericol şi vei mai fi, dar nu vei mai pleca. Nu în această viaţă.

În locul unde stătea ciucită nu era deloc lumină. Clădirile de pe ambele părţi ale apei se închideau ca un arc deasupra capetelor

noastre. Atât de aproape încât acoperişurile păreau că se ating în unele locuri. Eram în canalul de scurgere?

— Ţi-am adus peşte.

Villanelle scoase un pachet pe care bătrâna îl mirosi înainte de a-l vârî sub fuste. Apoi se întoarse către mine.

— Fii atent la vechii duşmani cu o nouă înfăţişare.

— Cine este? am întrebat curând după ce ne îndepărtaserăm în siguranţă.

Villanelle ridică din umeri şi-am ştiut că nu-mi va da răspunsul real.

— O exilată. Locuia aici.

Şi-mi arătă spre o clădire părăsită cu un dublu stăvilar care fusese lăsat să se scufunde, aşa că acum apele pătrunseseră în încăperile de jos. Etajele superioare erau folosite ca depozite şi de la una din ferestre atârna un scripete.

— Se spune că pe când locuia acolo luminile nu se stingeau niciodată înainte de ivirea zorilor, iar beciurile aveau vinuri atât de rare că puteai muri dacă beai mai mult de-un pahar. Avea corăbii pe mare, care aduceau atâtea mărfuri încât făcuseră din ea una dintre cele mai bogate femei din Veneţia. Când ceilalţi vorbeau despre ea, o făceau cu respect, şi când se refereau la soţul ei îi spuneau „soţul doamnei celei bogate”. Şi-a pierdut averile când Bonaparte a pus ochii pe ele şi se zice că Joséphine poartă acum bijuteriile ei.

— Joséphine poartă bijuteriile multor oameni, am spus.

Am vâslit ieşind din oraşul ascuns în piaţete însorite şi canale largi care îmbrăţişau opt ori nouă bărci şi tot mai rămânea loc pentru fragilele ambarcaţiuni de plăcere ale vizitatorilor.

— Acum e vremea lor. Şi, dacă stai până în august, poţi sărbători ziua de naştere a lui Bonaparte. Dar până atunci ar putea să fie mort. În acest caz trebuie neapărat să stai până în august şi-i vom celebra funeraliile.

Oprise barca în faţa unei locuinţe impozante ce se înălţa preţ de şase etaje şi stăpânea cea mai bună parte din acest canal curat şi elegant.

— În casa aceea îmi vei găsi inima. Trebuie să intri,

Henri, şi să mi-o aduci.

7

Era nebună? Vorbiserăm la modul figurat. Inima îi era în trup, ca şi a mea. Am încercat să-i explic acest lucru, dar ea îmi luă mâna şi mi-o puse pe pieptul ei.

— Simte şi singur.

Am vrut să simt şi mi-am plimbat mâna în sus şi-n jos fără nicio fereală. N-am putut simţi nimic. Mi-am lipit urechea de trupul ei şi m-am ghemuit rămânând nemişcat pe fundul bărcii, iar un gondolier care tocmai trecea ne-a zâmbit înţelegător.

Nu auzeam nimic.

— Villanelle, dacă nu ai avea inimă, ai fi moartă.

— Soldaţii alături de care ai trăit crezi că aveau inimă? Crezi că soţul meu cel gras avea o inimă pe undeva prin straturile alea de grăsime?

De data asta am ridicat din umeri.

— E un fel de-a spune, ştii şi tu.

— Ştiu, dar ţi-am mai spus-o. Acesta este un oraş neobişnuit, aici toate lucrurile se prezintă altfel.

— Vrei să intru în casa aia şi să-ţi caut inima?

— Da.

Părea ireal.

— Henri, când ai plecat din Moscova, Domino ţi-a dăruit un ţurţure cu un fir de aur înlăuntru. Unde-i acum?

I-am spus că nu ştiu ce s-a întâmplat cu el, presupuneam că s-a topit în bagaj şi că am pierdut firul de aur. Îmi era ruşine că l-am pierdut, dar, când a murit Patrick, o vreme am uitat să mai am grijă de lucrurile la care ţineam.

— E la mine.

— Ai aurul?

Eram neîncrezător, uşurat. Probabil că-l găsise şi astfel, până la urmă, nu-l pierdusem pe Domino.

— Am ţurţurele.

Pescui în geantă şi-l scoase tot atât de rece şi de tare ca în ziua în care Domino îl smulsese din coviltir şi mă expediase. L-am răsucit în mână. Barca urca şi cobora şi pescăruşii îşi urmau calea obişnuită. Am privit-o întrebător, dar ea ridică doar din umeri şi-şi întoarse faţa din nou către casă.

— În noaptea asta, Henri. În această noapte vor fi la Fenice. Te voi aduce aici şi te voi aştepta, dar mă tem să intru, ca nu cumva să nu mă mai simt în stare să plec.

Îmi luă ţurţurele.

— Când îmi vei aduce inima, îţi voi da acest miracol.

— Te iubesc, am spus.

— Eşti fratele meu, spuse ea şi-am vâslit îndepărtându-ne.

Am luat cina împreună cu ea şi părinţii ei; aceştia au insistat să le dau detalii despre familia mea.

— Vin dintr-un sat înconjurat de dealuri care se întind până departe, de-un verde strălucitor presărat cu păpădii. E şi-un râu cu maluri inundate în fiecare iarnă, iar vara sufocate de mâl. Depindem de râu. Depindem de soare. Acolo de unde vin eu nu

sunt străzi şi piaţete, doar căsuţe, de obicei cu un singur etaj, şi-ntre ele poteci trasate de paşii care le-au străbătut şi nu de mâinile care le-au desenat. Nu avem biserică, folosim hambarul, şi iarna trebuie să ne strecurăm pe lângă clăile de fân. N-am băgat de seamă Revoluţia. Ca şi pe voi, ne-a luat prin surprindere. Gândurile noastre sunt întotdeauna la uneltele de lemn pe care le ţinem în mână, la grânele pe care le cultivăm şi întotdeauna la Dumnezeu. Mama mea era o femeie pioasă şi, când a murit, tata a spus că şi-a întins braţele spre Maica Sfântă şi chipul i s-a luminat din interior. A murit din cauza unui accident. A căzut un cal peste ea şi i-a frânt şoldul, iar noi n-avem leac pentru asemenea lucruri, numai pentru colici şi nebunie. Asta s-a întâmplat în urmă cu doi ani. Tata continuă să tragă la plug şi să prindă cârtiţele care răscolesc câmpul. Dacă o să pot, mă voi duce acasă la strânsul recoltei şi-l voi ajuta. Acolo îmi este locul.

— Şi inteligenţa ta, Henri? mă întrebă Villanelle, pe jumătate sarcastică. Un om ca tine, învăţat de un preot, care-a călătorit atâta şi-a luptat. Ce părere ai despre întoarcerea la vite?

Am ridicat din umeri.

— La ce foloseşte inteligenţa?

— Ai putea să-ţi încerci norocul aici, spuse tatăl ei, sunt multe şanse pentru un tânăr.

— Poţi sta cu noi, spuse mama ei.

Dar ea n-a spus nimic şi eu nu puteam să stau şi să-i fiu frate, când inima mea tânjea după iubirea ei.

— Ştii, spuse mama ei, apucându-mă de braţ, ăsta nu-i un oraş ca toate celelalte. Paris? scuip pe el. (Scuipă.) Ce-i Parisul? Doar câteva bulevarde şi nişte magazine scumpe. Aici sunt mistere pe care numai morţii le cunosc. Ascultă ce-ţi spun, barcagiii de aici au degetele de la picioare palmate. Nu, nu zâmbi, e adevărat. Am fost

măritată cu unul şi de aceea ştiu şi am adus pe lume fii din căsătoria mea precedentă. (Îşi ridică piciorul în aer şi încercă să-şi atingă degetele.) între fiecare deget vei găsi o pieliţă şi cu acele pieliţe ei merg pe apă.

Soţul ei nu răcni şi nici nu izbi în urciorul cu apă aşa cum făcea de obicei când găsea că un lucru este nostim. Îmi întâlni privirea şi-mi zâmbi cu jumătate de gură.

— Un bărbat trebuie să fie receptiv. Întreab-o pe Villanelle.

Dar ea avea buzele cusute şi-n scurt timp părăsi încăperea.

— Are nevoie de un nou bărbat, spuse mama ei, aproape cu rugăminte în glas, odată ce bărbatul ăla e înlăturat... În Veneţia se întâmplă atât de des accidente, e atât de întuneric, iar apele sunt atât de adânci. Cine ar fi surprins dacă ar mai muri cineva?

Soţul ei îi puse mâna pe braţ.

— Nu stârni duhurile.

După ce am terminat masa şi tatăl moţăia în timp ce mama broda o haină, Villanelle mă duse la barcă şi plecarăm alunecând pe apa întunecată. Schimbase barca ce mirosea a urină şi varză cu o gondolă şi vâslea stând în picioare în felul acela graţios, într-o parte. Spuse că era o deghizare mai bună; gondolierii dau adesea târcoale caselor mari în speranţa că vor căpăta de lucru. Eram cât pe ce s-o întreb de unde are barca, dar cuvintele mi-au murit pe buze când am zărit semnele de la proră.

Era o barcă funerară.

Noaptea era răcoroasă, dar nu întunecată; o lună strălucitoare ne proiecta grotesc umbrele pe apă. Am ajuns curând la stăvilar şi, aşa cum promisese, casa părea goală.

— Cum pătrund înăuntru? am şoptit în timp ce lega barca de-un inel de fier.

— Cu asta. (Mi-a dat o cheie. Netedă şi plată, precum cheia de la închisoare.) Am păstrat-o ca să-mi aducă noroc. Dar nu mi-a adus niciodată, deloc.

— Cum să-ţi găsesc inima? Casa asta are şase etaje.

— Ascultă s-o auzi bătând şi uită-te în locurile cele mai imposibile. Dacă apare vreun pericol, voi ţipa ca un pescăruş peste apă şi atunci trebuie să te întorci degrabă.

Am părăsit-o şi am păşit în holul încăpător, trezindu-mă faţă în faţă cu un animal în mărime naturală, cu un corn ieşindu-i din cap. Am scos un ţipăt scurt, dar înăbuşit. În faţa mea se afla o scară din lemn care se rotea la jumătatea drumului şi dispărea în mijlocul casei. M-am hotărât să încep de sus şi apoi s-o iau în jos. Nu mă aşteptam să găsesc ceva, dar presimţeam că, dacă n-aş fi putut să-i descriu lui Villanelle fiecare încăpere, m-ar fi silit să mă întorc. Eram convins de asta.

Prima uşă pe care am deschis-o nu mi-a dezvăluit nimic altceva decât o harpă.

A doua încăpere a cărei uşă am deschis-o avea cincisprezece ferestre cu vitralii.

A treia nu avea deloc ferestre iar pe podea, unul lângă altul, se aflau două sicrie, cu capacele deschise şi căptuşite cu mătase albă.

A patra încăpere era acoperită cu rafturi din podea până în tavan, iar rafturile erau înţesate cu cărţi pe mai multe rânduri. Era şi o scară.

În a cincea încăpere ardea o lumină şi era o hartă a lumii, acoperind tot peretele. O hartă cu balene înotând în mare şi monştri înspăimântători care mâncau pământul. Erau marcate diverse drumuri ce păreau că dispar sub pământ, iar alteori se

opreau abrupt la malul mării. În fiecare colţ stătea un cormoran având în cioc un peşte care se zbătea.

A şasea încăpere era o cameră de lucru; o tapiserie cam pe trei sferturi terminată era aşezată în ramă. Reprezenta o tânără aşezată turceşte în faţa unui pachet de cărţi. Era Villanelle.

A şaptea încăpere era o cameră de studiu; biroul era burduşit cu caiete acoperite cu un scris de mână mărunt şi subţire. Scris pe care nu l-am putut descifra.

În cea de a opta încăpere se afla doar o masă de biliard şi o uşiţă pe o latură a camerei. Am fost atras de această uşă şi, când am deschis-o, am dat de o încăpere în care se aflau rochii de tot felul, ce miroseau a mosc şi tămâie. Camera unei femei. Aici nu am simţit nicio teamă. Am vrut să-mi îngrop faţa în haine şi să zac pe podea învăluit de acel miros. M-am gândit la Villanelle şi la părul ei răsfirat pe faţa mea şi m-am întrebat dacă aşa se simţise şi ea cu această femeie seducătoare ce mirosea atât de dulce. În jurul încăperii se aflau cutii din abanos cu monogramă. Am deschis una şi am constatat că era plină cu sticluţe, înăuntru se aflau aromele plăcerii şi pericolului. Fiecare sticluţă conţinea cel mult cinci picături aşa că m-am gândit că sunt esenţe de mare valoare şi foarte puternice. Fără să mă gândesc, am pus una în buzunar şi m-am întors cu gândul să plec. Dar în acea clipă, m-a oprit un zgomot. Un zgomot ca de şoarece ori de gândac. Un zgomot regulat, constant, ca bătaia unei inimi. Propria mea inimă a pierdut o bătaie şi-am început să iau la rând rochie cu rochie, în grabă, împrăştiind pantofii şi lenjeria. M-am aşezat pe vine şi-am ascultat iarăşi. Era undeva jos, ascuns.

Am început să mă târăsc pe coate sub unul din rafturile pentru haine şi am găsit un vas indigo împachetat într-o cămaşă de noapte. Vasul palpita. Nu am avut curajul să-l deschid. Nu am

avut curajul să verific ce este acel lucru preţios şi fabulos, dar ştiu că l-am luat aşa cum era, înfăşurat în cămaşa de noapte, am coborât cele două etaje şi l-am scos apoi afară în noaptea pustie.

Villanelle, aplecată în afara bărcii, privea apa. Când mă auzi ridică mâna ca să mă oprească şi, fără să mă întrebe nimic, vâsli cât mai departe în lagună. În cele din urmă se opri, transpiraţia îi lucea palid în lumina lunii. I-am întins bocceaua.

Oftă; mâinile îi tremurau; apoi mă rugă să mă întorc cu spatele.

Am auzit cum scoate dopul vasului şi apoi un sunet ca de gaz care iese. Apoi nişte sunete îngrozitoare – se îneca, înghiţea – şi doar frica m-a ţinut la celălalt capăt al bărcii, auzind-o cum probabil moare.

Tăcere. Mi-a atins spatele şi când m-am întors m-a apucat din nou de mână şi mi-a pus-o pe pieptul ei.

Inima îi bătea.

Imposibil.

Vă spun, inima îi bătea.

Mi-a cerut cheia şi, punând într-o cutie atât cheia cât şi cămaşa de noapte, le-a scufundat în apă şi-a zâmbit atât de radioasă încât, deşi totul fusese o nebunie, meritase. M-a întrebat ce am văzut şi i-am povestit despre fiecare încăpere şi la fiecare încăpere întreba despre o alta şi apoi i-am spus despre tapiserie. S-a albit la faţă.

— Dar spui că nu era terminată?

— Doar pe trei sferturi.

— Şi eram eu? Eşti sigur?

De ce era atât de tulburată? Pentru că, dacă tapiseria ar fi fost terminată şi femeia i-ar fi ţesut în ea inima, ar fi fost prizonieră pentru totdeauna.

— Nu înţeleg nimic din toate astea, Villanelle.

— Nu te mai gândi la nimic, eu îmi am inima, iar tu miracolul.

Şi-şi răsfiră pletele şi mă duse vâslind până acasă învăluit în această volatilă pădure roşcată.

Am dormit prost, visând cuvintele bătrânei, „Fii atent la vechii duşmani cu o nouă înfăţişare”, dar dimineaţa mama lui Villanelle m-a trezit îmbiindu-mă cu ouă şi cafea, noaptea s-a dus şi coşmarurile ei păreau că aparţin aceleiaşi fantezii.

Acesta este oraşul nebunilor.

Mama ei s-a aşezat pe marginea patului sporovăind şi îndemnându-mă s-o rog pe Villanelle să se mărite cu mine când va fi liberă.

— Am avut un vis azi-noapte, spuse ea. Un vis în care apărea moartea. Cere-o de nevastă, Henri.

Când am ieşit împreună în acea după-amiază am rugat-o, dar ea a scuturat din cap.

— Nu-ţi pot da inima mea.

— N-am nevoie de ea!

— Poate că nu, dar eu trebuie s-o dăruiesc. Tu eşti fratele meu.

Când i-am povestit mamei ei ce s-a întâmplat, s-a oprit din copt.

— Eşti prea normal pentru ea, ei îi plac nebunii. I-am spus să se potolească, dar nu vrea. Vrea ca în fiecare zi să fie Rusaliile.

Apoi mormăi ceva despre insula înfricoşătoare şi se învinui pe sine, dar eu nu-i întreb nimic pe aceşti veneţieni când mormăie; e treaba lor.

Am început să mă gândesc să plec în Franţa şi, deşi gândul că n-o voi mai vedea în fiecare zi îmi îngheţa inima mai tare ca orice iarnă geroasă, mi-am adus aminte acele cuvinte ale ei, cuvinte pe care le spusese când Patrick cu ea şi cu mine stăteam într-o colibă rusească şi beam rachiul diavolului...

N-are sens să iubeşti pe cineva alături de care te poţi trezi doar din întâmplare.

Se spune că acest oraş poate primi pe oricine. Se pare că aici fiecare naţionalitate este reprezentată într-o proporţie oarecare. Sunt aici visători şi poeţi, pictori peisagişti rău mirositori şi cei ca mine, vântură-lume care au nimerit aici din întâmplare şi n-au mai plecat niciodată. Toţi caută ceva, călătorind prin lume, peste şapte mări, mereu în aşteptarea unui motiv ca să se oprească. Eu nu mai caut, eu am găsit ceea ce vreau şi nu pot avea. Dacă aş rămâne, n-aş rămâne pentru că sper, ci din cauza fricii. Frica de a fi singur, de a fi despărţit de o femeie care prin simpla ei prezenţă face ca tot restul vieţii mele să pară un noian de umbre.

Spun că o iubesc. Dar ce înseamnă asta?

Înseamnă că-mi revizuiesc viitorul şi trecutul în lumina acestui sentiment. E ca şi cum as scrie într-o limbă străină în care pe neaşteptate pot citi. Fără vorbe, ea mă explică mie însumi. Ca orice duh, nu ştie ce face.

N-am fost un soldat bun, pentru că mi-a păsat prea mult de ce urma să se întâmple. Nu m-am putut niciodată pierde în larma tunurilor, în momentul luptei şi al urii. Mintea mi-o lua razna înainte, plină de imagini cu câmpuri ale morţii şi cu toate acele lucruri care fuseseră durate timp de ani buni, şi care apoi se pierdeau într-o zi-două.

Am rămas pentru că nu aveam unde altundeva să mă duc.

Nu vreau s-o mai fac.

Oare toţi îndrăgostiţii se simt neajutoraţi şi bravi în prezenţa iubitei? Neajutoraţi pentru că dorinţa de a te încovriga precum un câine de companie este întotdeauna pe-aproape. Bravi pentru că, de-ar trebui, ştii că ai înjunghia un balaur, înarmat doar cu un briceag de buzunar.

Când visez la un viitor în braţele ei, nu-mi apar niciodată zile întunecate, nici măcar o răceală şi, deşi ştiu că este un nonsens, chiar cred că am fi fericiţi pentru totdeauna şi că odraslele noastre ar schimba lumea.

Vorbesc ca soldaţii care visează că se înapoiază acasă...

Nu. Din când în când ar dispărea zile în şir şi eu aş jeli. Ar uita că avem copii şi m-ar lăsa pe mine să am grijă de ei. Casa noastră ar juca-o la cazinou, iar dacă aş duce-o să trăim în Franţa, ar ajunge să mă urască.

Ştiu toate astea, dar nu contează.

Niciodată nu-mi va fi credincioasă.

Mi-ar râde în nas.

Mi-ar fi întotdeauna teamă de trupul ei din cauza puterii pe care o are.

Şi, în ciuda acestor lucruri, când mă gândesc la plecare, îmi simt pieptul greu de tot.

Înflăcărare. Prima iubire. Dorinţă.

Pasiunea mea poate fi explicată. Dar un lucru este sigur; Villanelle este astfel făcută încât tot ce atinge ea devine revelaţie.

Mă gândesc mult la trupul ei; nu că îl posed, ci doar că îl privesc cum se răsuceşte în somn. Nu stă niciodată locului; fie se zbuciumă în barcă, fie aleargă nebuneşte cu braţele-ncărcate de varză. Nu este niciodată nervoasă, doar că nu-i stă în fire să rămână nemişcată. Când i-am spus cât de mult îmi place să stau culcat pe câmpul verde strălucitor şi să privesc cerul albastru strălucitor, ea mi-a spus: „Poţi face asta când eşti mort, spune-le să lase deschis capacul sicriului”.

Dar ştie cum este cerul. O pot vedea de la fereastra mea cum vâsleşte foarte încet şi priveşte în albastrul desăvârşit căutând prima stea.

S-a hotărât să mă înveţe să vâslesc. Ba mai mult: să vâslesc în stil veneţian. Am plecat în zori într-o gondolă roşie din cele folosite de poliţie. Nu mi-am bătut capul s-o întreb cum a făcut rost de ea. În zilele din urmă fusese foarte fericită; îmi lua adesea mâna punându-mi-o pe inima ei, ca un bolnav căruia i s-a dat o a doua şansă.

— Dacă totuşi eşti hotărât să fii păstor de capre, măcar să te trimit acasă cu o meserie temeinică. În momentele de linişte îţi poţi construi o barcă, poţi naviga în josul râului despre care vorbeşti gândindu-te la mine.

— Ai putea veni cu mine dacă ai vrea.

— Nu vreau. Ce-aş face cu un sac de cârtiţe şi fără nicio masă de joc la orizont?

Ştiam şi eu asta, dar nu mi-a plăcut deloc să o aud.

Nu eram un vâslaş înnăscut şi nu o dată am înclinat barca atât de rău încât am căzut amândoi şi Villanelle m-a apucat de ceafă ţipând că se îneacă.

— Trăieşti pe apă, am protestat eu când m-a tras sub apă, ţipând cât o ţineau puterile.

— Aşa-i. Trăiesc pe apă, nu în apă.

Uimitor, nu ştia să înoate.

— Barcagiii n-au nevoie să înoate. Un barcagiu n-are de ce să ajungă în apă. Nu putem să mergem acasă până nu ne uscăm, m-aş face de râs.

Nici măcar entuziasmul ei nu m-a putut ajuta să mă descurc cum trebuie, şi seara, cu părul încă ud, ea înhăţă iarăşi vâslele şi-mi spuse să mergem mai bine la cazinou.

— Poate că pentru asta eşti bun.

Nu mai fusesem niciodată într-un cazinou şi am fost dezamăgit aşa cum mă dezamăgise cu ani în urmă bordelul. Lăcaşurile păcatului sunt mult mai păcătoase în imaginaţie. Nu există un pluş roşu de un roşu atât de aprins ca acela pe care-l visezi. Nici femei cu picioarele atât de lungi cât crezi că s-ar aţine pe-acolo. Şi, în închipuire, aceste locuri sunt întotdeauna libere.

— Sus este o cameră de biciuit, îmi spuse, dacă te interesează.

Nu. M-ar plictisi. Ştiu ce înseamnă biciuirea. Am aflat totul de la prietenul meu preotul. Sfinţilor le place să fie biciuiţi şi am văzut o sumedenie de imagini cu cicatricele lor extatice şi privirile pofticioase. Să priveşti cum este biciuit un om obişnuit nu poate avea acelaşi efect. Carnea de sfânt este moale şi albă, întotdeauna ascunsă de lumina zilei. Când biciul o descoperă, este momentul de plăcere, momentul când ceea ce a fost ascuns este dat la iveală.

Am lăsat-o să privească şi, când am văzut tot ce era de văzut din interioarele cu marmură rece, sticlă jivrată şi postav zgâriat, m-am retras lângă fereastră şi mi-am odihnit mintea privind canalul ce strălucea dedesubt.

Aşadar trecutul era dus. Scăpasem. Asemenea lucruri sunt posibile.

Mă gândeam la satul meu şi la rugul pe care îl aprindeam la sfârşitul iernii; scăpăm de lucrurile care nu ne mai trebuiau; celebram viaţa ce urma să vină. Opt ani de ostăşie se duseseră în canal odată cu barba care nu mi se potrivea. Opt ani de Bonaparte.

Mi-am văzut imaginea reflectată în fereastră; acesta era chipul care devenisem. În spatele imaginii mele am văzut-o pe Villanelle lipită cu spatele de perete, iar în faţa ei era un bărbat care îi bloca drumul. Îl privea calmă, dar mi-am dat seama după felul cum îşi ridica umerii că îi era teamă.

Era foarte lat, o uriaşă întindere întunecată precum o pelerină de matador.

Stătea cu picioarele depărtate, cu un braţ sprijinit de perete astfel încât îi bloca trecerea, iar cu celălalt braţ în buzunar. Ea-l împinse repede şi pe neaşteptate, şi tot pe-atât de repede mâna lui zbură din buzunar şi o lovi. Am auzit sunetul şi când am sărit ea se şi furişase pe sub braţul lui şi trecuse în fugă pe lângă mine, apucând-o în jos pe scări. Nu mă puteam gândi la nimic altceva decât că trebuie să ajung la ea înaintea lui, dar el pornise deja în urmărirea ei. Am deschis fereastra şi-am făcut un salt în canal.

Am ţâşnit la suprafaţă cu chipul acoperit de ierburi şi-am înotat până la barca noastră, am slăbit nodul, aşa că atunci când ea a sărit ca o pisică înăuntru, i-am strigat să vâslească încercând să mă caţăr peste marginea bărcii. Ea nu m-a băgat în seamă şi a vâslit, iar eu am fost târât în urmă ca acel delfin domesticit pe care îl ţine un tip la Rialto.

— El e, îmi spuse, când în cele din urmă m-am rostogolit grămadă la picioarele ei. Am crezut că este tot plecat, am spioni buni.

— Soţul tău?

Scuipă în canal.

— Da, unsurosul şi perversul ăla de bărbatu-meu.

M-am ridicat.

— Ne urmăreşte.

— Ştiu o cale; nu degeaba sunt fiică de barcagiu.

Am ameţit din cauza vitezei pe care a imprimat-o bărcii şi de cât de mult a vâslit numai în cercuri. Muşchii braţelor i se încordaseră atât de tare că parcă stăteau să-i ţâşnească prin piele şi când am trecut prin dreptul unei lumini i-am văzut venele conturate. Respira greu, curând trupul i-a fost tot atât de ud ca şi al meu. Înaintam pe-o fâşie de apă care devenea tot mai îngustă şi se înfunda într-un perete alb. În ultima secundă, când mă aşteptam să aud cum barca noastră crapă ca surcelele, Villanelle a luat o curbă imposibilă şi ne-am tras într-un golfuleţ care ne-a dus într-un tunel ce picura.

— Ajungem curând acasă, Henri, stai calm.

Era prima oară când o auzeam folosind cuvântul „calm”.

Am tras lângă stăvilarul casei ei, dar, pe când ne pregăteam să legăm barca, o proră alunecă tăcut din spatele nostru şi m-am trezit privind chipul bucătarului.

Bucătarul.

Carnea din jurul gurii i se clinti într-o umbră de zâmbet. Era cu mult mai solid decât pe vremea când îl cunoscusem, cu fălci ce-i atârnau ca nişte cârtiţe moarte şi un sac durduliu de piele care-i ţinea capul pe umeri. Ochii i se micşoraseră, iar sprâncenele, întotdeauna stufoase, îmi păreau acum ameninţătoare ca nişte santinele. Îşi puse mâinile pe marginea bărcii, mâini cu o sumedenie de inele parcă îndesate cu forţa în carne. Mâini roşii.

— Henri, spuse, ce plăcere.

Privirea întrebătoare pe care mi-o aruncă Villanelle se lupta cu privirea plină de dezgust aţintită asupra lui. El văzu acest conflict şi, atingând-o uşor, cât s-o facă să tresară, spuse:

— S-ar zice că Henri a fost norocul meu. Datorită lui şi micilor lui şiretlicuri am fost alungat de la Boulogne şi trimis la Paris ca să am grijă de depozite. N-am fost niciodată omul care să aibă grijă de

ceva dacă nu aveam şi eu ceva de câştigat. Nu-ţi face plăcere, Henri, să-ţi întâlneşti un vechi prieten şi să vezi cât este de prosper?

— Nu vreau să am nimic de-a face cu tine, am spus.

Zâmbi iarăşi şi de această dată i-am zărit dinţii. Ce mai rămăsese din ei.

— Dar vrei, cu siguranţă, să ai de-a face cu soţia mea. Soţia mea – pronunţă aceste cuvinte foarte rar. Apoi chipul lui căpătă o expresie veche pe care o cunoşteam bine.

— Mă surprinde să te văd aici, Henri. N-ar trebui să fii cu regimentul tău? Nu-i vreme de vacanţă, măcar că eşti unul din favoriţii lui Bonaparte.

— Nu-i treaba ta.

— Într-adevăr, nu e, dar n-o să te superi dacă le voi pomeni de tine câtorva prieteni de-ai mei, nu-i aşa?

Se întoarse spre Villanelle.

— Am şi alţi prieteni care vor fi interesaţi să afle ce s-a întâmplat cu tine. Prieteni care au plătit o groază de bani ca să te cunoască. Va fi mai simplu dacă vii cu mine acum.

Ea îl scuipă în faţă.

Ce s-a întâmplat după aceea nu îmi este prea clar, deşi am avut timp să mă gândesc ani în şir la asta. Ani liniştiţi, în care nimic nu urma să mă distragă. Îmi amintesc că el s-a înclinat în faţă, când ea l-a scuipat, şi a încercat s-o sărute. Îmi amintesc gura lui deschizându-se şi apropiindu-se de ea, mâinile lui desprinzându-se de barcă, trupul îndoit. Mâna lui frecându-se de sânii ei. Gura lui. Gura lui este imaginea cea mai limpede pe care o am. O gură roz-deschis, o cavernă de carne, şi apoi limba lui, vizibilă ca o râmă ce iese din gaura ei. Ea l-a împins şi, cum se afla între cele două

bărci, el şi-a pierdut echilibrul şi-a căzut peste mine, aproape strivindu-mă. Şi-a pus mâinile pe gâtul meu; am auzit-o pe Villanelle strigându-mă; îmi azvârli cuţitul ei. Un cuţit veneţian, subţire şi plin de cruzime.

— Partea moale, Henri, ca la ariciul de mare.

Aveam cuţitul în mână şi l-am înfipt în el, într-o parte. Şi când el s-a răsucit i l-am înfipt în pântece. Am auzit cum i se golesc intestinele. L-am scos, cuţit furios că îşi pierduse prada, şi l-am vârât din nou, străpungând anii de trai bun. Curând carnea aia îmbuibată cu gâscă şi vin roşu cedă. Aveam cămaşa îmbibată de sânge. Villanelle îl trase de lângă mine, doar pe jumătate, iar eu m-am ridicat, câtuşi de puţin şovăielnic. I-am spus să mă ajute să-l întorc şi ea a făcut-o, privindu-mă.

Când am reuşit să-l punem cu burta în sus sângele continua să-i şiroiască. I-am sfâşiat cămaşa de la guler în jos şi m-am uitat la pieptul lui. Spân şi alb, precum carnea sfinţilor. E cu putinţă ca sfinţii şi diavolii să semene atât de mult? Sfârcurile lui aveau aceeaşi culoare cu buzele.

— Ai spus că nu avea inimă, Villanelle, hai să vedem.

Ea-şi întinse mâna, dar eu făcusem deja o crestătură cu bunul meu prieten de argint, o lamă atât de nerăbdătoare. Am tăiat un triunghi în porţiunea potrivită şi am golit-o cu mâna aşa cum scoţi cotorul unui măr.

Avea inimă.

— O vrei, Villanelle?

Ea făcu semn cu capul că nu şi izbucni în plâns. N-o văzusem niciodată plângând, nici în iarna cea geroasă, nici la moartea prietenului nostru, nici în ghearele umilinţei, nici când povestea despre toate astea. Plângea acum. Am luat-o în braţe, scăpând

inima între noi, şi i-am spus povestea despre prinţesa ale cărei lacrimi se transformau în giuvaieruri.

— Ţi-am murdărit hainele, am spus, văzând pentru prima oară petele de sânge de pe ea. Uită-te la mâinile mele.

Villanelle dădu din cap şi hoitul acela vânăt şi plin de sânge zăcea între noi.

— Trebuie să ducem departe bărcile, Henri.

Dar în luptă ne pierduserăm amândouă vâslele şi una de la barca lui. Villanelle îmi luă capul între mâini, mă legănă şi mă ţinu strâns la piept.

— Stai liniştit, ai făcut tot ce-ai putut, acum lasă-mă pe mine să fac tot ce pot.

M-am aşezat cu capul între genunchi, cu ochii privind ţintă fundul bărcii care înota în sânge. Aveam picioarele scufundate în sânge.

Bucătarul, cu faţa în sus, avea privirea aţintită spre Dumnezeu.

Bărcile se mişcau. Am văzut barca lui cum alunecă în faţa mea, urmată de a noastră, legată de ea aşa cum îşi leagă copiii barca de ponton.

Ne mişcăm. Cum?

Cu picioarele încă ridicate de pe fundul bărcii, mi-am înălţat capul şi-am văzut-o pe Villanelle, cu spatele la mine, cu o funie pe umăr, mergând pe apa canalului şi trăgând bărcile după ea.

În barcă ghetele îi erau aşezate cu grijă una lângă cealaltă. Avea părul lăsat pe spate.

Eram în pădurea cea roşcată şi ea mă ducea acasă.

4. STÂNCA

Se zice că morţii nu vorbesc. Tăcut ca mormântul, se zice. Nu este adevărat. Morţii vorbesc tot timpul. Pe această stâncă, atunci când bate vântul, îi pot auzi.

Îl aud pe Bonaparte; n-a rezistat multă vreme pe stânca lui. S-a îngrăşat şi-a răcit, tocmai el, care supravieţuise ciumei din Egipt şi iernii celei geroase, a murit din cauza umezelii.

Ruşii au invadat Parisul şi noi nu l-am ars, l-am cedat, iar ei l-au luat şi au reinstaurat monarhia.

Inima lui sângerează. Pe-o insulă spulberată de vânt în faţa pescăruşilor, inima lui sângerează. A aşteptat clipa, asemeni celui de-al treilea fiu ce ştie că fraţii lui trădători nu-l vor întrece în isteţime, clipa a venit şi într-un convoi de bărci silenţioase, cu marinari experimentaţi, s-a întors preţ de-o sută de zile şi la Waterloo a dat piept cu destinul. Ce puteau face cu el? Aceşti generali victorioşi şi naţiunile lor îndreptăţite?

Joci, câştigi, joci, pierzi. Joci.

Sfârşitul fiecărui joc este un anticlimax. Nu simţi nimic din ceea ce credeai că vei simţi, ceea ce credeai a fi atât de important nu mai are importanţă. Jocul este cel care emoţionează.

Dar când câştigi?

Nu există victorie limitată. Trebuie să protejezi ceea ce ai câştigat. Trebuie să iei totul în serios.

Cei victorioşi pierd când au obosit să mai câştige. Poate că mai târziu regretă, dar impulsul de-a miza pe acel lucru preţios şi fabulos este prea puternic. Impulsul să fii iarăşi nesăbuit, să mergi desculţ, aşa cum obişnuiai, înainte de a fi moştenit toate aceste generaţii de pantofi.

Nu dormea niciodată, avea ulcer, a divorţat de Joséphine şi s-a însurat cu o căţea egoistă (deşi o merita), avea nevoie de o dinastie ca să-şi apere imperiul. Nu avea niciun prieten. Acum nu-i mai trebuiau decât trei minute ca să facă sex, ba mai mult, nici măcar nu se mai deranja să-şi dea jos sabia. Europa îl ura. Francezii obosiseră să meargă întruna la război.

Era cel mai puternic om din lume.

Întorcându-se din acea insulă prima dată, se simţea iarăşi ca un băietan. Din nou un erou, fără nimic de pierdut. Un salvator cu un singur schimb de haine.

Când au câştigat a doua oară şi-au hotărât să-l trimită pe-o stâncă şi mai întunecată unde valurile-s aspre şi însoţitorii plini de indiferenţă, l-au îngropat de viu.

A Treia Coaliţie. Forţele moderaţiei unite împotriva acestui nebun.

Îl urmau, dar nici ei nu erau mai buni. Morţii sunt morţi, de oricare parte ar lupta.

Trei nebuni împotriva unui nebun. Numărul câştigă, nu dreptatea.

Când bate vântul tare, îl aud cum plânge şi vine la mine, cu mâinile încă pline de grăsimea de la ultima cină, şi mă întreabă dacă îl iubesc. Chipul lui mă imploră să spun că da şi mă gândesc la cei care au mers în exil cu el şi unul câte unul au luat câte o bărcuţă spre casă.

Cei mai mulţi duceau cu ei jurnale. Povestea vieţii lui, sentimentele celui exilat pe-o stâncă. Aveau să agonisească averi expunându-l pe acest animal schilodit.

Până şi servitorii lui au învăţat să scrie.

E obsedat, vorbeşte întruna numai despre trecutul lui, pentru că morţii nu au viitor, iar prezentul înseamnă amintiri. Morţii se află în eternitate fiindcă timpul s-a oprit.

Joséphine încă trăieşte şi de curând a introdus în Franţa floarea de muşcată. I-am spus, dar el mi-a răspuns că niciodată nu i-au plăcut florile.

Camera mea de aici este foarte mică. Dacă mă culc pe jos, lucru pe care încerc să nu-l fac, din motive pe care le voi explica, întinzându-mă pot atinge fiecare colţ. Am totuşi o fereastră şi, spre deosebire de cele mai multe ferestre de aici, nu are zăbrele. Este complet deschisă. Nu are geam. Mă pot apleca în afară şi privi peste lagună, unde uneori o zăresc pe Villanelle în barcă.

Îmi face semn cu batista.

Iarna am o perdea groasă din saci pe care o înfăşor de două ori peste fereastră şi o prind de podea cu scrinul. Dă rezultate bune dacă mă înfăşor în pătură, deşi sufăr de guturai. Asta dovedeşte că acum sunt veneţian. Pe podea sunt paie, ca acasă, şi uneori când mă trezesc simt mirosul de terci de ovăz pe foc, gros şi întunecat. Îmi plac acele zile pentru că asta înseamnă că mama este aici. Arată ca întotdeauna, poate un pic mai tânără. Merge şchiopătând puţin în partea unde a lovit-o calul, dar nu are mult de mers în încăperea asta mică.

La micul dejun avem pâine.

Nu există pat, dar sunt două perne mari, umplute tot cu paie. Cu anii, le-am umplut cu pene de pescăruş şi dorm stând pe una, pe cealaltă o proptesc la spate, de perete. E confortabil şi asta înseamnă că el nu mă poate strangula.

La început, când am venit aici, am uitat de câţi ani sunt aici, încerca să mă stranguleze în fiecare noapte. Zăceam pe jos în camera comună şi-i simţeam mâinile pe gât şi respiraţia care-i

mirosea a vomă şi-i vedeam gura cărnoasă şi rozalie, de-un roz obscen, apropiindu-se să mă sărute.

După un timp, m-au mutat în camera mea. Îi deranjam pe ceilalţi.

Mai există un om care stă singur în cameră. E aici aproape dintotdeauna şi-a fugit de câteva ori. L-au adus înapoi pe jumătate înecat, crede că poate păşi pe apă. Are bani şi camera lui este foarte confortabilă. Aş putea avea şi eu bani dar nu vreau să primesc de la ea.

Am ascuns bărcile într-un pasaj rău mirositor, acolo unde se duc remorcherele cu varză, şi Villanelle şi-a încălţat iarăşi ghetele. E singura dată când i-am văzut picioarele; nu sunt ceea ce în mod normal numesc picioare. Le deschide şi le închide ca pe un evantai. Am vrut să le ating, dar mâinile îmi erau acoperite cu sânge. L-am lăsat acolo unde era, cu faţa în sus, cu inima alături, iar Villanelle mă strânse lângă ea în timp ce mergeam, ca să mă consoleze şi ca să ascundă o parte din sângele de pe hainele mele. Când treceam pe lângă cineva, mă lipea de perete şi mă săruta plină de pasiune, deturnând astfel privirile îndreptate asupră-mi. Aşa am făcut dragoste.

Le-a povestit totul părinţilor ei şi toţi trei au adus apă fierbinte şi m-au spălat şi mi-au ars hainele.

— Am visat că va muri cineva, spuse mama ei.

— Sst, spuse tatăl ei.

M-au înfăşurat într-o blană şi m-au dus să dorm lângă sobă, iar eu am dormit somnul celor nevinovaţi şi n-am ştiut că Villanelle m-a vegheat în tăcere toată noaptea. În vis i-am auzit spunând:

— Ce vom face?

— Autorităţile vor veni în scurt timp. Sunt soţia lui. Nu am niciun amestec.

— Şi Henri? E francez, chiar dacă nu este vinovat.

— O să am eu grijă de Henri.

Şi când am auzit acele cuvinte am adormit profund.

Cred că ştiam că vom fi prinşi.

Am petrecut cele câteva zile care au urmat săturându-ne trupurile de plăcere. Ne trezeam devreme în fiecare dimineaţă şi luam la rând bisericile. E un fel de a spune, Villanelle se scălda în culorile şi întâmplările lui Dumnezeu fără a-i acorda Domnului niciun gând, iar eu stăteam pe trepte jucând „gol şi plin”.

Mâncam peşte de-abia prins. M-a luat cu ea şi am făcut ocolul insulei într-o barcă de carnaval împrumutată de la un episcop.

În cea de a doua noapte ploaia de vară căzând fără încetare a inundat Piaţa San Marco şi am stat pe margine privind o pereche de veneţieni croindu-şi drum cu ajutorul a două scaune.

— Suie-te-n spinarea mea, am spus.

Ea mă privi cu neîncredere.

— Nu pot merge pe apă, dar pot trece prin ea – şi mi-am scos pe loc pantofii şi i-am dat ei să mi-i ducă în timp ce înaintam lent prin piaţa întinsă.

Picioarele ei erau atât de lungi că trebuia să şi le ţină îndoite ca să nu le târască prin apă. Când am ajuns de cealaltă parte, eram epuizat.

— Acesta-i băiatul care-a venit pe jos de la Moscova, mă ironiză ea.

Ne-am luat de mână şi ne-am dus să cinăm şi apoi mi-a arătat cum se mănâncă anghinarea.

Plăcere şi pericol. Plăcerea la hotarul pericolului e atât de dulce! Posibilitatea de-a pierde pe care o întrezăreşte jucătorul face din câştig un act de iubire. În cea de a cincea zi, când inimile aproape încetaseră să mai bată cu putere, la apus eram aproape ca de obicei. Cumplita durere de cap pe care o avusesem de când îl omorâsem dispăruse.

Şi într-a şasea zi au venit după noi.

Au venit dimineaţa devreme, odată cu bărcile de legume care se îndreptau spre piaţă. Au venit fără niciun avertisment. Erau trei, într-o barcă neagră, strălucitoare, cu un steguleţ. Doar ca să ne pună întrebări, au spus, nimic mai mult. Aflase Villanelle că soţul ei era mort? Ce s-a întâmplat după ce am părăsit cazinoul atât de în grabă?

Ne urmărise? îl văzuserăm?

Se pare că Villanelle, în calitate de soţie cu legitimitate necontestată, intra în posesia unei averi considerabile, cu condiţia, desigur, să nu fie o ucigaşă. Trebuia să semneze diverse hârtii cu privire la averea lui, iar apoi a fost condusă să identifice trupul. Am fost sfătuit să nu părăsesc casa şi, ca să se asigure că respect acest sfat, un om a rămas la stăvilar, bucurându-se de soarele care-i cădea pe frunte.

Îmi doream să mă aflu pe un câmp verde strălucitor privind la cerul albastru strălucitor.

Nu s-a întors în acea noapte şi nici în noaptea care a urmat, iar omul de lângă stăvilar a aşteptat. Când s-a întors acasă în cea de a treia dimineaţă, era însoţită de cei doi bărbaţi iar privirea ei mă avertiza, dar nu putea vorbi, aşa că am plecat în tăcere. Avocatul bucătarului, un om şiret şi încovoiat, cu un neg pe obraz şi mâini frumoase, îmi spuse de-a dreptul că el crede că Villanelle este cea

vinovată şi că eu am fost doar o unealtă. Semnez o declaraţie în care să spun asta? Dacă semnez, atunci ar putea privi în cealaltă parte când dispar.

— Noi, veneţienii, nu suntem lipsiţi de subtilitate, spuse el.

Şi ce s-ar întâmpla cu Villanelle?

Termenii bucătarului erau curioşi; nu făcuse nicio încercare să o lipsească pe soţia lui de drepturile ei sau să-şi dea averea altcuiva. Pur şi simplu spusese că, dacă dintr-un anumit motiv ea nu-l poate moşteni (absenţa fiind un motiv), îşi lasă integral averea Bisericii.

Din moment ce nu se aştepta s-o mai vadă vreodată, de ce alesese tocmai Biserica?

Fusese vreodată în interiorul unei biserici? Surpriza mea trebuie să fi fost evidentă pentru că avocatul, în stilul lui candid, îmi spuse că bucătarului îi plăcea să se uite la băieţii de cor îmbrăcaţi în straiele lor roşii. Şi dacă pe chipul lui a apărut urma unui zâmbet, ce aducea cu orice altceva decât cu ideea unei predispoziţii religioase, s-a grăbit s-o ascundă.

Şi ce avea el de câştigat? mă întrebam. Ce-i pasă lui cine ia banii? Nu părea a fi un om cu conştiinţă. Şi pentru prima dată în viaţă am înţeles că eu eram cel puternic. Eu eram cel ce avea cartea câştigătoare.

— Eu l-am omorât, am spus. L-am înjunghiat şi i-am scos inima. Să-ţi arăt forma pe care am decupat-o pe pieptul lui?

Am desenat în praful de pe fereastră un triunghi cu laturile necizelate.

— Avea inima albastră. Ştiai că inimile sunt albastre? Nu sunt deloc roşii. O piatră albastră într-o pădure roşie.

— Eşti nebun, spuse avocatul. Niciun om sănătos n-ar ucide astfel.

— Niciun om sănătos n-ar fi trăit aşa cum a trăit el.

Am tăcut amândoi. Îi auzeam respirația ascuțită ca șmirghelul. Își așeză ambele mâini pe confesiunea pregătită ca s-o semnez. Mâini frumoase, îngrijite, mai albe ca hârtia pe care se odihneau. De unde le avea? Nu-i puteau aparține de drept.

— Dacă-mi spui adevărul...

— Crede-mă.

— Atunci trebuie să rămâi aici până sunt gata să mă ocup de tine.

S-a ridicat și a încuiat ușa în urma lui, lăsându-mă în camera confortabilă cu miros de tutun și piele, cu un bust al lui Cezar pe-o masă și o inimă zdrențuită pe geamul ferestrei.

Seara, a venit Villanelle. A venit singură pentru că beneficia deja de puterea moștenirii. Avea un urcior cu vin, o pâine de la brutărie și un coș cu sardele crude. Ne-am așezat împreună pe dușumea, ca niște copii pe care, din greșeală, unchiul i-a lăsat în biroul lui.

— Știi ce faci? mă întrebă.

— Am spus adevărul, asta-i tot.

— Henri, habar nu am ce va urma. Piero (avocatul) crede că ești nebun și va recomanda să fii judecat ca atare. Nu-l pot cumpăra. Era prieten cu bărbatul meu. Crede în continuare că eu sunt de vină și tot părul roșu din lume și toți banii pe care-i am nu-l vor împiedica să-ți facă rău. Urăște de dragul de-a urî. Există astfel de oameni. Oameni care au totul. Bani, putere, sex. Când au totul, joacă pe mize mai sofisticate decât ceilalți. Acest om n-are nicio temere. Soarele nu va răsări niciodată ca să-l încânte. Niciodată nu se va pierde într-un oraș necunoscut, ca să fie silit să-ntrebe care e drumul. Nu-l pot cumpăra, nu-l pot tenta. Vrea o viață în schimbul altei vieți. Pe-a ta ori pe-a mea. Lasă-mă să fie a mea.

— Nu l-ai omorât tu, eu l-am omorât. Îmi pare rău.

— Aş fi vrut s-o fac şi nu contează al cui era cuţitul ori a cui era mâna. L-ai omorât de dragul meu.

— Nu, l-am omorât pentru mine. A murdărit tot ce era bun.

Mi-a apucat mâinile. Amândoi miroseam a peşte.

— Henri, dacă eşti condamnat ca nebun, ori te spânzură ori te trimit la San Servelo. Azilul de nebuni de pe insulă.

— Cel pe care mi l-ai arătat? Cel ce dă spre lagună şi captează lumina?

Dădu din cap şi m-am întrebat cum ar fi să trăieşti într-un asemenea loc.

— Ce-ai de gând să faci, Villanelle?

— Cu banii? Voi cumpăra o casă. Am călătorit destul. Voi găsi un mijloc de-a te elibera. Asta dacă alegi să trăieşti.

— Voi avea posibilitatea să aleg?

— Atâta lucru pot face. Nu depinde de Piero, depinde de judecător.

Era întuneric. Aprinse lumânările şi mă lipi de trupul ei. Mi-am lăsat capul pe inima ci şi am auzit-o cum bate, atât de regulat, de parcă ar fi fost mereu acolo. Doar cu mama mai stătusem aşa. Mama care mă lua la pieptul ei şi-mi şoptea versete din Scriptură la ureche. Spera că în felul acesta le voi învăţa, dar eu nu auzeam nimic în afară de focul ce trosnea şi aburul ce se ridica din apa încălzită pentru tata, ca să se spele. Nu auzeam nimic altceva decât bătăile inimii ei şi nu simţeam altceva decât moliciunea pielii ei.

— Te iubesc, am spus, atunci ca şi acum.

Am privit lumânările aruncând umbre din ce în ce mai mari pe tavan, pe măsură ce bolta se întuneca. Piero avea un palmier în cameră (primit de la vreun lingău de exilat, fără-ndoială), şi palmierul proiecta o adevărată junglă pe tavan, o încrengătură de frunze late care putea ascunde până şi un tigru. Pe masă, Cezar

avea un profil impunător şi din triunghiul meu nu se mai vedea nimic. Camera mirosea a peşte şi a ceară. O vreme am stat întinşi pe podea, iar eu am spus:

— Vezi? Acum înţelegi de ce îmi place să stau nemişcat şi să privesc cerul.

— Stau nemişcată doar când sunt nefericită. Nu îndrăznesc să mă mişc pentru că mişcarea zoreşte o nouă zi. Îmi închipui că, dacă stau absolut nemişcată, lucrul de care mă tem nu se va întâmpla. Ultima noapte petrecută cu ea, a noua noapte, am încercat să nu mă mişc deloc cât timp a dormit ea. Am auzit o poveste despre ţinuturile pustii şi reci din nordul îndepărtat unde nopţile durează şase luni şi am sperat într-un miracol care să ne ducă acolo. Oare timpul va trece chiar dacă eu refuz să las să se întâmple asta?

În acea noapte nu am făcut dragoste. Trupurile ne erau prea grele.

A doua zi am fost judecat şi s-a întâmplat aşa cum prevăzuse Villanelle. Am fost declarat nebun şi condamnat la închisoare pe viaţă la San Servelo. Urma să plec în acea după-amiază. Piero părea dezamăgit, dar nici eu nici Villanelle nu ne-am uitat la el.

— O să pot să te văd cam într-o săptămână şi o să mă zbat pentru tine, să te scot de acolo. Toţi pot fi mituiţi. Curaj, Henri. Am venit noi pe jos de la Moscova. O să fim în stare să mergem şi pe apă.

— Tu poţi.

— Noi putem.

M-a îmbrăţişat şi mi-a promis că va fi la lagună înainte de plecarea sinistrei bărci. Nu aveam prea multe lucruri, dar voiam talismanul de la Domino şi un goblen înfăţişând-o pe Madona pe care mi-l brodase mama ei.

San Servelo. La început a fost doar pentru nebunii bogaţi, dar Bonaparte, care era egalitarist, cel puţin în ceea ce-i priveşte pe lunatici, l-a deschis pentru public şi a alocat fonduri ca să fie întreţinut. Înăuntru se mai vedea ceva din splendoarea apusă. Celor nebuni şi bogaţi le place confortul. Era acolo o încăpere spaţioasă pentru vizitatori unde o doamnă putea să servească ceaiul în timp ce fiul ei stătea în faţa ei în cămaşă de forţă. Cândva temnicerii purtaseră uniforme şi cizme ce luceau şi orice deţinut care scuipa pe cizmele acelea era închis timp de-o săptămână. Nu erau prea mulţi deţinuţi care să scuipe. Era şi o grădină pe care nimeni nu o mai îngrijea. Un pogon de pietre şi flori ofilite. Existau două aripi. Una pentru cei încă bogaţi şi nebuni, şi una pentru numărul tot mai mare de nebuni săraci. Villanelle trimisese instrucţiuni să fiu pus în prima, dar am aflat cât costă şi am refuzat.

Oricum, prefer să am de-a face cu oamenii obişnuiţi.

În Anglia au un rege nebun pe care nimeni nu-l închide.

George III care se adresează Camerei Superioare a Parlamentului, cu „Lorzii mei, păunii mei”.

Dar cine-i poate înţelege pe englezi, cu hreanul lor cu tot?

Nu-mi era teamă să mă aflu într-o tovărăşie atât de ciudată.

A început să-mi fie frică abia când au început vocile, şi după voci morţii înşişi, plimbându-se pe coridor şi privindu-mă cu ochii lor goi.

La început, când venea Villanelle, discutam despre Veneţia şi despre viaţă în general, iar ea era plină de speranţă în ce mă priveşte. Apoi i-am povestit despre voci şi despre mâinile bucătarului pe beregata mea.

— Îţi imaginezi, Henri, ţine-ţi firea, curând vei fi liber. Nu există voci, şi nici siluete.

Dar ele există. Sub acea piatră, pe pervaz, există voci, şi trebuie să le ascultăm.

Când Henri a fost luat la San Servelo cu barca cea sinistră m-am şi pus pe treabă să-i obţin eliberarea. Am încercat să aflu pe ce bază sunt reţinuţi nebunii şi dacă sunt vreodată examinaţi de un doctor să vadă dacă s-a înregistrat vreo ameliorare. Se pare că sunt, dar numai cei care nu reprezintă un pericol pentru oameni şi pot fi lăsaţi liberi. Absurd, când sunt atâtea pericole la care omenirea este expusă şi care umblă libere fără nicio examinare. Henri era deţinut pe viaţă. Nu existau mijloace legale ca să fie pus în libertate, cel puţin nu cât timp Piero avea ceva de spus.

Ei bine, atunci trebuia să-l ajut să evadeze şi să-i asigur plecarea în Franţa.

În primele luni în care l-am vizitat părea bucuros şi plin de viaţă, deşi dormea într-o cameră cu alţi trei oameni cu o înfăţişare hidoasă şi cu obiceiuri înspăimântătoare. Spunea că nu-i bagă în seamă. Spunea că-şi are însemnările lui şi că e tot timpul ocupat. Poate că erau semne ale transformării lui, survenite cu mult înainte ca eu să-mi dau seama; viaţa mea luase o întorsătură neaşteptată şi asta mă îngrijora.

Nu ştiu ce nebunie m-a îndemnat să-mi cumpăr o casă în faţa casei ei. O casă cu şase etaje ca şi a ei, cu ferestre înalte care lăsau lumina să pătrundă şi captau soarele din bălţi. Străbăteam etajele casei mele, fără a mă deranja să mobilez vreunul, privind în camera ei de zi, în salon, în camera pentru cusut, dar nu o vedeam pe ea, ci o tapiserie reprezentându-mă pe mine însămi când eram mai tânără şi păşeam ca un băiat arogant.

Scuturam o carpetă pe balcon când, în cele din urmă, am văzut-o.

M-a văzut şi ea şi am rămas ca două statui, fiecare pe balconul ei. Am scăpat carpeta în canal.

— Eşti vecina mea, spuse. Trebuie să-mi faci o vizită, şi astfel am stabilit că-i voi face o vizită în acea seară înainte de cină.

Trecuseră mai bine de opt ani, dar când am ciocănit la uşă nu mă simţeam deloc ca o moştenitoare ce venise pe jos de la Moscova şi-şi văzuse bărbatul omorât. Mă simţeam ca fata de la cazinou într-o uniformă împrumutată. Instinctiv, mi-am pus mâna pe inimă.

— Ai crescut, spuse.

Era neschimbată, deşi lăsase necănite firele cărunte, lucru la care era foarte atentă când am cunoscut-o. Am mâncat la masa ovală şi ne-am aşezat iarăşi una lângă cealaltă cu sticla între noi. Nu era uşor să vorbim. Niciodată nu fusese, eram fie prea ocupate să facem dragoste, fie înspăimântate că am putea fi auzite. De ce îmi închipuisem că lucrurile vor fi diferite doar pentru că a trecut timp?

Unde era soţul ei în această seară?

O părăsise.

Nu pentru altă femeie. Nu băga în seamă alte femei. O părăsise de curând ca să se ducă într-o călătorie să găsească Sfântul Graal. Credea că harta lui era completă. Credea că tezaurul era absolut.

— Se va întoarce?

— Poate da, poate nu.

Cartea cea mare. Imprevizibila carte mare ce nu vine niciodată când trebuie. Dacă mi-ar fi căzut înainte, cu ani înainte, ce s-ar fi întâmplat cu mine? Privesc în palme încercând să văd cealaltă

viaţă, viaţa paralelă. Punctul în care şinele meu s-a despărţit şi o parte s-a măritat cu un bărbat gras, iar cealaltă a rămas aici, în această casă elegantă ca să ia cina, noapte de noapte, la o masă ovală.

Să fie asta explicaţia faptului că uneori întâlnim pe cineva necunoscut dar simţim imediat că l-am cunoscut dintotdeauna? Că obiceiurile lui nu ne-ar surprinde. Poate că vieţile noastre se desfac în juru-ne asemeni unui evantai, şi noi nu putem cunoaşte decât o viaţă dar, din greşeală, le simţim pe celelalte.

Când am întâlnit-o am simţit că ea este soarta mea şi acest sentiment nu s-a alterat, deşi rămâne invizibil. Deşi m-am dedat deşertăciunilor vieţii şi am iubit din nou, sinceră să fiu, nu pot spune că am părăsit-o vreodată. Uneori, în timp ce-mi beau cafeaua cu prietenii ori mă plimb singură pe marea mult prea sărată, mă surprind în cealaltă viaţă, o ating, o văd la fel de reală ca şi a mea. Şi dacă ar fi trăit singură în această casă elegantă atunci când am întâlnit-o prima oară? Probabil că nu aş fi sesizat niciodată celelalte vieţi ale mele, neavând nevoie de ele.

— Rămâi? spuse.

Nu, nu în această viaţă. Nu acum. Pasiunea nu poate fi comandată. Nu există niciun duh care să ne garanteze îndeplinirea a trei dorinţe când îl eliberăm. Ea ne comandă nouă şi foarte rar aşa cum am dori-o.

Eram furioasă. Indiferent cine este cel de care te îndrăgosteşti prima oară, pe care nu doar îl iubeşti, ci de care eşti îndrăgostit, te va înfuria întotdeauna; nu poţi fi logic în privinţa lui. Poate că te-ai stabilit în alt loc, poate că eşti fericit, dar cel care ţi-a luat inima deţine puterea finală.

Eram furioasă pentru că mă dorea şi mă făcuse şi pe mine s-o doresc, dar îmi era teamă să accept ceea ce-nsemna asta; însemna

mult mai mult decât scurte întâlniri în locuri publice şi nopţi împrumutate de la altcineva. Pasiunea va lucra ogorul timp de şapte ani pentru a-şi câştiga iubita şi, fiindcă a fost înşelată, va lucra încă şapte dar, fiind plină de nobleţe, nu va accepta mult timp resturile rămase de la altul.

Am avut legături. Voi mai avea, dar pasiunea e sortită numai celor sinceri.

Ea repetă:

— Rămâi?

Când pasiunea vine târziu în viaţă, este mai greu să renunţi. Iar celor ce-ntâlnesc târziu această fiară sălbatică nu le rămâne altceva decât o alegere diabolică. Vor renunţa la ceea ce cunosc şi vor porni pe-o mare necunoscută, fără certitudinea că vor ajunge din nou la ţărm? Vor lăsa în urmă acele lucruri de fiecare zi care au făcut viaţa tolerabilă şi vor da la o parte sentimentele vechilor prieteni, poate chiar un iubit? Pe scurt, se vor purta ca şi când ar fi cu douăzeci de ani mai tineri, Canaanul fiind dincolo de culme?

Rareori.

Şi, dacă o fac, trebuie să-i legi de catarg când corabia se-ndepărtează pentru că glasul sirenelor este înfricoşător şi poţi înnebuni gândindu-te la ce ai pierdut.

Asta este o alegere.

Alta este să înveţe să jongleze; să facă ce am făcut noi timp de nouă nopţi. Curând acest lucru oboseşte mâinile, dacă nu inima.

Două posibilităţi de alegere.

A treia este să refuze pasiunea aşa cum cineva ar putea, cu bun-simţ, să refuze să ţină un leopard în casă, oricât de îmblânzit ar părea la început. Ai putea să-ţi demonstrezi că poţi hrăni uşor un leopard şi că grădina ta este destul de mare, dar vei şti, măcar în vis, că niciun leopard nu este mulţumit cu ceea ce primeşte. După

nouă nopţi poate veni a zecea şi fiecare întâlnire disperată te lasă tot mai disperat în aşteptarea alteia. Niciodată nu ai destul de mâncare, niciodată grădina nu este suficient de mare pentru iubirea ta.

Aşa că refuzi şi atunci descoperi că locuinţa ta este bântuită de stafia unui leopard.

Când pasiunea vine târziu în viaţă, este greu de îndurat.

Încă o noapte. Ce tentant. Ce nevinovat. Aş putea rămâne în noaptea asta, nu-i aşa? Ce contează o noapte în plus? Nu. Dacă îi simt mirosul pielii, dacă îi găsesc curbele tăcute ale goliciunii, mi-ar lua inima în mâinile ei şi mi-ar scoate-o ca pe-un ou de pasăre. Nu avusesem timp să-mi zăvorăsc bine inima ca s-o feresc de ea. Dacă cedez acestei pasiuni, viaţa mea reală, cea mai solidă, pe care o cunosc cel mai bine, va dispărea şi mă voi hrăni din nou cu umbre ca acele triste spirite pe care Orfeu le-a părăsit.

I-am spus noapte bună, atingându-i doar mâna, mulţumind întunericului care-i ascundea ochii. În noaptea aceea n-am dormit, am rătăcit pe aleile neluminate, bucurându-mă de mângâierea zidurilor reci şi de familiarele vase mici de pe apă. Dimineaţa, mi-am închis casa şi nu m-am mai dus acolo niciodată.

Şi Henri?

Aşa cum v-am spus, în primele două luni am crezut că este neschimbat. Mi-a cerut cele trebuincioase pentru scris şi părea hotărât să reînvie anii de când îşi părăsise casa şi până la timpul petrecut cu mine. Mă iubeşte, o ştiu, îl iubesc şi eu, dar într-un mod frăţesc şi incestuos. Îmi atinge inima, dar nu mi-o sfărâmă împrăştiind-o prin tot trupul. Nu mi-ar putea-o fura niciodată. Mă

întreb dacă lucrurile ar sta altfel pentru el, dacă i-aş putea răspunde cu aceeaşi pasiune. Nimeni n-a făcut-o niciodată şi inima îi e prea mare pentru pieptul lui slab. Cineva ar trebui să-i ia inima şi să-i redea liniştea. Spunea că l-a iubit pe Bonaparte şi îl cred. Bonaparte, inimaginabilul, cel care l-a luat pe sus la Paris şi, întinzându-şi mâna spre Canal, i-a făcut pe Henri şi pe acei soldaţi simpli să se simtă de parcă Anglia le aparţinea.

Am auzit că, atunci când deschide ochii, bobocul de raţă se ataşează de prima fiinţă pe care o vede, fie că e raţă sau nu. Aşa şi cu Henri, a deschis ochii şi în faţa lui era Bonaparte.

De aceea îl urăşte atât de tare. L-a dezamăgit. Pasiunea nu suportă prea bine dezamăgirea.

Ce poate fi mai umilitor decât să constaţi că obiectul iubirii tale este nedemn?

Henri este un bărbat blând şi mă întreb dacă uciderea acelui bucătar gras nu i-a afectat mintea. De la Moscova, pe lungul drum spre casă, mi-a spus că fusese în armată opt ani fără să rănească măcar un om. Opt ani de luptă şi cel mai mare rău pe care-l făcuse fusese să omoare nenumăraţi pui.

Nu era un laş, îşi riscase viaţa de nenumărate ori pentru a scoate un om de pe câmpul de luptă. Mi-a spus Patrick.

Henri.

Acum nu-l mai vizitez, dar îi fac semn din barcă în fiecare zi cam la această oră.

Când a spus că aude voci – a mamei lui, a bucătarului, a lui Patrick – am încercat să-l fac să înţeleagă că nu există voci, decât cele pe care le inventezi tu însuţi. Ştiu că uneori morţii strigă, dar mai ştiu şi că morţii sunt dornici să le dai atenţie şi l-am îndemnat să-i îndepărteze şi să se concentreze asupra lui însuşi. Într-un azil de nebuni trebuie să-ţi păstrezi minţile.

Nu mi-a mai povestit despre ele, dar am aflat de la gardieni că, noapte de noapte, se trezea ţipând, cu mâinile în jurul gâtului, uneori aproape sufocat, atât de tare se autostrangula. Asta îi deranja pe tovarăşii lui, şi-au cerut să fie mutat singur într-o altă cameră. După asta a fost mult mai liniştit, folosind uneltele de scris şi lampa pe care i le adusesem. Pe atunci încă mă agitam pentru eliberarea lui şi eram încrezătoare că o voi obţine. Ajunsesem să-i cunosc pe gardieni şi m-am gândit că aş putea să-i cumpăr cu bani şi sex. Părul meu roşu este o mare atracţie. Pe atunci încă mă culcam cu el. Avea un trup firav de băiat care-l acoperea pe-al meu uşor ca un cearşaf şi, pentru că-l învăţasem să mă iubească, mă iubea bine. Habar n-avea ce fac bărbaţii, habar n-avea ce poate face propriul lui trup până nu i-am arătat eu. Mi-a oferit plăcere, dar când i-am privit chipul am înţeles că pentru el era mai mult decât atât. Dacă m-a tulburat, am dat deoparte tulburarea. Am învăţat să-mi iau plăcerea fără să mă întreb întotdeauna de unde provine.

S-au întâmplat două lucruri.

I-am spus că sunt însărcinată.

I-am spus că va fi liber cam într-o lună.

— Atunci ne putem căsători.

— Nu.

L-am luat de mână şi am încercat să-i explic că nu mă voi mărita din nou şi că el nu putea trăi la Veneţia, iar eu nu puteam trăi în Franţa.

— Şi copilul? Cum o să aflu veşti despre copil?

— Îţi voi aduce copilul când vom fi în siguranţă şi tu te vei întoarce când vei fi în siguranţă. Îl voi otrăvi pe Piero, nu ştiu, vom găsi o cale. Trebuie să te duci acasă.

A tăcut şi când am făcut dragoste şi-a pus mâinile în jurul gâtului meu şi, încet, şi-a scos limba din gură ca pe-o râmă roz-aprins.

— Sunt soţul tău, a spus.

— Opreşte-te, Henri.

— Sunt soţul tău, a venit aplecându-se către mine, cu ochii rotunzi şi sticloşi şi limba neverosimil de roz.

L-am împins la o parte, s-a rostogolit în colţ şi-a început să plângă.

Nu m-a lăsat să-l consolez şi nu am mai făcut niciodată dragoste.

Nu din cauza mea.

A sosit şi ziua evadării. M-am dus să-l iau, alergând pe scări, sărind câte două trepte odată, şi am descuiat camera lui cu cheia mea, aşa cum făceam întotdeauna.

— Henri, eşti liber, hai.

Mă privi.

— Tocmai a fost Patrick aici. N-ai apucat să-l vezi.

— Henri, hai. (L-am tras ridicându-l în picioare, l-am luat de umeri şi l-am scuturat.) Plecăm, priveşte pe fereastră, aia e barca noastră. Este o barcă de carnaval, am luat-o iar de la episcopul acela viclean.

— E mult până jos, spuse.

— Nu trebuie să sari.

— Nu?

Privirea îi era neliniştită.

— Putem coborî scările la timp? Nu ne prinde din urmă?

— Nu e nimeni care să ne prindă. I-am mituit, suntem doar noi şi n-o să mai vezi niciodată acest loc.

— Asta e casa mea, nu pot pleca. Ce-o să spună mama?

Am lăsat mâinile să-mi cadă de pe umerii lui şi l-am apucat de bărbie.

— Henri. Plecăm. Vino cu mine.

N-a vrut.

Nu în acel ceas, nici în următorul, nici a doua zi şi, când barca a plecat, eram singură în ea. Nu a venit la fereastră.

— Întoarce-te la el, mi-a spus mama. Data viitoare va fi schimbat.

M-am întors la el sau, mai bine zis, m-am dus la San Servelo. Un gardian politicos din aripa respectabilă a băut ceai cu mine şi mi-a spus cât de amabil a putut că Henri nu vrea să mă mai vadă. A refuzat în mod expres să mă vadă.

— Ce-i cu el?

Gardianul ridică din umeri, o modalitate veneţiană de a spune totul şi nimic.

Am revenit de zeci de ori, doar pentru a afla că nu vrea să mă vadă, mereu am luat ceaiul cu gardianul acela politicos care voia să fie amantul meu şi nu este.

Mult după aceea, pe când vâsleam în lagună şi acostam la stânca lui singuratică, l-am văzut aplecându-se pe fereastră şi i-am făcut semn cu mâna şi el mi-a răspuns şi m-am gândit că poate acum va vrea să mă vadă. Dar nu. Nici pe mine, nici copilul, care este o fată cu o claie de păr ca soarele la răsărit şi picioare ca ale lui.

Acum vâslesc în fiecare zi şi el îmi face semn cu mâna, dar din faptul că scrisorile îmi sunt returnate ştiu că l-am pierdut pentru totdeauna.

Poate că s-a pierdut pe sine însuşi.

Cât despre mine, încă mai merg iarna să mă încălzesc în biserică şi vara pe zidurile încinse, iar fiica mea este inteligentă şi încă de pe acum îi place să vadă cum cad zarurile şi să întindă cărţile. Nu o pot feri de dama de pică sau de orice altceva, când îi va veni sorocul îşi va extrage singură norocul şi-şi va pune în joc inima. Cum ar putea fi altfel cu un păr atât de mistuitor? Locuiesc singură. Îmi place mai mult aşa, deşi nu sunt singură chiar în toate nopţile şi din ce în ce mai des mă duc la cazinou să-mi văd vechii prieteni şi să mă uit la caseta de pe perete în care se află două mâini albe.

Lucrul acela de preţ, fabulos.

Nu mă mai deghizez. Nu mai împrumut uniforme. Doar arareori mai simt atingerea celeilalte vieţi, cea din umbră, unde nu vreau să trăiesc.

Acesta este oraşul deghizărilor. Ceea ce eşti într-o zi nu te obligă cu nimic pentru a doua zi. Te poţi explora în toată libertatea şi, dacă eşti deştept ori bogat, nimeni nu-ţi va sta în cale. Acest oraş a fost construit pe inteligenţă şi bogăţie şi ne dăm în vânt după amândouă, chiar dacă nu apar întotdeauna în tandem.

Ies cu barca afară în lagună şi ascult ţipătul pescăruşilor şi mă întreb unde voi fi peste opt ani, să zicem. În întunericul blând care ascunde viitorul de ochii celor prea curioşi, mă mulţumesc cu atât: locul unde voi fi nu va fi cel unde sunt acum. Oraşele din interior sunt vaste, ele nu figurează pe nicio hartă.

Şi acel lucru preţios şi fabulos? Acum, că l-am redobândit? Acum, că am obţinut o amânare aşa cum se întâmplă numai în poveşti?

Îl voi pune din nou în joc?

Da.

Après moi le déluge.

Nu chiar. S-au înecat câţiva, dar mulţi se înecaseră încă dinainte.

El s-a supraapreciat.

E ciudat cum un om ajunge să creadă în miturile făurite de el însuşi.

Pe această stâncă, evenimentele din Franţa nu mă prea ating. Care ar fi diferenţa dacă aş fi în siguranţă acasă, cu mama şi prietenii?

M-am bucurat când l-au trimis pe Elba. O moarte rapidă l-ar fi făcut pe dată erou. E mult mai bine ca rapoartele să strecoare note despre creşterea lui în greutate şi despre ieşirile lui nervoase. Au fost deştepţi ruşii şi englezii ăia, nu s-au deranjat să-l rănească, pur şi simplu l-au minimalizat.

Acum că a murit, devine iarăşi erou, dar nimănui nu-i pasă, pentru că nu mai poate profita de asta.

Am obosit să tot aud povestea vieţii lui. Intră aici, mic cum este, neanunţat şi-mi ocupă întreaga cameră. Mă bucur să-l văd doar atunci când este aici şi bucătarul, pentru că bucătarului îi e teamă de el şi pleacă numaidecât.

Îşi lasă cu toţii în urmă mirosul; Bonaparte miroase a pui.

Primesc mereu scrisori de la Villanelle. I le trimit înapoi nedesfăcute şi nu-i răspund niciodată. Nu pentru că nu mă gândesc la ea, nu pentru că nu o caut de la fereastra mea în fiecare zi. A trebuit să o alung pentru că m-a rănit prea tare.

Cândva. Cu câţiva ani în urmă, cred, a încercat să mă facă să părăsesc acest loc, deşi nu pentru a fi cu ea. Îmi cerea să fiu din nou singur, tocmai când mă simţeam în siguranţă. Nu vreau să mai fiu singur şi nu vreau să mai văd omenirea.

Oraşele din interior sunt vaste şi ele nu figurează pe nicio hartă.

A venit în ziua când a murit Domino şi eu nu l-am văzut. El nu vine aici.

M-am trezit în acea dimineaţă şi mi-am trecut în revistă bunurile, aşa cum fac de obicei, Madona, jurnalul, povestea asta, lampa şi fitilele, creioanele şi talismanul.

Talismanul se topise. A rămas numai lanţul de aur strălucind într-o mică baltă de apă.

L-am ridicat şi l-am înfăşurat trecându-l de pe un deget pe altul; l-am privit cum aluneca aidoma unui şarpe. Am ştiut atunci că Domino e mort, deşi nu ştiu cum şi unde. Mi-am pus lanţul la gât, convins că ea va observa, dar n-a observat. Ochii îi străluceau, iar mâinile îi erau pline de dorinţa fugii. Mai fugisem cu ea înainte, am venit ca exilat acasă la ea şi am rămas din iubire. Nebunii rămân din iubire. Sunt nebun. Am rămas în armată timp de opt ani pentru că am iubit pe cineva. S-ar zice că e destul. Am rămas şi pentru că nu aveam unde altundeva să mă duc.

Aici rămân pentru că aşa am ales.

Asta înseamnă enorm pentru mine. Se pare că ea-şi închipuia că puteam ajunge la barcă fără să fim prinşi. Era nebună? Ar fi trebuit să ucid din nou. Nu puteam s-o fac, nici măcar pentru ea.

Mi-a spus că urma să aibă un copil, dar nu voia să se mărite cu mine.

Cum aşa?

Vreau să mă însor cu ea şi nu am de gând să accept copilul.

E mai uşor să n-o văd. Nu-i fac mereu semn cu mâna, am o oglindă şi stau într-o parte a ferestrei şi când trece, dacă este soare, pot prinde reflexele părului ei. Luminează paiele de pe podea şi mă gândesc că aşa trebuie să fi arătat ieslea sfântă; magnifică şi umilă şi unică.

Uneori în barcă este un copil, trebuie să fie fiica noastră. Mă întreb cum are picioarele.

În afara vechilor mei prieteni, nu vorbesc cu cei de aici. Nu pentru că ei sunt nebuni şi eu nu sunt, ci pentru că îşi pierd concentrarea atât de repede. E greu să-i menţii la acelaşi subiect şi, dacă reuşesc s-o fac, rareori este un subiect care să mă intereseze.

Ce mă interesează?

Pasiunea. Obsesia.

Le-am cunoscut pe amândouă şi ştiu că linia ce le separă este subţire şi crudă ca un cuţit veneţian.

Când am plecat din Moscova în iarna cea geroasă credeam că mă îndrept spre un loc mai bun. Credeam că acţionez şi că las în urmă lucrurile josnice şi triste care mă apăsaseră atâta vreme. Liberul-arbitru, spunea prietenul meu, preotul, ne aparţine tuturor. Dorinţa de a schimba. Nu dau prea multă atenţie ghicitului în globul de cristal ori în cărţi. Nu sunt ca Villanelle, nu văd lumi ascunse în palmă şi nici viitorul din globul înnourat. Şi totuşi, ce să înţeleg de la ţiganca mea din Austria care mi-a făcut semnul crucii pe frunte spunând: „Văd multă amărăciune în tot ce faci, văd un loc singuratic?”

A fost amărăciune în tot ce-am făcut şi, dacă n-ar fi mama şi prietenii mei, acesta ar fi cel mai pustiu loc din lume.

Pescăruşii ţipă la fereastra mea. Îi invidiam pentru libertatea lor, invidiam şi câmpurile care se aştern măsurând distanţele. În natură fiecare lucru e bine aşezat la locul lui. Am crezut că uniforma militară mă va face să fiu liber deoarece soldaţii sunt bine-veniţi şi respectaţi peste tot; ei ştiu ce se va-ntâmpla de la o zi la alta, aşa că nesiguranţa n-are de ce să-i chinuiască. Credeam că fac un serviciu omenirii, că o eliberez, eliberându-mă totodată pe mine. Anii au

trecut, am parcurs distanţe pe care un ţăran nu le poate concepe, şi-am constatat că aerul este cam acelaşi în fiecare ţară.

Un câmp de bătălie seamănă foarte mult cu altul.

Se vorbeşte mult despre libertate. E ca Sfântul Graal, creştem şi tot auzim despre el, există, suntem convinşi de asta, şi fiecare are propria imagine despre locul în care s-ar găsi.

Prietenul meu, preotul, cu toate deşertăciunea lui lumească, şi-a găsit libertatea în Dumnezeu, iar Patrick într-o minte înceţoşată unde paharul îi era tovarăş. Domino spunea că numai în prezent, numai în clipa de faţă, rareori şi pe neaşteptate, poţi fi liber.

Bonaparte ne-a învăţat că libertatea se află în braţul înarmat, dar în legende Sfântul Graal nu este dobândit prin forţă. Perceval, cavalerul cel paşnic, a intrat în biserica ruinată şi a găsit ceea ce trecuseră cu vederea ceilalţi, pur şi simplu stând nemişcat. Astăzi cred că a fi liber nu înseamnă să fii puternic ori bogat ori bine văzut ori fără obligaţii, ci să fii capabil să iubeşti. Să iubeşti pe altcineva într-atât, încât să uiţi de tine fie şi numai pentru o clipă: asta înseamnă să fii liber. Misticii şi clericii ne îndeamnă să renunţăm la trup şi la plăcerile trupeşti, să nu mai fim robiţi cărnii. Nu spun că prin carne ne eliberăm. Că dorinţa pentru un alt semen ne va ridica deasupra noastră într-un fel mai pur decât orice act divin.

Suntem nişte oameni căldicei şi dorinţa de libertate este de fapt dorinţa noastră de iubire. Dacă am avea curajul să iubim n-am mai preţui atât aceste fapte de arme.

Pescăruşii ţipă la fereastra mea. Ar trebui să-i hrănesc, pun deoparte pâinea de la micul dejun ca să am ce să le dau.

Se spune că iubirea te înrobeşte, că pasiunea este un demon şi că mulţi s-au rătăcit din prea multă iubire. Ştiu că este adevărat, dar mai ştiu şi că fără iubire bâjbâim prin tunelurile vieţilor noastre şi

nu vedem niciodată soarele. Când m-am îndrăgostit a fost ca şi cum m-aş fi uitat pentru prima oară într-o oglindă şi m-aş fi văzut pe mine. Mi-am ridicat uimit mâna şi mi-am pipăit obrajii şi gâtul. Acesta eram eu. Şi, când m-am privit şi m-am obişnuit cu cel care eram, nu m-am temut să urăsc părţi din mine, pentru că voiam să fiu demn de cel care purta oglinda.

Aşadar, când m-am privit pentru prima oară, am privit lumea şi am văzut că este mai diversă şi mai frumoasă decât o crezusem. Asemeni celor mai mulţi oameni m-am bucurat de serile fierbinţi, de izul de mâncare şi de păsările care străpung cerul, dar nu eram nici mistic, nici om al Domnului şi n-am simţit extazul despre care citisem. Tânjeam să-l simt, deşi nu-mi venea s-o spun. Învăţăm cuvinte ca „pasiune” şi „extaz”, dar ele rămân plate pe hârtie. Uneori încercăm să le răsucim ca să aflăm ce este pe cealaltă parte, şi fiecare dintre noi ne avem propria poveste despre o femeie ori un bordel ori o noapte de opiu sau de război. Ne este teamă de asta. Ne temem de pasiune şi râdem de cei care iubesc prea mult.

Şi totuşi, tânjim să simţim şi noi aşa ceva.

Aici m-am apucat de grădinărit. Nimeni nu se mai atinsese de grădină de ani buni, deşi mi s-a spus că odinioară avea trandafiri frumoşi şi atât de parfumaţi că, atunci când vântul bătea din direcţia potrivită, le puteai simţi mirosul în Piaţa San Marco. Acum este o încrengătură de ghimpi. Păsările nu-şi mai fac cuibul aici. Este un loc neprimitor şi salinitatea solului face şi mai dificilă alegerea culturilor potrivite.

Visez floarea de păpădie.

Visez un câmp sălbatic unde florile cresc în voie. Azi am săpat pământul din grădina de pietre, şi apoi l-am împrăştiat, uniformizându-l. La ce ne trebuie grădină de pietre? Avem destule stânci în jurul nostru.

O să-i scriu lui Villanelle să-i cer nişte seminţe.

Ciudat, dacă Bonaparte n-ar fi divorţat de Joséphine, e posibil ca muşcata să nu fi pătruns niciodată în Franţa. Ar fi fost prea ocupată cu el ca să-şi dezvolte talentele indubitabile de botanist. Se spune că ne-ar fi adus peste o sută de soiuri diferite de plante şi că, dacă ceri, îţi trimite seminţe pe nimica.

Îi voi scrie lui Joséphine să-i cer nişte seminţe.

Mama usca maci în pod şi de Crăciun construia scene din Biblie cu măciuliile florilor. În parte, fac această grădină pentru ea; zice că-i atât de searbăd aici fiindcă nu vezi altceva decât mare şi iar mare.

Voi planta nişte iarbă pentru Patrick şi vreau o piatră pentru Domino, nimic care să sară-n ochi, doar o piatră într-un loc cald după atâta frig îndurat.

Şi pentru mine însumi?

Pentru mine voi planta un chiparos care îmi va supravieţui. Când mă gândesc la câmpuri, chiar asta este ceea ce-mi lipseşte: simţul viitorului şi cel al prezentului. Presimţirea că într-o zi ceea ce plantezi va răsări pe neaşteptate; o mlădiţă, un copac, chiar în clipa când te uitai în cealaltă parte, gândindu-te la cu totul altceva. Îmi place să ştiu că viaţa îmi va supravieţui, asta-i o fericire pe care Bonaparte n-a putut-o înţelege niciodată.

Este o pasăre aici, una micuţă, care nu are mamă. Eu îi ţin locul şi pasărea se aşază pe gâtul meu, în spatele urechii, şi-mi ţine de cald. O hrănesc cu lapte şi râme pe care le sap stând în patru labe, şi ieri a zburat pentru prima oară. A zburat de pe pământul unde săpam şi s-a aşezat pe-un ghimpe. A sângerat şi mi-am întins degetul ca să o aduc acasă. Noaptea doarme în camera mea într-o cutie de gulere. Nu-i voi da un nume. Nu sunt Adam.

Nu este un loc plictisitor. Villanelle, care are talentul de-a privi orice lucru de cel puţin două ori, m-a învăţat să găsesc bucurie în cele mai neaşteptate locuri şi să fiu surprins de lucrurile cele mai evidente. Se pricepea grozav să-ţi ridice moralul spunând doar „la priveşte la asta”, şi asta era întotdeauna o comoară obişnuită adusă la viaţă. Putea să le farmece până şi pe negustoresele de peşte.

Aşadar, ies dimineaţa din camera mea şi-mi fac plimbarea în grădină foarte încet, pipăind zidurile cu mâna, ca să simt suprafaţa, textura. Respir cu grijă, mirosind aerul, şi când soarele e sus îmi întorc faţa către el şi-l las să mă lumineze.

Într-o noapte am dansat gol în ploaie. N-o mai făcusem înainte; nu simţisem stropii de gheaţă ca pe nişte săgeţi, şi nici felul în care îţi afectează epiderma. În armată fusesem murat până la piele de nenumărate ori, dar niciodată fiindcă asta mi-era vrerea.

Să stai în ploaie pentru că vrei este cu totul altceva, deşi gardienii sunt de altă părere. M-au ameninţat că-mi iau pasărea.

În grădină, deşi am o cazma şi o furcă, sap adesea cu mâinile dacă nu este prea frig. Îmi place să simt pământul, să-l strâng tare în mână ori să-l fărâmiţez între degete.

Aici ai tot timpul să iubeşti pe-ndelete.

Bărbatul care merge pe apă m-a rugat să includ în grădină şi-un iaz ca să poată exersa.

E un englez. La ce să te aştepţi.

Există un gardian care mă place tare mult. Nu-l întreb de ce, am învăţat să primesc ce mi se dă fără să întreb de unde provine. Când mă vede în patru labe scormonind pământul într-un mod aparent haotic, dar care este ştiinţific, se nelinişteşte, vine degrabă cu cazmaua şi se oferă să mă ajute. Doreşte, mai ales, să folosesc cazmaua.

Nu înţelege că vreau să am libertatea de a face propriile greşeli.

— Nu vei ieşi niciodată, Henri, în niciun caz dacă te consideră nebun.

De ce să vreau să plec de aici? Sunt atât de preocupaţi să iasă, că pierd ceea ce au aici. Când gardienii de zi pleacă în bărcile lor nu stau să mă uit după ei. Mă întreb unde se duc şi cum este viaţa lor, dar nu aş schimba cu ei. Chipurile lor sunt cenuşii şi nefericite chiar şi în zilele cele mai însorite când vântul biciuieşte stânca pentru propria lui plăcere.

Unde să mă duc? Am o cameră, o grădină, tovarăşi şi timp pentru mine însumi. Nu asta vor oamenii?

Şi iubirea?

Încă o iubesc. Nu trece o zi fără să mă gândesc la ea, şi iarna, când sângerul devine roşu, îmi întind mâinile şi-mi imaginez părul ei.

Sunt îndrăgostit de ea; nu-i o închipuire ori un mit ori o făptură creată de imaginaţia mea.

Ea. O persoană care nu sunt eu. L-am inventat pe Bonaparte cam tot atât cât s-a inventat el însuşi.

Chiar dacă Villanelle n-a putut niciodată să-mi răspundă la fel, pasiunea mea pentru ea mi-a arătat diferenţa dintre a inventa un iubit şi a te îndrăgosti.

Primul lucru se referă la tine, al doilea la altcineva.

Am primit o scrisoare de la Joséphine. Îşi aminteşte de mine şi vrea să mă viziteze aici, deşi nu cred să fie posibil. Nu s-a arătat deloc alarmată de adresă şi mi-a trimis o mulţime de seminţe, din care unele trebuie cultivate sub sticlă. Am instrucţiuni şi în unele cazuri ilustraţii, deşi nu ştiu ce pot face cu un baobab. Creşte cu susul în jos, se pare.

Poate că aici este cel mai bun loc pentru el.

Se spune că, pe când era în închisoarea de la Carmes aşteptându-şi moartea din mâinile Terorii, Joséphine şi alte doamne tari din fire au cultivat buruieni şi licheni care se înmulţesc pe piatră şi-au reuşit să-şi facă, dacă nu o grădină, un spaţiu verde care să le consoleze. Poate să fie adevărat sau nu.

Nu contează.

Auzind acest lucru mă simt consolat.

Dincolo de apă, în acel oraş al nebunilor, se pregătesc pentru Crăciun şi Anul Nou. Nu dau prea mare importanţă Crăciunului, dacă facem abstracţie de Prunc, dar pentru Anul Nou au pregătit o procesiune şi bărcile împodobite sunt lesne de văzut de la fereastra mea. Luminile lor urcă şi coboară, iar apa de sub ele luceşte ca uleiul. Stau treaz toată noaptea, ascultând cum morţii jelesc în jurul stâncii şi privind stelele cum se mişcă pe cer.

La miezul nopţii bat clopotele de la toate bisericile şi sunt cel puţin o sută şapte. Am încercat să le număr, dar acesta este un oraş viu şi nimeni nu ştie într-adevăr ce clădiri sunt acolo de la o zi la alta.

Nu mă credeţi?

Duceţi-vă şi vedeţi cu ochii voştri.

Aici, la San Servelo, se ţine o slujbă; este macabră, căci majoritatea deţinuţilor sunt în lanţuri iar ceilalţi se fâţâie şi bolborosesc atât de tare încât puţinilor pocăiţi cărora le pasă le este imposibil să asculte liturghia. Nu mă duc, nu este un loc în care să te încălzeşti. Prefer să stau în camera mea şi să privesc pe fereastră. Anul trecut Villanelle s-a apropiat cu barca ei cât a putut şi a lansat artificii. Unul a explodat atât de sus că aproape l-am atins şi pentru o clipă m-am gândit că aş putea să mă arunc jos după acele raze căzătoare şi să o ating şi pe ea, încă o dată. Încă o dată, care ar fi

diferenţa dacă m-aş afla lângă ea încă o dată? Doar atât. Că dacă încep să plâng nu mă mai opresc.

Azi mi-am recitit din nou jurnalul şi am găsit:

> Spun că sunt îndrăgostit de ea, dar ce înseamnă asta?
>
> Înseamnă că-mi revizuiesc viitorul şi trecutul în lumina acestui sentiment. E ca şi cum aş scrie într-o limbă străină în care pe neaşteptate pot citi. Fără vorbe, ea mă explică mie însumi. Ca orice duh, nu ştie ce face.

Scriu mereu, aşa că am întotdeauna ce să citesc.

În noaptea asta este un ger care va face să strălucească pământul şi va întări stelele. Dimineaţă când mă voi duce în grădină o voi găsi împăienjenită cu reţele de gheaţă şi cu gheaţă crăpată acolo unde am udat-o prea mult astăzi. Numai grădina îngheaţă în felul acesta, restul e prea sărat.

Pot să văd luminile pe bărci, şi Patrick, care este cu mine, poate să vadă chiar San Marco. Ochiul îi este încă minunat, mai ales de când zidurile nu-i mai stau în cale. Îmi descrie băieţii din cor îmbrăcaţi în roşu şi pe episcop în hainele lui purpurii şi aurii, iar pe acoperiş perpetua luptă dintre bine şi rău. Acoperişul pictat care îmi place atât de mult.

Au trecut mai bine de douăzeci de ani de când am fost în biserică la Boulogne.

Acum, în largul lagunei, bărcile cu prorele lor aurii şi luminile triumfătoare. O panglică strălucitoare, un talisman pentru Anul Nou.

Anul viitor voi avea trandafiri roşii. O pădure de trandafiri roşii.

Pe această stâncă? în acest climat?

Vă spun poveşti. Credeţi-mă.

Cuprins

- 1. ÎMPĂRATUL
- 2. DAMA DE PICĂ
- 3. IARNA CEA GEROASĂ
- 4. STÂNCA